

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta pedagogická

Diplomová práce

Život a dílo Evy Schmidtové

Barbora Hovorková

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 25.5. 2012.

.....

OBSAH

Úvod	2
1. ŽIVOT EVY SCHMIDTOVÉ	4
1. 1. LITERÁRNÍ ČINNOST EVY SCHMIDTOVÉ	9
2. ODPUSŤTE, ŽE JE MI ŠESTNÁCT	14
3. DÍVKA JAKO TY	25
4. JULIE UMÍRÁ DVAKRÁT	40
5. PRO LÁSKU SE DŽBÁNEM	58
6. KDYŽ KVETE VODA	74
7. SLEČNA PŘES PALUBU	86
8. EVA SCHMIDTOVÁ A JEJÍ SOUČASNICE	96
Závěr	98
Prameny a literatura	100
Přílohy	102

ÚVOD

„Nepatřím mezi autory, kteří sáhli po tužce sotva opustili plenky a již v první třídě vytvořili sbírku básní o tisíce veršů,“¹ a byla by opravdu škoda, kdyby po psací potřebě nesáhla vůbec, protože pak by plzeňský region přišel o spisovatelku, jíž se „lidé ptají, co se skutečně stalo a co je vymyšlené“². Zároveň by nemohla vzniknout ani tato diplomová práce, jelikož by mě autorka Eva Schmidtová, jejíž tvorbě se v této práci budu věnovat, nemohla upoutat svým postojem k životu: „... základ mých dvou knížek je v podstatě pravdivý, ale není možné vypsát život tak jak je, bez úpravy – je to zajímavé, ale lidé by tomu nevěřili,“³ a zároveň vyvolat touhu k nalezení odpovědi na skutečné sepjetí života a literatury.

Při čtení autorčiných knih mě jejich realita, jež byla podpořena jejím precizním literárním stylem, vrátila zase o několik let zpátky a já mohla prožívat příběh s hrdinkami. Avšak jestliže „číst předpokládá vydávat čas i určitou intelektuální námahu“⁴, pak tohoto času nelituji, protože i když je skutečnost v jejích knihách zastřená či zjemněná a mně je o pár let více, než by mělo být jejím recipientům, pak její tvorba splnila svůj účel. Čtenář se „zamyslí nad věcmi, které jinak běžně přecházel“ a „vede k pochopení něčeho lepšího, hlubšího[...]“⁵.

Ucelená bibliografie Evy Schmidtové nebyla nikdy vytvořena. Základní údaje o jejím životě a přehled jejích děl nalezneme pouze ve Slovníku spisovatelů západních Čech, členů Střediska západočeských spisovatelů v Plzni.

V Národní knihovně v Praze stejně jako ve studijní a vědecké knihovně Plzeňského kraje jsou uchována všechna díla Evy Schmidtové, jimiž jsou prózy *Odpusťte, že je mi šestnáct; Dívka jako ty; Julie umírá dvakrát; Pro lásku se džbánem a Když kvete voda*.

Informace o autorce jsem se snažila vyhledat v archivu města Plzně, avšak zmínka o ní nebyla v žádných záznamech.

Mé další bádání mě zavedlo do městské knihovny v Tachově, kde se autorka účastnila v roce 1986 besedy se spisovateli, a v knihovně v Klatovech zasedala jako porotkyně v soutěži „Literární Šumava 98“. S nadějí, že by zde mohly být dochovány bližší zprávy o autorce, jsem odcházela pouze s jejím příspěvkem do knihy návštěv.

S pomocí spisovatelčiných přátel jsem s úspěchem vypátrala autorčinu dceru paní Lucii Kilbergerovou, jedinou pozůstalou příbuznou Evy Schmidtové. Lucie

Kilbergerová mi ochotně poskytla veškeré informace a materiál, jež měla uchovaný po své matce. Tyto podklady se staly hlavní studijní osnovou pro mou diplomovou práci. Výchozími materiály byly také výstřižky z novin, jež si autorka shromažďovala. V pozůstalosti zůstala dochována vlastnoruční autorčina dětská tvorba a také její malby. K dispozici jsem měla i autorčinu výpověď k tématu „Jak jsem začala psát“. Dále moje práce vycházela ze studia řady recenzí otisknutých v různých novinách.

Jelikož současná literatura nedisponuje žádnými příspěvky, v nichž by byla věnována pozornost tvorbě této regionální autorky, neměla jsem možnost závěry své práce porovnat.

Diplomovou práci jsem rozčlenila do sedmi kapitol. V první kapitole bych ráda představila život samotné spisovatelky a zároveň bych přiblížila chronologii vzniku jejích knih. Ve druhé kapitole se budu věnovat její první knize *Odpusťte, že je mi šestnáct*. Třetí kapitola bude patřit knize *Dívka jako ty*. O knize *Julie umírá dvakrát*, odlišující se od ostatních děl, se zmíním ve čtvrté kapitole. Do páté kapitoly zařadím dílo *Pro lásku se džbánem*. V šesté kapitole se budu zabývat poslední vydanou novelou *Když kvete voda*. Nepublikovaný rukopis *Slečna přes palubu* nezůstane také opomenut a představím ho právě v sedmé kapitole. V osmé kapitole rámcově srovnám dílo Evy Schmidtové s knihou její současnice Hedy Halířové, jež byla také autorkou plzeňského regionu.

Při analýze děl Evy Schmidtové se pokusím vystihnout jejich základní znaky, pozornost věnuji také rozboru obsahu děl a zamyslím se, jak by mohlo dílo zaujmout současného čtenáře, respektive recipienta 70. – 80. let.

1) vlastní poznámky Evy Schmidtové

2) tamtéž

3) tamtéž

4) Frýbort, P.: *Region stojí stranou zájmu, říká v našem rozhovoru Eva Schmidtová*. Tvorba, příloha Kmen, č. 43/ 1987, s. 4

5) tamtéž

1. ŽIVOT EVOY SCHMIDTOVÉ

Eva Schmidtová, známá právě pod tímto jménem, se výrazně a aktivně podílela na plzeňském kulturním a společenském životě a v letech 1964 – 1999 byla proslulou literárně nápaditou spisovatelkou západočeského regionu.

Ve skutečnosti se však narodila jako Marie Váňová. Jméno Eva Schmidtová od prvopočátku zvolila jako pseudonym, který byl únikovou cestou před otázkami „co tím chtěl autor říci“, z nichž měla tehdy Marie Váňová panickou hrůzu.¹ Význam svého zvoleného „krycího“ jména sama spisovatelka vysvětluje: „*Příjmení je de facto rodným jménem mé maminky a Evu jsem k tomu připojila jako krátký doplněk.*“²

Eva Schmidtová, vlastním jménem Marie Váňová, se narodila dne 21. října 1940 v Sušici. Její matka Kamila Váňová, rozená Schmidtová, se narodila 15. března 1909 v Sušici a otec byl František Váňa, jenž se narodil 28. srpna 1902 v Českém Dubu. Matka neměla žádné jiné zaměstnání než jako žena v domácnosti a otec zabezpečoval rodinu prací výpravčího. Schmidtová nebyla jedináček, měla to štěstí, že mohla vyrůstat po boku svého staršího bratra, Jiřího Váni, narozeného roku 1932 v Sušici.

Též on byl obdařen uměleckým nadáním. Věnoval se hudbě a miloval ji, proto jeho studium oboru trubka – kontrabas na Konzervatoři v Olomouci bylo zároveň i jeho koníčkem. S nadšením pro vážnou hudbu coby profesionální hudebník pokračoval Jiří Váňa až do konce svého života. V dospělosti se oženil a odstěhoval za svou manželkou do Německa, kde žili ve městě Erfurt. Se Schmidtovou měli velice krásný sourozenecký vztah, což pocítily i jeho přítelkyně, které na ni žárlily. Spojili také dohromady svá umělecká nadání, jejichž výsledkem byly písně s textem od Evy a hudbou složenou Jiřím (viz příloha). Se sestrou se pravidelně vídali až do konce života. Jiří Váňa zemřel v Německu roku 1974 na nezhoubný nádor mozku.

Po narození bydlela Eva Schmidtová spolu s rodiči a se svým bratrem v Protivíně. Na jaře 1946 byl otec přeložen do Českých Budějovic, rodina ho následovala. Zde také Schmidtová nastoupila na základní školu. Jejím oblíbeným předmětem nebyla ovšem hodina slohu, jak by se dalo předpokládat, ale zajímala ji historie a s ní související zájem například o rodokmeny, proto si její oblibu získal dějepis. Nutno dodat, že zájem o historii ji provázal po celý život. Měla také výborné vrozené malířské nadání (viz příloha), a umění tak patřilo do předních řad jejích koníčků, byla tedy nadchnuta též pro hodiny výtvarné výchovy. Schmidtová sama vzpomíná na sebe coby dítě školou

povinné: „*Byla jsem pouze copatá, mírně prozelenalé stvoření a nenáviděla jsem školní sloh.*

Mé hlubokomyslné úvahy o tom, že na podzim padá listí, neukazovaly, že bych v budoucnu mohla napsat něco více než pozdravnou pohlednici z výletu na Šumavu. A protože jsem obstojně kreslila, byla jsem ochotna spokojit se s povoláním malířky.“³ Stejně jako většina děvčat si přála stát se také herečkou. V rámci honby za svým snem sbírala jako většina dívek tehdejší doby podpisy herců, pro něž si bezostyšně chodila do hereckých šaten. Získala tak řadu podpisů – mezi jinými i Jana Wericha, který prolístoval její podpisový notýsek a zjistil, že jí chybí podpis Vlasty Buriana. Tvrdil, že Burian se jen tak někomu nepodepisuje, a napsal jí pro něj doporučení: „Vlasto, jestli jí to nepodepíšeš, nebudu tě zdravit.“ Nakonec získala Burianův podpis prostřednictvím režiséra Václava Wassermanna, který projevil zájem nikoliv o její osobu, ale o její kresby a doporučil ji do kresleného filmu. Cesta Schmidtové do světa literatury byla tedy dlouhá a klikatá. V této době měla už za sebou dva roky Střední průmyslové školy keramické v Karlových Varech, na niž byla přijata v roce 1954. Ale kvůli vidině filmu, byť jen kresleného, byla ochotna utéci ze studií. Šla na zkušební týden do filmového ateliéru. Zacházeli tam s ní vlídně, ale představa, že by měla celý život kreslit jednu a tutéž figurku s mírně posunutou ručičkou na každém obrázku, byla značně k zešílení. Mimo jiné Schmidtová ustavičně zápolila jako prvňáček s kaňkami, takže si myslí, že filmový ateliér si oddychl, když se jí zbavil.⁴

Její herecká touha ji také dovedla až na prkna karlovarského ochotnického divadla, kde si zahrála v řadě vystoupení.

Jak už to obvykle bývá, období puberty a třeba i pobyt na internátě, kde se však Schmidtové velice líbilo, s sebou přináší svá úskalí, a tudíž ani ji po nástupu na střední školu neminuly zvýšené absence a zhoršené výsledky ve škole. Tehdy také prožívala krásné chvíle se svou první láskou Petrem, s nímž byla v dlouhodobém, nikoliv trvalém vztahu a který byl později podnětem k napsání její první knihy.

Po čtyřletém studiu na Střední průmyslové škole keramické ukončeném maturitou nastoupila Schmidtová v roce 1958 do svého prvního zaměstnání v Keramičce Karlovy Vary, kde vykonávala povolání technologičky do roku 1961.

Pro získávání svého dalšího vzdělání se rozhodla v průběhu svého pracovního nasazení pro dálkové studium na Vysoké průmyslové škole chemicko-technologické v Praze.

Tento obor ovšem nebyl šálkem její kávy, proto školu ukončila hned po prvním semestru studia v roce 1960.

Mezitím se rodiče v roce 1959 přestěhovali do Plzně, jelikož v Českých Budějovicích vlastnili velký byt a po odchodu dětí na studia bylo příliš prostorné bydlení zbytečné. Vyhovující byt našli v domě umístěném v Plachého ulici, v němž se také v roce 1960 Schmidtová zabydlela a kde strávila zbytek svého života.

Po příchodu do Plzně se v rozmezí let 1961 – 1976 ujala vedení metodologického oddělení Krajského domu pionýrů a mládeže (dále v textu jen KDPM). Lze říci, že se pro ni děti staly srdeční záležitostí. Pořádala pro ně různé mimoškolní aktivity a hry, jezdila na tábory nebo s dětmi také často zavítala do svého rodného kraje do Mouřence u Sušice, kde se jí velice líbilo. Hry s dětmi byly spíše intelektuálního charakteru, protože se Schmidtová ze zdravotních důvodů, vrozené luxaci kyčelního kloubu, nemohla sportu příliš věnovat.

Povolání v KDPM ovlivnilo také její rozhodnutí zkusit štěstí na Pedagogické fakultě v Plzni. Tuto vysokou školu absolvovala formou dálkového studia v letech 1964 – 1969. Protože již od dětství mezi její hlavní koníčky kromě šachů, které hrála závodně, mariáše, skládání puzzlí patřila láska ke kreslení, mohli bychom usoudit, že z tohoto důvodu si zvolila na této škole aprobaci matematika - výtvarná výchova. Ovšem důvod výběru prvního oboru nám zůstane neobjasněn. Pravděpodobně byla výtvarná výchova v kombinaci pouze s matematikou nebo s jinými alternativami, jež byly pro Schmidtovou nevyhovující.

V roce 1976 odešla Schmidtová z KDPM učit na Pedagogickou fakultu v Plzni, což bylo ovlivněno především onemocněním její matky. Přestože ji práce s dětmi těšila, učitelské povolání nebylo však nikdy jejím cílem. Proto neváhala, když dostala svou životní šanci - být zaměstnána v deníku Pravda, později Plzeňském deníku, kde zastávala funkci redaktorky, posuzovatelky básní v kulturním oddělení a ke konci svého života se stala vedoucí vydání.

Když bylo Evě Schmidtové v roce 1966 dvacet šest let, seznámila se na setkání pionýrů Západočeského kraje v Nové Roli s Josefem Urbanem. Josef Urban, jenž se narodil 18. března 1930, byl zaměstnán určitou dobu ve Žluticích jako učitel na prvním stupni základní školy. Počátkem 70. let začal z politických důvodů pracovat jako topič u Západočeské energetiky v Plzni, kde působil do roku 1990. Více o jeho životě není známo. V roce 1967 se Evě Schmidtové a Josefu Urbanovi narodila dcera Lucie

Urbanová, jediné dítě, které Schmidtová měla. Protože byl Urban již ženatý, nikdy s nimi nežil a ani vztah, jež měli se Schmidtovou, nebyl považován za trvalý. Tomu nasvědčovala i skutečnost, že se mu po dvou letech od narození dcery Lucie, narodila druhá dcera, kterou měl se svou manželkou. Eva Schmidtová zůstala po celý život svobodná a ani její mužští přátelé s ní nikdy nežili ve společné domácnosti. A protože byla toho názoru, že žena je buď manželka, nebo matka, tak si udržovala spíše jen známosti.

Její dcera Lucie Urbanová, provdaná Kilbergerová, se narodila 3. října 1967 v Plzni. Vystudovala gymnázium v Plzni a po maturitě byla přijata na Lékařskou fakultu University Karlovy v Plzni. Po úspěšném absolvování fakulty pracovala osm let v Psychiatrické léčebně Dobřany. Poté byla zaměstnána na Krajské hygienické stanici v Plzni a v současné době pracuje na Železniční poliklinice v Plzni v oboru mikrobiologie. Nyní žije s manželem a synem Janem, narozeným v roce 1997, v Plzni v bytě, v němž žila též její matka.

Veřejnosti se Eva Schmidtová ukázala nejen jako literátka, ale také se výrazně podílela na kulturním životě města Plzně. Po vydání své třetí knihy se stala členkou Svazu československých spisovatelů (dále v textu jen SČS), tudíž měla možnost stát několik let v čele Klubu mladých autorů, který vznikl při pobočce západočeské organizace svazu. V rámci svého členství se stýkala se známými osobnostmi jako byli Vladimír Páral, Josef Volák, Jan Malík, Jan Otčenášek nebo Alena Vrbová.

Obdivuhodná je také její statečnost, kterou projevila jako redaktorka deníku Pravdy, když tiskla pod pseudonymem texty tehdy oficiálně zakázaných literátů. S neobyčejnou laskavostí, kterou můžeme pocítit i z jejích knih, vždy nezištně pomáhala začínajícím autorům. Jako členka v porotě, například soutěže „Literární Šumava 98“, s obdivem k všestranné tvůrčí schopnosti mládeže, posuzovala jejich literární práce. Stála při zrodu literární soutěže Františkovy Lázně. S nadšením se účastnila mnohých diskusí o Plzni a v rámci činnosti členky SČS se sekávala se čtenáři na besedách o svých knihách a velice ochotně navštěvovala různé knihovny. Autorka se o tomto nepříliš snadném, ale spisovateli přínosném zájmu vyjadřuje: „*Je to činnost pro každého spisovatele dosti náročná, zejména časově, ale zároveň i podnětná. Setkání se čtenáři mu umožní vyslechnout názory lidí, leckdy může uvést na pravou míru i mylné představy o práci spisovatele. Někdy ho taková beseda doslova inspiruje k tvorbě.*“⁵

Eva Schmidtová zemřela na krvácení do mozku dne 28. prosince 1999 v Plzni ve věku padesáti devíti let. Na její přání se pohřeb nekonal, rozloučení se spisovatelkou proběhlo na „rozptylové loučce“.

O jejím úmrtí informovala veřejnost redakce Plzeňského deníku v roce 2000 a se smutkem na srdci vzpomněla na autorku její přítelkyně Jana Sováková: *„Všichni, kdo ji poznali blíže, si uvědomovali kouzlo její osobnosti. Šířila kolem sebe hřejivou pohodu, dovedla se nejen vcítit do problémů jiných, ale vždy byla ochotna přispěchat na pomoc, lehce nacházela omluvu pro lidské slabosti. Uměla se radovat z maličkostí, nikdy se netrápila závistí či nenávistí, život přijímala s pokorou „ať dával, či bral“.“⁶*

1.1 LITERÁRNÍ ČINNOST EVY SCHMIDTOVÉ

Jako mladá dívka si Eva Schmidtová snila svůj sen o tom, jak se stane herečkou nebo malířkou. Ale jak už to většinou bývá, sny se minuly skutečnosti. „*Nestala jsem se ani jednou ani druhou, ale tyto dva sny mě tak říkajíc přivedly ke psaní.*“⁷ Tvůrčí schopnosti se u ní poprvé projevily v roce 1953, kdy napsala svou první dětskou knihu. „*Nikoliv proto, že bych chtěla psát, ale protože jsem chtěla kreslit.*“⁸ Eva Schmidtová na tuto knihu, kterou tehdy napsala jako teprve třináctiletá dívka, vzpomíná: „*Byl to příběh čtyřletého děvčátka Marcely, jejíž genialita by zastínila Einsteina – uměla plynule anglicky a španělsky, kromě takových podřadností, že psaní a čtení jí nečinilo potíže apod. Protože „román“ byl bohatě ilustrován – vybírala jsem si jako podklad ilustrací obrázky hereček a herců z různých filmů – podřizoval se děj těmto obrázkům. Tak se stalo, že Marcela se plavila z Československa do Anglie po lodi, její maminka hrála tenis, neboť vybraná herečka na obrázku držela raketu apod. Mé přítelkyně denně hltaly pokračování a byly milosrdné k takovým nelogičnostem, jako bylo přímé telefonické spojení z Londýna do Prahy.*“⁹ U kamarádek měl příběh plný fantazie úspěch, ale byli i tací, kteří měli jiný názor: „*Maminka o mé knize říkala, že by se mohla prodávat v lékárně místo léků pro spaní a podezírám ji dodnes, že nikdy nepřečetla víc než první tři stránky.*“¹⁰ Tato kniha dokládající autorčiny první tvůrčí krůčky nebyla bohužel dochována.

Jediná drahocenná pozůstalost z jejích třináctých let, již uchovává dcera Lucie Kilbergerová, je nápaditý měsíčník, pojmenovaný *Čekanka* (viz příloha), který si Schmidtová vytvořila „do šuplíku“. Ironií osudu je, že se v pozdějších letech stala redaktorkou.

Každý měsíčník má svá další čísla, ale tento se mohl těšit pouhými dvěma čísly. První číslo vyšlo s datem 1. ledna 1954 a druhé bylo datováno na 1. únor 1954. *Čekanka* je obrazem autorčiných představ, jak by měl vypadat časopis pro děti. Je protkán nejen povídkami na pokračování, ale autorka zde vnímá i sílu přírody, k níž nás zavádí svými stránkami s atlasem hub a s informacemi ze zoologie, kde se zaměřuje na třídu savců - řád Primáti. Zaměřením na historické události či osoby si uvědomuje důležitost země a běh času. Nezapomněla zde ani na rady, „jak se léčit rostlinami“, recepty pro zdatné kuchaře, typy k využití volného času prostřednictvím „Stopařského slabikáře“ a se čtenáři se loučí kresleným komiksem. Schmidtová zde využila svého smyslu pro umění a každou stranu vždy obohatila téměř uměleckou malbou týkající se daného tématu.

K těmto ochutnávkám svého nadání a jeho budoucích vidin autorka dodává: „*Ani tehdy jsem nepomyšlela, že bych někdy napsala skutečnou knížku.*“¹¹

Eva Schmidtová popisuje, jak se rozvíjela její cesta k umělecké dráze spisovatelky: „*V době studií jsem psala přečetné deníky, ve kterých bylo všechno děsně prima nebo přílišně hnusný, a ob stránku jsem zbožňovala vždy jiného chlapce. První deník jsem začala psát v páté třídě – o filmech, které jsem viděla, a o škole a všechny zápisy jsem končila se slovy, že by to byla má smrt, kdyby deník někdo četl. Četl ho můj starší bratr – byla to však téměř jeho smrt, jak se chechtal. I když ani na průmyslovce se mé slohy nezlepšily, začala jsem – pod dojmem zamilování – psát verše. Byly notně poznamenané povinnou školní četbou Vrchlického a Sládka, takže jsem vytvářela vzletné ódy na vesnu se včeličkami a tlukot zamilovaných srdcí. Dnes, když v různých porotách posuzují literární práce mládeže, musím přiznat, že mé prvotiny by tam rozhodně obsadily čestné poslední místo. Vážně psát jsem začala ve třidvaceti letech – míněno tak, že jsem se odvážila své pokusy ukázat někomu jinému než sobě. Tenkrát ve mně uzrála myšlenka napsat knížku o Petrovi, do jisté míry autobiografickou věc. Rok předtím totiž Petr zemřel a jeho smrt mnou hodně otrásla. Nebýt této tragické věci, zřejmě bych nikdy nepsala. Jen málo lidí vědělo o tom, že píšu; mezi jinými to byla soudružka Hrubá a Jan Havlic – plzeňský malíř, s nimiž jsem tenkrát pracovala v jedné kanceláři. S Honzou Havlicem jsme snili o své budoucnosti – on coby slavný malíř, já coby slavná spisovatelka, tvořili jsme a vzájemně jsme se ujišťovali, že jsme úžasní, i když to jiní lidé – zejména v mém případě – odmítali uznat. Redakce vracela mé básničky zdvořile, leč odmítavě. Po čtyřech měsících si redakce Pionýr vybrala tři mé básně pro dospívající děti (to bylo v roce 1964) a deník Pravda další dvě. Šílela jsem nadšením a domnívala se, že i ostatní redakce se obměkčí. Mé práce se znovu a znovu vracely coby nepotřebné, ale nevzdávala jsem se.*“¹²

V následujících několika řádcích se zaměřím na autorčinu literární činnost a pokusím se v krátkosti přiblížit zrod jednotlivých děl.

Pokud se mi povedlo získat všechna díla a rukopisy Evy Schmidtové a již neexistuje žádný jiný tajný poklad ukrývající její díla, skýtá její tvorba čtyři dívčí romány, jeden detektivní román, jednu nedokončenou knihu *Plzeň v gala a negližé* a nepublikovaný rukopis *Slečna přes palubu*, který zůstal památným vzácným klenotem u její dcery Lucie.

Všechny autorčiny romány protknuté řadou autobiografických prvků jsou spojeny ústřední postavou, kterou je mladá dívčí hrdinka procházející etapami vývoje reálného života, jenž není vždy jen bezstarostný. Autorka zde zobrazuje dívky měnící svůj názor na život a žebříček lidských hodnot, na základě jejich vlastních životních zkušeností, ať už v citových, pracovních nebo mezilidských vztazích.

Úspěšně zachycuje mladistvý optimismus, energičnost, milostné opojení, ale také následky jejich nerozvážnosti a nezkušenosti.

Literární činnost zahájila Eva Schmidtová prvotinou **Odpusťte, že je mi šestnáct**. Novelu v roce 1969 vydalo Západočeské nakladatelství a v roce 1993 byla uvedena její reedice v nakladatelství NAVA. Její text byl také přeložen do německého jazyka. Při tvorbě této knihy hrála důležitou roli obdivuhodná autorčina trpělivost a neslábnoucí výdrž. „*Třikrát jsem přepracovala úplně svou novelu „Odpusťte, že je mi 16“, takže ve srovnání s první verzí rukopisu má knížka společná pouze jména dvou hlavních představitelů.*“¹³ Tímto debutem se autorka zapsala do povědomí veřejnosti západočeského regionu a nastínila čtenářům, jakým literárním směrem by mohla její tvorba spět. Již z nadpisu je zřejmé, že se bude snažit přiblížit mladým dospívajícím čtenářkám. Jelikož byla E. Schmidtová označena za spisovatelku se slibnými výhlídkami, neváhala a po kratičké pauze v roce 1972 se o tom snažila přesvědčit čtenáře svou druhou románovou knihou **Dívka jako ty**, vydanou Západočeským nakladatelstvím a reeditovanou v roce 1990 též v Západočeském nakladatelství. V roce 1977 se také tato kniha dostala za rámec regionu, do Polska Spolkové republiky Německo. I v této knize můžeme pocíťovat značnou autobiografii, ať už prostřednictvím ústřední dospívající dívky vstupující ze školních lavic do „skutečného“ života či prostředím děje. V médiích byl tento román také zmiňován v souvislosti se stejnojmenným filmovým debutem. Scénáristka Jana Slánská se nechala inspirovat touto knižní předlohou a vytvořila jeho filmovou adaptaci, jež měla svou premiéru 20. března 1976. Stejně jako k její prvotině, tak k tomuto dílu se vyjádřilo jen málo recenzentů, kteří věřili v autorčinu vypravěčskou jiskru, její postupný rozvoj a v naději, že může ještě ukázat, co v sobě skrývá.

Oproti předchozí tvorbě velké ohlasy získala a hojně recenzovanou knihou talentované autorky se v roce 1975 stala kniha **Julie umírá dvakrát**. Mezi veřejnost se zprvu dostávala pouze po částech v deníku Pravda a Plzeňském deníku. V knižní podobě vyšla v roce 1975 v Západočeském nakladatelství a její druhé vydání publikovalo v roce 1994

nakladatelství Nava. Kniha upoutala pozornost především svým žánrem, který nebyl pro E. Schmidtovou typický - od románové linie vybočila k detektivní novele. Hodnocení ne příliš poutavé a prospěšné detektivky bylo poněkud chladnější. Kniha nesplňovala předpoklady, jež by se daly po předchozích dílech očekávat, a byla označovaná jako odpočinková práce s nedostatkem značných dramatických zápletek. Sama E. Schmidtová se v jednom rozhovoru k tematické oblasti detektivky v její tvorbě vyjádřila: „*To byl jen pokus – neříkám, že ojedinělý, protože se domnívám, že (i když z hlediska literatury jde o okrajový žánr) je to četba, která má svoji funkci rekreativní, a možná se k ní vrátím. Ale víc mě zajímá mladý člověk, konkrétně žena, její problémy, ať už citové anebo pracovní.*“¹⁴ Jan Adam na tuto novelu reagoval na stránkách Literárního měsíčníku jako na „marný pokus o detektivku“.¹⁵ Po nepřilich úspěšném díle, po sedmi letech odmlky, se v roce 1986 na pulty knihkupectví dostává její čtvrtý román **Když kvete voda** vydaný v Západočeském nakladatelství. Tento román byl však napsán v pořadí jako pátý. Titul knihy zněl původně „Do penze daleko“, nakladatelství však tento název kvůli příliš pesimistickému vyznění zamítlo. Tato kniha určitý zájem vzbudila, avšak kritické reakce jednotlivých recenzentů obsahovaly rozporuplné názory. Autorce bylo vytýkáno přílišné idealizování dějových situací, čímž dospěla k produkci spíše „pohádky pro rozvedené“ či prózy „satisfakční“¹⁶. Objevují se i názorové střety ohledně využití jazyka. Z jedné strany je hodnocena jako bohatý a poutavý, na druhé straně je způsob vyjadřování rušen přílišným autorčiným nadšením, s nímž líčí životní osudy dívčích hrdinek. Co E. Schmidtová s přehledem zvládla, je její schopnost věrohodného pohledu na současný mladistvý život, kterému rozumí a nijak ho nezkrášluje.

V roce 1995 nakladatelství Nava publikovalo poslední autorčin román **Pro lásku se džbánem**. Avšak po částech si ho čtenáři mohli přečíst již v Plzeňském deníku nebo deníku Pravda, poněvadž chronologicky byl tento román napsán jako čtvrtý.

Podle Ireny Zítkové si v tomto románu „uvědomujeme to, co zatím ambicióznější próza nezobrazuje: změnu, jíž zejména nastupující mladá generace prochází a prošla“.¹⁷

Autorka se zařadila mezi tvůrce románů pro dívky, knih, kde jsou hlavními hrdinkami dospívajícími dívky překonávající ať už milostné či pracovní problémy na cestě životem. Věřodně zobrazuje mladistvý optimismus, nezkrtnost, nerozhodnost, zbrkllost či nerozvážnost, které k dospívajícím lidem ovšem patří.

Poslední, bohužel nedokončené dílo E. Schmidtové je však jiné. Autorka prostřednictvím návštěv archivu, výstřížků z novin a časopisů, sbírkou různých materiálů shromažďovala informace o historii města Plzně do knihy **Plzeň v gala a negližé**, kterou plánovala vydat v roce 1995 k sedmistému výročí založení města Plzně. Kniha byla bohužel zamítnuta, neboť se kryla s podobnou publikací. E. Schmidtová na jejím rozšíření pracovala s nadšením dále, ale „vydání se však mohl dočkat malý zlomek připravované práce, jejíž dokončení zmařila náhlá smrt“.¹⁸ Středisko západočeských spisovatelů totiž umožnilo veřejnosti nahlédnout do této poutavé a pozoruhodné knihy prostřednictvím velice tenké, ale přesto přínosné knihy **Z Plzně**. Z tvorby vycítíme: „...jak hluboký vztah získala k Plzni, i když rodištěm patřila k pošumavské Sušici. S láskou začala psát o historii města Plzně, o zajímavostech z jejího kulturního a společenského dění, proto stojí za to přijmout autorčino pozvání a vydat se spolu s ní ulicí Bedřicha Smetany, Dominikánskou, Františkánskou, Solní i Malou ulicí, na náměstí Republiky i Masarykovo náměstí.“¹⁹

E. Schmidtová chtěla obohatit svůj seznam děl ještě o další dílo **Slečna přes palubu**, pro jehož tvorbu se inspirovala svou vlastní dcerou. Dílo se ale bohužel na pulty knihkupectví nedostalo, zůstalo ponecháno pouze v rukopise, který je uchován u autorčiny dcery Lucie.

1) vlastní poznámky Evy Schmidtové

2) tamtéž

3) tamtéž

4) tamtéž

5) Schmidtová, E.: *Zastavení v pobočce Svazu českých spisovatelů*. Zpravodaj západočeských knihovníků, č. 3/4, 1988, s. 26

6) Sováková, J.: *Evě Schmidtové by bylo šedesát*. Plzeňský deník, 9, č. 224, příloha Kultura, 25. 9. 2000, s. 27

7) vlastní poznámky Evy Schmidtové

8) tamtéž

9) tamtéž

10) tamtéž

11) tamtéž

12) tamtéž

13) tamtéž

14) Schmidtová, E.: *Region stojí stranou zájmu*. Tvorba, č. 43, příloha Kmen, 1987, s. 4

15) Adam, J.: *Marný pokus o detektivku*. Literární měsíčník, 4, č. 9/1975, s. 114

16) Vlašín, Š.: *Prózy z krajských nakladatelství*. Kulturní páce, 27, č. 3, 1987, s. 16

17) Zítková, I.: *... je jim sladkých šestnáct a jsou jiní*. Nové knihy, č. 35, 20. 9. 1995, s. 7

18) Dvořák, P.: *Eva Schmidtová psala o Plzni s láskou*. Plzeňský kulturní přehled Kultura, říjen 2001, s. 27

19) tamtéž

2. ODPUSŤTE, ŽE JE MI ŠESTNÁCT

Stejně tak, jako mladí lidé v šestnácti letech proniknou do jedné z velkých etap svého života, odstartovala Eva Schmidtová v roce 1969 svojí prvotinou nesoucí název *Odpusťte, že je mi šestnáct* i celoživotní cestu své autorské profese. Počátky nových cest nebývají nikdy příliš snadné, ale jak jsem již v předchozí kapitole zmínila, Schmidtové se podařilo se svou první novelou upoutat pozornost v západočeském regionu.

V momentě, kdy držíme nějakou knihu v ruce, se mohou ukotvit naše myšlenky hned v nadpise. Co může titul znamenat, co nám čtenářům může napovídat, odpovídá ději knihy? Protože jsem se snažila i já právě u této prvotiny najít odpověď na tyto otázky, pokusím se v následující části práce o její analýzu.

Knih *Odpusťte, že je mi šestnáct* je typickým dívčím románem, jenž je určen dospívajícím dívkám. Již název předznamenává, že ústřední hrdinkou je mladičká šestnáctiletá Zuzana Chrudimská, s níž se tak čtenářky mohly lehce ztotožnit. „[...] Mladík ji vzal dvěma prsty za bradu a otočil dívčí obličej proti sobě. „Maximálně šestnáct a víc ani rok!“ „Šestnáct, no.“ Vzdechla „Bylo?“ Náhodou už dávno!“ [...] „V červenci.“ Jekl krátkým smíchem. „Vod prosince, jo? To je děsná doba!“ (*Odpusťte, že je mi šestnáct*, Nava 1993, s. 10; dále v textu cituji jen O a číslo stránky) Zuzana je dívka chováním, myšlením a charakterem odpovídajícím jejímu věku. Je v období růstu, kdy netuší, co si od života přát, kdy je ovládána svými emocemi, kdy se nedokáže ubránit a prahne po pokušení života. V momentě se dokáže přetvařovat a vzbuzovat dojem jiného člověka, aby navenek skryla svou citovou nevyrovnanost. Existují lidé a okolnosti, které jí vadí, zároveň tedy vzbuzuje negativní vztahy jiných. Je si vědoma, kde má své hranice, umí být ostýchavá a poctivá, i když v očích učitelského sboru se jeví jinak. Je zastávkyní férového jednání a dovede se za něj postavit, přičemž se nebojí prostořece vyslovit svůj názor, což bývá důvodem, proč se dostává do sporů.¹ A jako u každé mladé dívky, s níž „šijí všichni čerti“, zná i ona trumfy, jak člověka zmást. Autorka nepoužila konkrétní charakteristiku zevnějšku, ale Zuzanin vzhled lze, stejně tak jako u ostatních postav, vydedukovat z prostupujících výpovědí v ději. „... Ty se mě bojíš?“ Zmáčkl v hrsti chumáč světlých vlasů. „Mně se líbí takový dlouhý vlasy. Vobarvuješ se? Ale měla bys! Seklo by ti to.““ (O 12)

Téma románu je příznačné právě pro pubertální dívky. Autorka se zaměřila na problematiku citovou, na otázku konfliktů vzájemných vztahů mezi dospělými

a mladistvými, a na jejich každodenní nesnáze. Schmidtová pracuje s ústředním motivem lásky a motivem hledání vlastní identity dospívajícího děvčete.

Jak jsem již v předchozí části své práce zmínila, kniha je prostoupena autobiografickými prvky. Námět je čerpán z prostředí mladých lidí a právě zřejmá autobiografie vyplývá z konkrétně určené oblasti děje. Jedná se o dívčí internát a školní prostředí, jež se nacházejí v blíže nespecifikovaném městě. Jde o Karlovy Vary, kde Eva Schmidtová studovala Keramickou průmyslovou školu a kterou také navštěvuje hlavní představitelka románu. V díle je zmiňováno město Plzeň, odkud hrdinka Zuzana pochází, což se též shoduje se spisovatelčím místem bydliště.

Tato tenká kniha je rozčleněna do jedenácti kapitol, jež jsou označeny slovním očíslováním. Jednotlivé kapitoly na sebe přímo nenavazují, ale souvisejí spolu příbuzností děje a dílčí události jsou spjaty s ústřední hrdinkou Zuzanou. Kompoziční postup je chronologický, dějové linie vzájemně splývají, bez odchylek a postranních epizod.

V pásmu postav najdeme jen několik figur, které jsou kladně nebo záporně vpleteny do života hlavní hrdinky a jsou postaveny do vzájemného kontrastu. V internátu představují dívky dva protipóly - pozici Zuzaniných přítelkyň a pozici jejich sokyní. Učitelský sbor je do děje zasazen opět protikladně, profesori vyjadřují kritický postoj k Zuzanině osobě, nebo s ní sympatizují. Postavy nejsou propracovány do detailu a v průběhu děje se nevyvíjejí. Děj je soustředěn na postavu hlavní protagonistky, nikoliv na postavy vedlejší.

Již na prvních stránkách autorka představila hlavní hrdinku jako odvážnou a riskující dívku, a to v momentě, kdy se vydala „na stop“, aby se dopravila z domova na internát do Karlových Var. Tuto situaci dokázala Schmidtová dialogem jemně zdramatizovat, přičemž dosáhla napětí a tím vtáhla čtenářky do děje. Na zdvižený kufr Zuzaně zastavil se „staříčkou pragovkou“ Jarda. Autorka nechává na každém čtenáři, aby si udělal svůj obraz o Jardově nevychované osobitosti, který vyplývá z živého vtipného dialogu obohaceného prvky ironie. Věkově starší Jarda si je vědom jak Zuzanina mládí, což je patrné z jeho pojmenování „mimino“, jež užívá k oslovení Zuzany, tak jejího riskantního činu stopovat a předsudků právě s ním spojených. Proto se jí provokativně zkouší dotazy a náznakem dotyků svádět, aby jí nahnal strach. V tuto chvíli má Zuzana dvě tváře. Snaží se chovat jako dospělá a nebojácná, ale ta druhá část jí samé je stále to šestnáctileté vyděšené děvče a oproti Jardovi v sobě skrývá čistý cit a víru „na to s tím velkým e!“. „*Copak ty ses eště nikdy s klukem nelíbala, že z toho*

děláš takovou vědu, fakticky ne?“ Strnula. „Ale ne takhle“ „A jak teda?“ Pokrčil nechápavě čelo.,--jinak prostě. Ne kvůli tomu, abych někam dojela.“ (O 13) Tuto společnou cestu ukončila Zuzana svými naléhavými prosbami. Chtěla vystoupit z auta, Jarďa prosby vyslyšel, ale nakonec ji přemlouval, aby si nastoupila zpět. V tomto okamžiku Schmidtová záměrně nechala scénu neukončenou a nabídla čtenářkám možnost pro vlastní improvizaci následujícího dění. Po příjezdu na internát vyličila Zuzana své pocity své kamarádce Katce: „No bála jsem se - - ale co by z toho měl, kdyby mě tam nechal? [...] Já se dost ráda bojím, hlavně když nevím, jak to dopadne a tak.“ (O 14) Z průběhu děje je patrné, že je Katka Zuzaninou nejlepší kamarádkou na internátu, jež je jí oporou, rádkyní a u níž najde pochopení. Ale i ve vztahu k ní si někdy Zuzana neodpustí svou částečnou přetvářku v roli nezranitelné hrdinky. Postava Jarďy je do děje začleněna jako protipól mladšího Petra, s nímž začala Zuzana chodit a jejichž vztah stojí v centru celého románu.

Nevycválaný Jarďa se v knize objeví ještě v několika scénách. A sice když Zuzaně zatelefonoval na internát, aby si s ní domluvil schůzku, což vyvolalo znepokojení u vychovatelky. Na plese keramiků, kde zůstala Zuzana bez Petra, se potkali ve chvíli Zuzanina odchodu, kdy i přes odříkání neodolala jeho nabídce svézt se ve „staré pragovce“. A to v okamžiku, kdy měla Zuzana schůzku s Petrem. Toto náhodné setkání vzbudilo Petrovu žárlivost a rozhořčení. Zuzana se mu tedy snažila pravdivě vysvětlit jejich vztah: „Po tom autostopu jsem se s ním viděla asi dvakrát a ...[...]a jednou před vánocema, hned po tvojí první schůzce [...] Tenkrát jsem si myslela, že o mě nestojíš, a Jarďa mi ten den volal a já jezdím děsně ráda autem a on mě učil řídit...“ (O 43) Petr se cítil dotčen. Zde autorka využila své skvělé znalosti psychologie mladých. Živým dialogem zde zachytila jejich hádku plnou výčitek, klamného popírání vzájemných citů, ironie a smýšlení o druhém. „Chodit s mladším klukem je přece recese, co jinýho. Aspoň pro tebe určitě! [...] Stejně se divím, žeš to tak dlouho vydržela, ty - - zlatovlasý opojení! [...] Tak ti říkají všichni kluci v intru. Tos nevěděla?“ (O 44) Tento konflikt vyvrcholil ve chvíli, kdy ho Zuzana „vší silou udeřila přes tvář“. Po tomto incidentu Petr navrhl, že by svůj vztah měli ukončit. Zuzana si svou chybu uvědomila, přestala se přetvařovat, hrát si na bezcitnou a snažila se vše mezi nimi urovnat „ „Je ti to jedno?“ „Co?“ „No - - že spolu nebudem chodit no.“ Hovořil lhostejně. Paže jí visely splihle podél těla. „Ani ne.“ (O 45)

V době, kdy Zuzana poznala Jarďu, se přátelila se Zdeňkem. Právě Zdeněk je další mužská postava, která byla již na prvních stránkách knihy součástí Zuzanina

života. Vztah Zuzany ke Zdeňkovi nám ilustruje jednání mladých, jejich nadšení a usilování o něco nebo někoho. Když je daného cíle dosaženo, ženou se po něčem dalším, novém. V tomto případě je také Zuzana viděna jako nestálé děvče, které si rádo hraje a poznává nepoznané. Dokázala si, že má v sobě schopnost kluka pobláznit a získat, tudíž dosáhnout svého cíle – Zdeňka. A nakonec zjistí, že už jí to „prostě neba“. Jejich rozchod už měla naplánovaný, ale jakmile zjistila, že o Zdeňka jeví zájem Hanka Franků, z vypočítavosti, aby před kamarádkami ukázala, že má navrch, změnila názor. „*Do večírku to ještě vydržím. Kdybych se s ním rozešla teď, tak budou sestřenice každému vykládat, že mě nechal kvůli Hance. To zrovna! Takovou radost jim neudělám.*“ *Vlasy se ježily a praskaly pod dotykem hřebene. “To bych se tedy parádně před všema shodila, to zas...”* (O 15) Hanka je zápornou postavou, která představuje Zuzanina protivníka. Zuzana opravdu na školním večírku vztah se Zdeňkem provokativní hádkou ukončila. „*Stejně to nemá cenu. Víš to jako já*“ *“Co? Co nemá cenu? Jen to klidně řekni!”* [...] *“Všechno. – Hlavně tohle pitomý hádání vo ničem”* (O 21) Hlavní hrdinka zde odkrývá také citovou stránku své osobnosti. Zdeňka sice opustila, ale v prvním okamžiku po opadnutí emocí ji to v hloubi duše zamrzelo, přesto zůstala zásadová. „*[...] “Viš, já mám tak – příšernou náladu...”* *“Jakou?”* *Zuzana hlasitě vzdychla. “Takovou sentimentální nebo co. Já sama nevím. – Znáš to? Člověku je do breku a přitom by si nejradši nafackoval, protože plácá voloviny a jinak se tomu nedá zabránit...”* *Položila mu dlaň na tvář. “Jsem ráda, Zdeňku, žeš přišel...”* [...] *“No jestli tě mrzí, Zuzanko, to ... víš, jaks mi dělala fóry jo ... tak já jsem vochtonej to smazat. [...]* *Sevřela malé pěsti a vrazila nečekanou silo do neviditelného těla. [...]* *“Viš co seš? Holub! Pitomej voškubanej holub!”* (O 26)

Ještě ten večer vyzvala k tanci „vysokého blondáka“, patnáctiletého Petra Daneše: „*To nemyslíš, Zuzko, vážně! Ty – a kluk z prváku! Dovol, abych se zasmála.*“ *“Co je na tom?”* *Zuzana se zvedla. “Aspoň bude psina.”* [...] *“Ty seš nenapravitelnej recesista, Zuzko.[...]”* (O 22) Petr ji však zaujal a začala se s ním scházet. Zuzana se jevila jako dívka, pro niž je usilování o chlapce zábavný sport, proto si také od kluků získala přezdívku „zlatovlasé opojení“. Zpočátku si však vzájemnými city nebyli jistí. Mladší, ostýchavý, uvědomělý a citlivý Petr se obával, že se stal pouze objektem Zuzaniny hry, proto byl zdrženlivý, nedával najevo svou náklonnost a Zuzana se zmítala nejistotou v Petrových citech. V jejich rozhovorech se odráží obraz jejich zevnějšku. Zamýšlí se nad životními otázkami, odhalují své názory a svou pravou tvář: „*Kdys byla nejsmutnější? Vůbec nejsmutnější?*“ [...] *“To je těžký. - - Asi když mi*

umřel šnek. “[...] Vždycky jsem mu říkala, co si myslím a tak... “[...] “A lidem neříkáš, co si myslíš?” Udělala grimasu. Seš si tak jistej, že o to někdo stojí? Třeba o pravdu že stojí? Jen zkus někomu říct třeba ... třeba...“ Nenacházela vhodný příklad. “Že má šišatou hlavu, když ji má.” “Ano. Bud’ ti začne tvrdit, že má hlavu kulatou jak meloun, a že ty vlastně lžeš, nebo ti při první příležitosti rozbije tvoji vlastní.” “To je silný, nemyslíš?” Petr se hlasitě zasmál, ale hned zvažněl. “Já nikdy nebudu lidem říkat jen to, co se jim líbí.” (O 41) Petr jí při hře na pravdu svěřil, jakou ji ve skutečnosti vidí. „Ráda se vytahuješ, vždycky a všude chceš bejt první ... a když se ti to nevede, tak se vztekáš.“ [...] „Taky si myslím, že se na každýho kluka díváš jako malá holka na novej kočárek. Měla bys ještě tleskat rukama a dojem by byl úplnej.“ [...] “ (O 42) Petr a Zuzana si své vzájemné rozepře vyříkali a našli k sobě cestu.

Nebyl by to ovšem román, kdyby někdo jejich štěstí nestál v cestě. Do Zuzanina života zasahuje Žírková, vychovatelka z dívčího internátu, přezdívaná Žirafinda. Již od počátku spolu mají neshody, které Zuzana vyvolává svým chováním, telefonáty od ctitelů a pozdními příchody. Jednoho večera, kdy měla schůzku s Petrem, se Zuzana vrátila na internát opět pozdě. Když chtěla vychovatelka slyšet její přesný důvod opoždění, Zuzana své vysvětlení podala tak drzým způsobem, že vychovatelka nemohla jinak než odeslat dopis se stížností rodičům a určitým způsobem Zuzanu potrestat. V tomto okamžiku má dílo výchovnou funkci. „Mám právo vědět všechno. Jsem za tebe odpovědná tvým rodičům.“ [...] “Je z naší školy, chodí do prvního ročníku, vloni mu bylo teprv patnáct, takže je mladší než já. Jeho rodiče bydlí v Brně a mají tři děti i sním. Ty druhý jsou menší.” Chodba okamžitě ztichla. “Ty si myslíš, že jsi nás okouzila svým drzým vystupováním.“ [...] “Zapomínáš, že nejsem tak primitivní jako tví patnáctiletí nápadníci. Doufám, že si časem tento rozdíl uvědomíš. Ráda ti poskytnu možnost k přemýšlení.” Skloubila prsty do sebe. “Zítřkem počínaje se budeš každý večer v sedm hodin u mne v kanceláři hlásit.” (O 48) Této funkce autorka užila také v rozhovoru Zuzany s její matkou, když si spolu vyjasňovaly Zuzanino chování, dopis, který odeslala vychovatelka a zároveň její vztah s Petrem, o němž se Žírková v dopise zmínila. Matka vyjadřuje nesouhlas se Zuzaniným jednáním a kárá ji. Je zde využito kontrastu postoje mladých a dospělých, matčina starost o Zuzanu a Zuzanina mladistvá nerozvážnost. S tímto protikladem se setkáme ještě na několika stránkách knihy. Při vzájemné rozpravě matky se Zuzanou nahlédne čtenářka také do jejího rodinného zázemí. V textu je užit motiv morálních předsudků. „Je to pravda, že je mladší než ty?“ “No – je to pravda...“ Udělala bezradný pohyb. “Na tom přece nic není.“ [...]

“Tobě zkrátka na ničem nezáleží.“ [...] “A jeho rodiče. Co ti si o tom myslí?“ “Vo Petrovi a vo mně: To nevím.“ “Čím jsou[,] taky nevíš?“ “Mami!“ Podmračila se. “Copak chodím s nima?“ “Pamatuj si – jaká rodina, takový je i syn nebo dcera.“ “ (O 73)

Autorka nás také zavádí do prostředí pedagogů. Do textu jsou opět zakomponovány kontrastně, vyjadřují kladný či záporný postoj k Zuzanině osobě „*Já proti ní nic nemám, ale nezdá se vám na svůj věk příliš vyzývavá?““ „Kdyby byla jen trochu pozornější, musela by v matematice předhonit všechny spolužáky. Ano, i pány kluky““.(O 54) V komunikaci Zuzany s kantorkou najdeme též působení etické funkce „*„Jenom nebud’ vždycky taková hr! – I při pravdě musíme respektovat nadřízenost a věk a tomu přizpůsobit naše sdělení““ (O 59) a zamýšlení se hlavní hrdinky nad vlastní identitou, odhalování svého vlastního já. Odkrývá svou citovou stránku, uvědomuje si své chyby a zároveň o sobě pochybuje. „Dneska mi někdo řek, že bych měla o sobě přemýšlet.“ Nepatrně se usmála. “Jenže já přemejšlim každé večer, když ležím v intru na posteli a po stropě běhají světly šmouhy od reflektorů aut a celej den mi pak pochoduje před očima jako biograf... Všecky věty slyším podruhé – někdy si nadávám, někdy zas mám takový krásný teplo až někde v mozku a chci bejt vždycky taková fajn... jenže druhý den se mi to třeba nepovede, asi to nejde dopředu načasovat a pak mám vztek, že nemůžu hodit za hlavu všecky starosti jako ve dne... jenže večer je to nějak jiný.“ [...] „Ale hlavně přemýšlím o druhých, to nejlíp poznám, jaká jsem ten den byla já...“ (O 61)**

Učitelství sbor řeší otázku prospěchu a chování svých žáků, především Petra Daneše. Petr vznesl ve třídě svému učiteli dějepisu nesouhlas se svou pololetní klasifikací, ovšem stylem neslučitelným se způsobem slušného chování, což vyvolalo v kantorovi popud a žádá jeho pokárání. Petr je součástí Zuzanina života a každý z pedagogů má na její charakter svůj názor. Někteří sdílí své sympatie, jiní svou náklonnost neopětují. Jsou i tací, kteří ji přikládají vinu za Petrovu roztržitost. Zuzana se však v této záležitosti zachová jinak, než by ostatní předpokládali. „*Já jdu kvůli Petrovi. Danešovi teda. Z vaší třídy.“ Hovořila tiše. “Je mi ho prostě líto.“ Stiskla palce v hrstičkách. “Vyhodí ho za to ze školy?““ (O 58) Tento čin přiměje některé učitele změnit svůj postoj k ní, ale zároveň ji dovedou k úvaze nad sebou „*„Nikdy by mne nenapadlo, že právě ty budeš vás dva brát vážně.“ Zuzana sepjala ruce a vystouplé klouby zbělely. „Já na to prostě nevypadám.“ “Ano, nevypadáš. Vždycky se tím budeš trápit, protože lidé kolem tebe se budou domnívat, že jsi povrchní a pošetilá.“ (O 60)**

Zuzanino orodování rozzuřilo Petra tak, že s ní týden nepromluvil. Zuzana se rozhodla, vydat se svému štěstí naproti a při cestě z Karlových Var domů, do Plzně si kvůli Petrovi koupila jízdenku přes Prahu. Tímto jednáním by si Petr, a mohu říci i čtenářky, mohli myslet, že jí na něm opravdu záleží a bere vztah vážně. Petr však porušil kázeňský trest, zákaz účasti na keramickém plese, který mu byl udělen za jeho drzé chování. Z plesu byl pak učitelem vykázán a Zuzana zůstala na plese bez něj ve společnosti jiných hochů. S ohledem na dopis, jež zaslala Zuzanina matka paní Žírkové, kde se za ni přimluvila, je samozřejmé, že vychovatelku Zuzanino chování popudilo. Vychovatelka částečnou vinu na Petrově přestupku přisoudila i Zuzaně. Šestnáctiletá dívka by měla dát přednost správnému chování, dbát na nároky rodičů, dát přednost nejdříve vzdělání před vztahem a být ve vztahu oddaná jednomu chlapci. Zuzana však na tyto dobové požadavky příliš nedbala, proto dostala od vychovatelky na vybranou. Buď se rozejde s Petrem, na něhož podle ní měla špatný vliv a s jehož city si jen zahrává, nebo bude vyloučena z internátu. Zuzana věděla, že vyřazení by bylo pro rodiče ekonomicky neúnosné, proto sdělila Žírkové své rozhodnutí, byť nechtěné, Petra opustit. S Petrem opravdu přerušila jakékoliv kontakty, ve škole zabránila jejich setkání, způsobem, že předstírala onemocnění, ale stále doufala, že se ji Petr pokusí kontaktovat. Petr v domněnku, že už Zuzku nezajímá, si na truc vyšel do kina s jinou dívkou a Zuzka očekávajíc jeho psaní se od Katky o této schůzce dozvěděla. „*Dyť já... nebrečím...co si myslíš...je mi to... fuk je mi to!*“ *Zabořila tvář do polštáře. “A není mi to fuk!” “Třeba Petr... jestli nečekal vod tebe taky nějakou zprávu, já sem mu nic neříkala, dyžs nechtěla...” [...] “Jenže já Petrovi psala. Každěj den.” Tichounce hvízdla. “Čtyry dopisy? Tak ne jen dneska. – A to tě nic netrklo, dyž na žádnej nevodpověděl? Jaks mu je posílala?” “Ale ne, Káťo! Já jsem mu jenom psala, ale mám je všecky tady.” [...] “Když mně se stejskalo.” (O 112)*

Děj románu zůstává pro čtenářky otevřený. Schmidtová jim opět umožnila vytvořit si vlastní závěr na základě osobních dojmů a pocitů. Stejně tak nechává prostor pro jejich představivost, co mohla Zuzana Petrovi v dopisech sdělovat.

Ať už se Zuzana provinila jakkoliv a čtenářky s jejím jednáním souhlasí či by se na jejím místě zachovaly jinak, přesto musíme Zuzce odpustit, vždyť ji je teprve šestnáct a tento věk si ještě může dovolit chybovat. Celý příběh končí, když Petr potají navštívil Zuzanu na internátu. „*Budeš ještě dlouho nemocná?*“ *“Nevím. – Snad!” Ustupovala. “Kam zas jdeš? –Zu!” “Já už musím ... kdyby vychouška, radši ahoj!” “Počkej! Aspoň chvílku ještě. – Já přijdu sem zase zejtra večer, hned po večeři, chceš?” Usmál se.*

“Čekej určitě!“ Žmoulala v prstech pásek. “Tak ahoj, Petře!“ Zhasla. Nehýbala se z místa. „Ahoj! – A zejtra nezapomeň!“ [...] Zuzana němě zavrtěla hlavou. Pomaloučku se vracela k oknu. Z kapsy vytáhla zelený aršík. Několikterým trhnutím se změnil v hrstičku drobných útržků. Papírků se zmocnil vlažný jarní vítr.“ (O 114)

V tomto díle nalezneme také motiv pověřivosti, jež má na některé lidi již od pradávna značný vliv. I zde zaregistrujeme pozitivní i negativní náklonnost dívek k okolnostem tajemna a magie - ve Snáři vyhledávaly, jakou budoucnost jim jejich sny předpovídají, hlavní hrdinka se vydala ke kartářce, aby se optala na vývoj a osud svého milostného života.

Autorský vypravěč vystupuje v er-formě a zaujímá pozici pomyslného zprostředkovatele děje.

Ohlasů na tuto novelu v publikacích z časů, kdy autorka žila, se buď mnoho nedochovalo, nebo jich nebylo mnoho, ale dle těchto několika recenzí, se Schmidtová se svým debutem zapsala jako autorka, jejíž tvorba by mohla v následujících letech nadále vzkvétat. Samozřejmě za předpokladu, že tato cesta bude ještě vyžadovat spisovatelčinu značnou práci, kterou by mohly ještě obohatit její postupně získané životní zkušenosti a jež se bude rozvíjet na základě „*lidského a autorského zrání, které podmiňuje úhel pohledu na život, na mladé hrdiny, na dobu a její společenské zázemí.*“² Právě Zdeněk Karel Slabý vyjádřil výstižně ve Zlatém máji svůj názor na tento debut a zároveň na počátek autorčiny tvorby: „*Jde spíš o preludium k románu nežli o román sám. Ale i při tom preludování (které si nepleťme s prstokladovým cvičením) mám pocit, že tu jde o autorku, která má co říci, která ví, jak to říci, a která v oblasti žánru s dívčí hrdinkou může ještě dospět k leckterému objevu.*“³ V neidentifikovaném výstřižku z novin, jež jsem získala z osobní autorčiny pozůstalosti, se neznámý autor vyjádřil k této knize a zároveň s pravdivostí vystihl její tvorbu: „*Není to malá hodnota literární prvotiny, ale literatura vyžaduje hlubší pohled na svět i do nitra lidí a do jejich vztahů.*“⁴ Stejně tak ve své recenzi Z. K. Slabý vytkl Schmidtové „*nevelkou nápaditost postav*“⁵ a vyjádřil se k jejímu literárnímu stylu: „*Výrazným kladem autorčina debutu je, že hrdinku příběhu nestaví na konthurny jejího mládí. Její sympatie jsou na Zuzanině straně, protože ví [...], že na jejím kontě je čistý cit, protože si uvědomuje, že šestnáctileté mládí musí tápat, neboť prožívá první vztahy, první okouzlení, první pochyby a první zklamání. Záměrně však nezaokrouhluje, nevyvozuje širě platné závěry. Raději napoví, než aby se dala svést k rozvíjení děje s příchutí chtěné románovosti, volí náznak, nápověď místo dešifrování komplexu vztahů a nevztahů.*“⁶ Jestliže je tento román určen pro mladé

dospívající dívky, musíme opravdu pokládat za výrazné pozitivum autorčiny tvorby, že umí výtečně zachytit chování, myšlení a citění mladých lidí v konkrétních situacích. Dokáže se vžít do děje tak, že její pohled na svět koresponduje s vnímáním pubertální šestnáctileté dívky a mládeže. Z. K. Slabý výstižně vyřkl úsudek k postupu autorčiny volby pouhého nastínění děje a čirého náčrtu souhrnu mezilidských vztahů. Tento cíleně zvolený způsob nechává čtenářům patřičně volný prostor pro dedukci vlastního soudu a mínění. Schmidtová má schopnost nápaditého vypořádání psychologie postav, které je vyzdvihováno pomocí vynikajícího užívání výrazových prostředků, jež charakterizují právě mluvu mladých lidí. Mohu říci, že zvolená řeč je jednou z autorčiných předností, jak zapůsobit na čtenáře.

V knize vystupují kromě hlavní hrdinky také další postavy, ale jak již bylo výše zmíněno, právě výrazný rozvoj vystupujících osob je omezen. Z. K. Slabý ke způsobu ztvárnění postav dále nechvalně napsal: „...*kolektiv internátu je tu zastoupen pouze několika protagonistkami, lépe řečeno spoluhráčkami a protihráčkami ústřední figury, jejichž místo zasahuje právě jen potud, pokud zasahuje do vnitřního Zuzanina života; učitelé a vychovatelky tu mají opět roli tu, že zauímají určité souhlasné a nesouhlasné stanovisko k dívčině jednání; i známost z autostopu se zde mihá výlučně proto, aby antagonisticky vyvažovala o rok mladšího Zuzanina ctitele, což všechno vede k malé výraznosti nebo i šablonovitosti těchto postav.*“⁷ Tuto citaci Z. K. Slabého jsem si dovolila uvést, poněvadž si myslím, že nejvíce vystihuje danou problematiku.

Schmidtová se nekoncentruje na přílišné popisování zevnějšku lidí. Ten si můžeme odvodit z okrajové charakteristiky v průběhu děje. V knize se též nesetkáme s konkrétním vylíčením vnitřního charakteru postav, ten vyplývá z postupného jednání postav, takže jak již bylo výše předznamenáno, i v tomto případě autorka nechává na každém čtenáři, aby si vytvořil svůj vlastní úsudek.

Kladu si však otázku, zdali je autorčin způsob tvorby děje zvolen vhodně. Z mého hlediska je potřeba k upoutání čtenáře, v našem případě předpokládáme mladistvá děvčata, rozpracovanější děj, který by je větší měrou vtáhl do děje. Vyprávění s výraznějšími a záživnějšími konflikty a zápletkami, hlubší propracování postav, nikoliv jen letmé povrchové zařazení figur do děje. Vzhledem k době, kdy byl tento román napsán, mohu autorce odpustit, že se nepouštěla do niterného vykreslení emocí a že se v knize nesetkáme ani s náznakem erotičnosti, avšak zájem dnešní mládeže by vyžadoval pravý opak. Právě prostředí Karlových Var, v němž se děj odehrává, nám nabízí možnost upoutat právě dívky z hlediska romantického citění. Autorka se však

vyhýbá jakémukoliv popisu prostředí a „z jejich osobitosti lázeňského místa, tu mnoho nenajdeme“⁶. V tomto případě bych poznamenala, že kromě zmíněného názvu města, říčky Teplá protékající Karlovými Vary a Grandhotelu se s ničím konkrétním v knize opravdu nesetkáme. „Zuzana se vykláněla přes studené zábradlí. Pod jejíma nohama přehazovala říčka Teplá odrážené světlo pouličních lamp jako tisíce malých šišatých míčků. Strmé kamenné břehy obrůstaly střepinami prvního ledu.“ (O 27) „Na tmavé střeše mohutné secesní budovy zářil křiklavý neón. Jedno písmeno zhaslo a bylo nečitelné. GRANDH TEL.“ (O 83) Blíže určená místa, např. internát či další prostředí dějových situací, jsou nastíněna buď okrajově k navození zběžné představivosti čtenáře: „V mezipatře bylo otevřené okno. Skleněné tabulky drncivě odrážely pouliční ruch. Studený vzduch se rozléval v prostorách a zábl. Bez zájmu si prohlížela obraz. Špinavé tóny reprodukováné krajiny působily depresivně,“ (O 94) nebo autorka k přiblížení prostředí, v němž se daná scéna odehrává, využívá živých dialogů, přičemž tento postup musím ohodnotit za velice nápaditý. Naprosto zaslouženou chválu jejího jazykového stylu můžeme zaznamenat u všech recenzentů. Z. K. Slabý ocenil její práci s jazykovým materiálem následovně: „...např. sled útržků rozhovorů, který se tu jako stavební motiv objeví hned několikrát, precizní dialog, nenucený a zároveň nepřehnaný ve smyslu osobitosti vyjadřování mládeže, pocitové zázemí, samozřejmost reakcí, tyto prvky působí věrohodně a přesvědčivě.“⁸

Nyní se budu znovu opakovat, ale vezmu-li v potaz autorčin jazykový styl vzhledem k období vzniku knihy, musím nejen já, ale i většina recenzentů „vyseknout poklonu“ Evě Schmidtové, jelikož precizně vystihla mluvu pubertální mládeže. Použila k tomu obecnou češtinu, v níž užívá vytříbené jazykové prostředky charakterizující právě jejich mluvu a k tomu, aby mohla autorka upoutat své čtenáře ani nepotřebovala do úst postav vkládat jakékoliv vulgarismy. „Ty seš, Katko, Skot!“ „Skot Neskot,- - Stejně je to neřád!“ „To teda nejseš, ty zrzavá nádhéro!“ K obohacení dialogů užívá Schmidtová také řadu přirovnání „Línej jako veš“, „...To budeš mrkat na drát, mimino!“ „Stroj zaklapal jako kulomet“, místy nevynechá ani studentský slang (např. intr, kóna, geólka) a k zpestření děje uplatnila i německý jazyk. I když je celkově jazyk živý, v neustálém pohybu a neustále se vyvíjí, dnešnímu čtenáři by dle mého pohledu měl být vypravěčský styl blízký s výjimkou některých použitých významů, jež by mu mohly být vzdáleny - „V zákrutu se objevil groteskní stín stařícké pragovky.“ „Zuzana zmáčkla v ruce kretonový závěs.“ „ Na chodbě zadrnčel zvoncový amplión.“ V současné době se též nesetkáme se slovem biograf a s užitím oslovení „soudruh učitel“. Tato slova se

stávají archaismy. Dále z hlediska dnešní doby soudím, že současnému čtenáři by nevadilo, kdyby v textu zaregistroval i nějaký vulgarismus, avšak samozřejmě, jak jsme mohli zaznamenat u Schmidtové, k zaujetí čtenáře není potřeba.

- 1) srov. Slabý, K. Z.: *Ve středu zájmu je šestnáctiletá dívka*, Zlatý máj, 14, č.7/1970, s. 1970
- 2) Slabý, K. Z.: *Ve středu zájmu je šestnáctiletá dívka*, Zlatý máj, 14, č.7/1970, s. 1970
- 3) Tamtéž
- 4) Úryvek z článku z výstřižku z novin
- 5) Slabý, K. Z.: *Ve středu zájmu je šestnáctiletá dívka*, Zlatý máj, 14, č.7/1970, s. 1970
- 6) Tamtéž
- 7) Tamtéž
- 8) tamtéž

3. DÍVKA JAKO TY

Následující kapitola této práce je věnována knize *Dívka jako ty*. Tento román se stal v roce 1972 v pořadí druhou vydanou publikací Evy Schmidtové.

Autorčin debut *Odpusťte, že je mi šestnáct* nabídl čtenářům ochutnávku autorčina literárního stylu a nesl pouze jemný nádech dívčího románu. Schmidtová však po dvou letech, která zahrnují i její osobní a tvůrčí rozvoj, uveřejnila energičtější příběh mladé dospívající dívky. Spisovatelka se již nesoustředila na okolí a problémy pubertálních děvčat, ale od dívčího internátu a školních lavic zavádí své čtenáře do kolektivu pracujících lidí. I v tomto románu stojí v popředí téma citové problematiky a zároveň běh všedního života, nyní však spojený s pracovními úspěchy i nesázemi, problematikou mezilidských vztahů a to vše v rámci nástupu do prvního zaměstnání. Vedlejšími tématy jsou osudy hrdinčiných spolupracovníků.

Námět je tematicky zasazen do prostředí keramické továrny. Širším dějištěm příběhu je opět město Karlovy Vary, kde se ona továrna nachází, v ní se odehrává děj románu. I v této knize je patrná autobiografie. Autorka nás opět zavádí na místa, která se dotýkají jejího života.

Text je strukturován do patnácti kapitol, které nenesou žádné zvláštní pojmenování, jsou jednotlivě očíslovány. „*Celý příběh je podán nikoliv plynule s valivostí říčního proudu, nýbrž ve výsečích, které vždy otevrou nový pohled na závažnou událost a překlenou věci nepodstatné. Tato hutná zkratkovitost právě autorce umožňuje, aby zvolila klíčové momenty ze životního běhu svých postav a postupně je představila takové, jak mají být viděny.*“¹ Touto citací jsem si dovolila uvést slova Zdeňka Karla Slabého, protože podle mě nejlépe vystihují výstavbu textu. Kompoziční postup příběhu je rozvíjen v lineární časové posloupnosti.

Schmidtová se opět nesoustředí na detailní popis prostředí, vše vychází z plynoucího děje a výrazných dialogů. Stejně jako v první knize ani zde nenajdeme žádnou zmínku či scénu, kde by nám autorka přiblížila prostředí Karlových Var. Dění celého příběhu soustředí do prostorů keramické továrny.

Postavy jsou tentokrát ztvárněny nápaditěji, „byť ve zkratce“². Jejich celkový charakter vyplývá opět z toku děje a živých dialogů. Na základě jejich osudů jsou výrazněji ztvárněny různé povahové typy charakterizující rozmanitost mladé generace. Schmidtová „*odhaluje v kladném i záporném slova smyslu morálku těch, kteří právě vstoupili do života a porovnává ji s morálkou dříve narozených*“³, přičemž ji

klade do rovnocenné pozice, ani jednu nečiní lepší. Postavy, které vstupují do hrdinčina života, zaujímají opět kladné nebo záporné místo na její cestě a jsou vylíčeny ve vzájemném protikladu.

Ve srovnání s autorčinou první knihou stojí v centru pozornosti věkově starší hrdinka, dvacetiletá Daniela Brázdová. Již sám název knihy není zvolen bezúčelně. Daniela je opravdu dívka „jako jedna z mnoha, je to skutečně „dívka jako ty“, dívka jako jiné“⁴, s níž tudíž mohly čtenářky lehce prožívat její příběh. Daniela je čerstvou absolventkou Keramické průmyslové školy a po maturitě vstupuje do nové etapy svého života, která sebou přináší samostatnost a odpovědnost, a to nejen za sebe. Opouští tak dobu jistoty a bezstarostnosti, své dětství, kdy jí bylo vše odpuštěno.

Na úvodních stránkách autorka zachytila živými dialogy obraz oslavy mladistvých, kteří úspěšně složili maturitní zkoušku. Na základě srovnávání vzájemných pohledů mladší a starší generace zde můžeme nalézt výchovnou funkci „*Vidět mě naši, tak mi nafackujou. Ale jelikož tu nejsou, musím se vychovat sám!*“ *Udeřil se přes levou tvář a komediantsky zavzlykal. Rázem zvažněl. „A pokračujem v krasojízdě, panstvo! Jde se líbat labuť, Danielo!*“ (Dívka jako ty, Západočeské nakladatelství 1990, s. 7; dále v textu cituji jen D a číslo stránky) Autorka pracuje se symbolem labutě, která nese nejen znak čistoty, krásy a nevinosti, ale i lásky a věrnosti. V tomto díle bych symboliku labutě přirovnala právě k období dětství nebo může také naznačovat krásu a čistotu Danieliny osobnosti před vstupem do „opravdového“ života.

Daniela nastupuje do svého prvního zaměstnání, keramické továrny, kde zaujímá post mistrové v točárně. Vše je pro ni neznámé, sžívá se s každodenní pracovní rutinou, emocionální a mezilidskou stránkou života, musí se naučit bránit a prosadit. Poznává nové lidi, na něž má svůj názor, který se však průběhem oboustranného poznávání vzájemně mění. Snaží se začlenit do již stmelené kolektivu, což nebývá příliš snadné. O to těžší je Danielina snaha, když je na své místo dosazena protekčně. I v tomto díle se setkáváme, sice jen nepřímo, s konfrontačními názory rodičů, kteří rádobý zasahují do života svých potomků. Daniela se v jednom z rozhovorů zmínila o postoji rodičů k jejímu rozhodnutí, že bude pracovat ve fabrice. „*[...] Naše nic na světě nepřesvědčí, že nedělám tu největší blbost pod sluncem, když nechci jít do výzkumáku, kde bych měla slušně placený flek a navíc bych mohla bydlet doma.*“ *[...] „Víš, co je vůbec největší psina, Radku?“ Pokrčil rameny. „Že můj drahej švagr zapojil všechny své protekční známosti, aby do výzkumáku dostal nejen mě, ale i Jitku a Oldu, a já se teď klidně trhnu*

s tím, že půjdu dělat mistrovou do fabriky. Když jsem o tom doma prvně řekla, vypadalo na menší vraždění neviňátek.“ (D 14) Jak sama Daniela přiznala, do fabriky nastoupila nejen kvůli svému příteli Radkovi, ale důvodem také bylo, že nechtěla přijmout práci, kterou ji zařídil její švagr. V tomto okamžiku může být Daniela viděna jako dívka, která si jde za svým cílem, touží se osamostatnit a ví, co od života chce, ale také si přiznává, že toto rozhodnutí ovlivnil Radek, kterému chtěla být nablízku, což může naznačovat, že sama podléhá názorům druhých, přestože se postavila svým rodičům. Zároveň může být také vnímána jako příliš hrdá, protože protekce byl důvod, proč nepřijala nabízené pracovní místo od svého švagra, ale z druhé strany získala místo v točárně jen pomocí Radka.

Radek Smolig představuje šestadvacetiletého Danielina přítele, jenž zastává v keramické továrně pozici závodního technologa. Už z Danieliny volby pro práci s Radkem je patrná její důvěra a oddaný cit k němu. Radek pro ni představuje vzor a ideálního muže. Na postavu Radka si čtenáři mohou v úvodu udělat dvojnásobný názor, čímž jim Schmidtová umožnila vycítit, kudy se budou ubírat problémy, které Daniela bude muset řešit. Na jednu stranu mohou s Radkem sympatizovat kvůli jeho dobrému činu, že Daniele obstaral pracovní místo mistrové a tím umožnil jejich každodenní setkávání, zajistil jí bydlení u své prarabě a nabízí jí svou pomoc při případných pracovních potížích. Z opačné strany mohou pociťovat pochyby o jeho citech k Daniele, které se nejeví stejně hluboké jako její, přičemž se o tomto mínění mohou čtenáři v průběhu děje utvrdit. Tyto spekulace vyvolává Radkovo chování již na počátku příběhu. Když za ním Daniela přijela, dal přednost domluvené vycházce do kina se známými před možností strávit večer s ní. Také skrývá před Danielou určité skutečnosti, které v průběhu příběhu vyjdou najevo. *„Zvedla namátkou jeden papír a předčítala nahlas. „Odolnost proti deformaci v žáru je velmi důležité kritérium...“ Radek se rychle přiblížil. „Nečti to, Daníku!“ „Proč? Co to je?“ „Ále – taková blbinka, jen mě něco napadlo.“ Spěšně posbíral všechny papíry a uložil je pečlivě do červených desek. [...] Odložil červené desky na skříň. „Jenže teď na něj nemám prachy, ale jestli mi tohle – „ Kývl bradou k deskám. „- v Praze vyjde, tak ...“ Neodpověděl. Daniela se zvědavě podívala zpod ofiny, ale Radek ji nepustil ke slovu.*“ (D 15)

Daniela se svého mistrování částečně obává, ale i když místo mistrové získala protekčně, chce si dále svou práci, za niž bude také zodpovědná, organizovat sama. *„Radku - - a myslíš, že to budu umět? – Dělat tu mistrovou, víš?“ [...] „Jasně, to zvládneš, neboj! A když – tak já ti přece ve všem pomůžu, to je snad jasný!“ [...] „Jenže*

já nechci, abys za mě něco dělal.”” (D 16) Schmidtová Danielu zobrazila jako dívku, která se jako všechny mladé dívky pouští s chutí, vervou do práce a kterým neschází odhodlání překonat veškeré problémy.

První nepříjemnost, s níž se musela hlavní hrdinka potýkat, je včlenit se do kolektivu. Dalo by se říci, že poznávání nových lidí, zároveň přibližně věkově blízkých, by nebylo nic nemilého. Sama Daniela se těšila nejen na své nové spolupracovnice. *„ U dveří ji dohonil ředitel. „Vlastně jste mi toho moc neřekla, soudružko. - Těšíte se do práce? Nebo snad ne? – Tak jak?“ Daniela se mu podívala zpříma do očí. „Moc se těším.““ (D 43) Neměla to však hned od počátku snadné. Skupinu dělnic v točárně tvořily převážně mladé dívky, kterým se samozřejmě nelíbilo její upřednostnění, protože na místě mistrové očekávaly jednu z nich. Zprvu své nesympatie dávají Daniele najevo, a tak se jí ani nesnaží práci ulehčit a zpříjemnit. „ [...] Jasná protekce! A my to teď budem vodnášet!“ „Kdyby ta holka neznala Smoliga, tak se s ní vůbec nebavili.““Sprostárna prvního řádu!““ „Tebe bysme náhodou poslechly na slovo, protože ty práci v točárně hoviš! Ale kdo nás může přinutit, holky, abychom poslouchaly tu novou? No – kdo?“ [...] „Jasně. Květa má pravdu! Nebudem tu novou poslouchat! Ať se třeba zblázní!““ „ „Já tý nový budu dělat všecko naschvál, uvidíte, holky!“ „Ještě sama ráda uteče!““ (D 38)*

V tomto momentě si mohou také čtenáři k Daniele vytvořit zprvu záporný postoj, protože i když nechtěla získat své pracovní místo protekčně, s pomocí rodičů, vybrala si zaměstnání, kam byla dosazena stejným způsobem. Mohou tedy dát za pravdu dívkám z točárny, jejich oprávněnému rozhořčení vůči nespravedlnosti. Mohou však Daniele odpustit a chovat k ní stejně jako Schmidtová náklonnost, protože ji děvčata odsoudila, aniž ji blíže poznala, a zároveň pro ni mohou mít pochopení, protože se do této situace může přece dostat kterákoliv z nich.

Daniela byla svou prací nadšena, ale cítila se zklamaná a bezradná vůči chování některých svých spolupracovnic. Nedocházelo jí, proč k dívkám nemůže najít cestu, ale snažila se být statečná. *„ Jana zvažněla. „Ty, Danko – copak ty se těch holek bojíš?“ „Já? Proč? Ne.“ Znělo to však nejistě. „Jen tak, napadlo mě“ [...] „ Mě to tady náhodou baví – nesměj se mi, Jano, opravdu mě to baví - - jenže nikdo z točárny mě nemá rád, víš.“ „No bůže!“ Jana máchla cigaretou a posypala odpadlým popelem podlahu. „Tak je neměj taky ráda a je to.“ „Když já ...“ [...] „Pro ně je mistrová ta Blažena a ne já, ani mi tak neříkají, mně je to teda fuk, jenže – někdy si připadám...“ Vynaložila značné úsilí na přezíravý úšklebek. „Ale mně to neva!““ (D 45)*

Blažena Kudrnková představuje bývalou mistrovou, která odchází na mateřskou dovolenou, a na jejíž místo byla přijata Daniela. Blažena má také svůj názor na protekci, takže ani v jejím případě nemohla Daniela očekávat podporu a přimluvu u holek z točírny. Postava Blaženy prostupuje do děje spíše jako zbraň dívek, jak Danielu provokovat a ztrpčovat jí práci tím, že budou vyzdvihovat stále svou bývalou mistrovou.

Mezi nepřátelským kolektivem děvčat našla však Daniela i kamarádky, které jí daly šanci. Autorka tuto vedlejší roli určila Janě Vápeníkové a Bohušce. Tyto dvě přítelkyně představují vzájemný povahový protiklad. Jak již bylo zmíněno, Schmidtová se jejich charakteru a osudu, které se vyvíjejí z postupu děje, věnuje více a nápaditěji než ve své prvotině. Jana se již od prvního okamžiku jeví jako živá, energická dívka, která oplývá elánem. Nebere si servítky a řekne vše upřímně tak, jak si to myslí, proto autorka v její mluvě užila i prvky ironie a vtipu. Jana se hlavní hrdince snaží pomáhat, zastává se jí před odporujícími kolegyněmi. „*„Drbání ženského pohlaví není zrovna můj oblíbený námět hovoru. Zvlášť, když tu Danko není!“*“ (D 52) Autorka do Janina názoru zakomponovala výchovnou funkci směřovanou k recipientkám. Jana zastupuje také typ dívky mladé generace, která má slabost pro muže a z navazování vztahů si odnáší potěšení a zábavu. „*„A je hezkej ten Olda?“ Vzápětí se nahlas rozesmála. „Už zase začínám, vid’? U mě je to snad nemoc, že když někde slyším o druhým pohlaví, tak se hned – hele, Danko! Jde ti sem návštěva. Ideál srdce máho!“*“ (D 46) Nejen tedy z jejího chování, ale i z jejích názorů (např. ve výše uvedené citaci na s. 28) vycítíme její hlavní vlastnost - mladistvou bezstarostnost a lehkomyšlnost. Právě na její zábavě s muži založila spisovatelka stručné vylíčení Janiny osoby a osudu. Jana v porodnici při návštěvě své bývalé mistrové Blaženy poznala Václava Mládka, který se byl právě podívat na své čerstvě narozené miminko a svou manželku. Jejich vztah dospěl až do stavu, kdy se chce Václav se svou ženou rozvést. Zde se odráží Janina lehkomyšlná povaha, jeho rozhodnutí o opuštění své rodiny nebere vážně, ba naopak se tím spíše baví. „*„Na tohle si přečti, ať přijdeš na jiný myšlenky!“ Jana sáhla do kapsy vesty a hodila na zrohovatělý ponk přeložený tiskopis. „To se pobavíš!“ [...]* „*Ty se soudíš, Jano?“ „Jen čti.“ [...]* „*Neblázni, Jano – tys to věděla, že se chce dát rozvést?“ „Snad jsem to věděla, ale nebrala jsem ho vážně.“ [...]* „*Děsnej průšvih je akorát to, že si budu muset zřejmě Václavička vzít, jestli ho soud rozvede!“*“ (D 122) Václav nakonec rozvod odvolal, a když Bohuška vyjádřila Janě lítost, že ji Václav opustil, vyjádřila se k této situaci po svém. „*Že prej se tak v životě nepobavila jako u toho soudu a že si*

kvůli tomu kabaretu musí najít zase jen ženatýho... .““ (D 137) Právě Bohuška představuje Janin pravý opak a další povahový typ vystihující pestrost mladé generace. Šestnáctiletá Bohuška hlavní protagonistku také nezavrhl a postupně se stala její přítelkyní. Autorka ji vykreslila jako typ citlivé, dobrosrdečné dívky, ale naivní, což bylo pravděpodobně úmyslem autorky, aby se zde promítl i její věk. Bohuščino nízké sebevědomí odráží i hledání chlapců pomocí inzerátů v novinách. Pro rady si chodí k věkově starší a zkušenější paní Prokšové a Jana si ji za její chování a názory dobírá. V jejich protikladných postojích se právě odráží jejich kontrastní temperament. „ „Ty - vždyť jsou to inzeráty.“ Jana zpitvořila hezký obličej. Tady je něco zaškrtlého – šestnáctiletá blondýnka hledá citově založeného muže. Značka - - “ Zalkala smíchy. „Poslouchejte, ženský! – Značka, ‚narozená na Rybách‘. Na rybách! Já umřu.“ Klesla do židle. „ Já si dám – narozená v posteli.“ “ (D 27); „ „Obávám se, že moje mateřský pudry jsou maximálně zakrnělý, když tě tu tak poslouchám.“ Dloubla do zad nepřítomně zahleděnou Bohušku. „To spíš tady Bohuna Ta pěstuje ty vážný známosti, co končí v porodnici a na radnici. Pardon – obráceně!“ (D 51) Schmidtová se brání přímému moralizátorskému tónu. Ve zdrženlivém Bohuščině chování a v Janiných provokativních připomínkách nepřímo naznačuje, jak by měl vypadat společensky vhodný přístup k partnerskému vztahu, kterému se právě lehkomyšlná Jana vysmívá. Bohuška opravdu dbá na správné vychování a ve vztazích k mužům je oproti Janě zdrženlivá, nejistá a neví si s nimi rady, proto nic nechce uspěchat. Důkazem je její setkání s doktorem Alešem Velenou, jenž odpověděl na její inzerát. Po jejich společné návštěvě divadla doktor navrhne, aby si kávu vypili u ní doma. Bohuška po neustálém odporování nakonec podlehne a pozve Aleše na návštěvu. Zde autorka líčení této situace přerušila a nechala čtenáře napjaté a v pochybách, jak se daný stav vyvinul dále. Z Janiných úst se na dalších stránkách dozvídají, že se mu nepodvolila, a aby svou nepřístupnost zamaskovala, pozvala Janu zahrát si společně karty. Aleš se jí už dále zkontaktovat nepokusil.

Jana i Bohuška mají své klady i zápory a každý ze čtenářů si může vybrat, která z postav je mu bližší a které bude více fandit. Postavám jejich nápadníků Václava a Aleše se autorka blíže nevěnuje.

Janin kurážný život ukončila Schmidtová etickým pohledem dvou různých generací, přičemž se i ta starší může nechat poučit od mladší. Zároveň i čtenáři si mohou udělat svůj názor. „ „Myslela jsem, že už teď dáš pokoj s mužskejma, když – “ Zmlkla. „Ty víš co!“ dodala znenadání. [...] „Jenže on takovej nepovedenej rozvod – to je děsně dobrá

průprava pro život, paní Prokšů! Nevěříte?“ [...] „Například vy - vám kdyby milovanéj Mírek zahrnul s nějakým roztomilým zajdou...“ Pohled paní Prokšové se stal zlým „Co tím, Jano, myslíš?“ „ To je jenom teoretický příklad, paní Prokšů. [...]“ „Kdyby se však náhodou zapomenul a stalo se to teda čistě teoreticky, tak vy – jak vás znám – byste okamžitě uháněla k soudu a žádala o rozvod.“ Nakrčila nos. „Ale já ne. Chápete ten rozdíl?“ Paní Prokšová s rozmyslem přikývla. „Něco na tom je...“ (D 157)

Bohuščino marné hledání pravého muže uzavírá autorka tvorbou inzerátu, stejně jako když Bohunu uváděla na prvních stránkách do příběhu. Jana její bezradnost a tápání nemohla dál snášet, tak do jeho utváření vložila svou iniciativu. Pomohla ji ho sestavit tak, aby byl pro muže lákavější. Tímto ukončením Schmidtová nabídla čtenářům dobrý pocit, že má Bohuška tímto inzerátem větší naději muže zaujmout a že s Janou našly konečně společnou řeč. Opět se setkáváme se srovnáním morálních názorů dvou generací, kdy z úst starší ženy opět slyšíme upozornění či radu pro čtenáře. „ „Ty si, Bohuško, s těma inzerátama nedáš pokoj, až nalítneš nějakýmu grázlíkovi a budeš to mít!“ „Když já ... „ Bohuška našpulila lítostivý ret. „Co šílíte, paní Prokšů?“ Jana se rozesmála. „Náhodou je ten inzerát pořád lepší, než kdyby tu Bohuna kvílela po tom Alešovi nebo krmila brabčáky. Bohuno, říkej!“ [...] „Hele Bohuno – ten zvěrokruh nikoho nezajímá, leda Roberta Dostála a toho si můžeš nabalit i bez inzerátu. Dáme tam radši něco o tvejch ctnostech! Umíš vařit?“ (D 158)

V této knize věnuje autorka také větší pozornost na vykreslení mužských protagonistů. Jak jsem se již zmínila, v primární roli stojí Danielin přítel Radek. Tudíž nejen Danielino sžívání s pracovištěm a kolektivem, ale i jejich milostný vztah je postaven do centra dění.

Další postavu, Roberta Dostála, autorka zasadila do Danielina života v momentě, kdy ona přechází večer na vlakovém nádraží. Daniela zde stráví noc po své návštěvě u Radka, který odešel do kina. Daniela, aniž mu přiznala, že nemá kde přespat, se rozhodla pobýt na nádraží. Zde potkává právě Roberta - neznámého muže, ke kterému se přihlásila coby k manželovi, aby utekla před protivnými opilci. Poznává ho jako člověka, jenž má slabost pro horoskopy, podle nichž většinou soudí i lidi. Na základě jeho astrologie jim také dává rady a odhaluje jejich vlastnosti. Danielin charakter odhaduje též podle jejího znamení zvěrokruhu. „ „Nikdo by ve vás nehledal snílka se sklony k sentimentalitě. Jste snadno zranitelná, když jde o vaši osobu, zejména pak citové problémy, které – “ Zřejmě rozmýšlel, může –li pokračovat dál. „Hmm.“ Daniela ze sebe vyrazila pohrdavý zvuk. „ A co ještě?“ Znělo to skoro vyzývavě „Připusťte, že

nikdo – tedy ani vy – není středem vesmíru a vyhnete se bolestným zklamáním.“ [...] „Měla byste být rozhodnější. Často se příliš brzy vzdáváte v mylném domnění, že na vašem názoru nezáleží a že je to nakonec jedno, co si myslíte. Potom lehce podléháte mínění druhých.“ (D 23) V průběhu příběhu čtenáři zjistí, že Robertova výpověď nebyla zcela scestná. Daniela se s Robertem znovu potkala při nástupu do fabriky, kde ho poznává jako technického kontrolora závodu. Hned od počátku jí nabízí upřímnou pomoc, kdykoliv bude potřebovat. Aniž popírá jeho chytrost, varuje Danielu před Radkem, před jeho povahou, kterou charakterizuje jeho znamení. Upozorňuje ji, že se v něm skrývá bezohlednost, i když se takto zatím před Danielou neprojevil. Daniela však jeho tvrzení, založeném na zvěrokruhu nevěří. Radka brání a stále ho vidí jako ideál, na který může být hrdá. Roberta tudíž obviňuje, že tak míní, protože Radka nemá v oblibě. Spisovatelka tímto sporným názorem nalákala čtenáře, aby byli zvědaví, kdo z nich bude mít pravdu. Ti „zkušenější“ tuší, že na vrcholu příběhu bude stát problém mezi Danielou a Radkem, ale lákavou otázkou pro ně zůstává, jak danou situaci autorka vyřeší. Robertova „horoskopová teorie“ také vypovídá o tom, že Danielin a Radkův vztah nemá žádnou budoucnost. Mužem, který se k jejímu znamení Vah nejvíce hodí, je Mírek Prokš. Jejich vzájemný vztah s Danielou však není vůbec láskyplný. Daniela si k Robertovi chodila také pro rady „- *Ta Blažena - ! Odkáslala si. „Tu měly holky rády. Uznávaly ji, vid’? Ale proč? V čem byla tak dobrá?“ Znělo to jako výčitka. „Lidově se říká – uměla v tom chodit.“ Robert chápavě pokýval hlavou. „Uměla být veselá, když se druhý smál, a dokázala plakat, když byl smutný. Asi tak, Dano.“ (D 56)* I z této výpovědi by si čtenářky mohly vzít radu do života. V Robertově mínění o Daniele by mohli čtenáři také získat poučení. „- *„Mně se líbíš, Dano, jaká jsi.“ [...] „Líbí se mi, že si na nic nehraješ, že jsi taková - - taková svá, jestli mi rozumíš!“ (D 56)* V Daniele stále přetrvávají pochyby, zdali nemá Robert pravdu. Když se o tom zmínila Radkovi, který na Roberta žárlil, jeho fantazii, kterou vykládá každému, se vysmál, zpochybnil jeho úsudky a na základě toho Daniela zůstala dále v rozpacích. „- *Důležitý je, že to Robert Dostál ví tak pozitivně o nás dvou. O sobě to ale nevěděl.“ „Co nevěděl?“ „Že se nehodí ke své ženě.“ Daniela sebou překvapivě trhla. „Robert je – ženatý?“ „Rozvedený je. To ti neříkal?“ Pomalu zavrtěla hlavou. „Robert o sobě skoro nikdy nemluví, myslela jsem...“ Sama nedovedla pochopit, proč jí to vlastně vadí.“ (D 59)* Radek však k Daniele není upřímný. Odjel s rodiči na chatu, kam pozval i svou bývalou spolužačku z vysoké školy Jarmilu. V tomto okamžiku se postupně odkrývá tajemství, které skrýval v červených deskách, ale také jeho povaha, jež Daniele nebyla

známa. Jarmila pracuje v dobře kvalifikované práci v Praze, kam chce odejít i Radek. Jarmila mu měla posoudit jeho výzkumnou práci, díky níž se měl dostat na vyšší místo do Prahy. Nejde mu tolik o jeho teoretickou práci, ale spíše usiluje o snadnější způsob, jak získat lepší zaměstnání a o to, aby se za něj Jarmila u svého vedoucího přimluvila. Při společném odpočívání na dece spolu však koketovali, což vyústilo ve společně strávené milostné chvíle v chatě. V tento moment čtenáři odhalují Radkovu pravou tvář, přičemž ztrácí veškerou jejich sympatii. V rozhovoru Radka a Jarmily je vylíčen postoj a vztah, jež Radek chová k Daniele. Zároveň z dialogu vyplývá, proč je pro něj Jarmila důležitá. Pravda není ve slovech, které Radek vyslovuje, ale Jarmila dobře ví, že chce dostat práci v Praze. Jarmila představuje „protagonistku necitového rozumu a egoistické přezíravosti k okolí“. „*„Jaká je?“ „Kdo?“ Radek seděl na zkřížených nohách a kousal do stébla trávy. „Myslíš Daníka? – Je mladá.“ „Nic víc?“ Jarmila se převrátila na břicho a položila hlavu na složené ruce. „Je hezká?“ „Hezká? Spíš zvláštní. Budeš mi ještě dlouho zpovídat?“ „Máš ji rád?“ „To jsou mi otázky!“ „Je mi s ní dobře, ale to je všechno. Kdežto tebe, Jarmilo potřebuju. Cítíš ten rozdíl?“ [...] „Ano, cítím to, Ctirade. Mě potřebuješ, protože mám v Praze výhodný zaměstnání a jistý, ještě výhodnější styky a známosti.“ [...] Já tě potřebuju, protože jedině ty víš, jakéj skutečně jsem, rozumíš mi a neděláš si o mně žádný zbytečný iluze jako Daník – Jarmilko!“ [...] „Jestli chceš, Ctirade, tak se s tebou můžu vyspat, ale v ničem jiným se mnou nepočítej!“ (D 81)*

V tu dobu, kdy Radek pobýval na chatě, zjistila Daniela, že jí prateta, u níž bydlí, čte dopisy, které si píše se svou spolužačkou ze školy. V dopisech není nic, co by Daniela zatajovala, líčí v nich své zážitky, ale pratetin čin ji urazil tak, že se od ní pozdě večer odstěhovala k Bohušce. Druhý den ji Radek podporu a porozumění nevyjádřil. Ztropil žárlivou scénu a obvinil ji, že přenocovala u Roberta Dostála. Daniela mu tuto myšlenku nevyvrátila. Radek z této scény vychází jako pokrytec. Nařkne Danielu, ale přitom sám si pohrává s jinými.

Daniela také stále bojovala s antipatiemi svých spolupracovnic. Jejich vyústěním se stal okamžik, kdy jim Daniela ohlásila mimořádnou sobotní směnu. To vyvolalo u děvčat pobouření a nesouhlas. Daniela si v tomto momentě přála, aby při ní stál Radek, ale sebrala odvalu a postavila se jim sama. Konečně byla sama sebou a vyjádřila otevřeně svůj názor. „*„Když tu bejvala Blažena, tak jsme nikdy nemusely dohánět plán v sobotu – žejo, holky?“ Dílna se potouchle přidala souhlasným mručením. „Vážně nechápu, o co vám jde, vždyť tu směnu budete mít přece placenou!“ v Danielině hlase bylo znát zoufalství, které nemělo daleko k pláči. [...] „Pořád*

vychvalujete jen tu vaši Blaženku, ale abyste věděly, tak za měsíc červenec, kdy tu ještě s váma byla, ste splnily plán jen na devadesát procent, to zboží pořád ještě chybí, proto chci, abyste dělaly přesčas, jenže vy si myslíte, že je to všechno kvůli mně, že já to zkrátka neumím, když jsem tady nová ...“ (D 64) Na směnu sice přišly jen tři z patnácti dívek, ale postupně na Danielu měnily názor. Jako vrchol jejich vzájemného vztahu si vybrala Schmidtová Danieliny narozeniny, kdy jí přišla popřát, předat kytici a přátelsky připít na její zdraví celá točirna. Nyní se Daniela nacházela na vrcholu štěstí.

Přichází ovšem osudný zlom. Protože byl Robert Dostál povolán na vojenské cvičení, měla ho v jeho funkci technického kontrolora zastupovat po dobu jednoho měsíce Daniela. Robert s tímto návrhem nesouhlasil. „*Dana by na dvě funkce takového rázu nestačila. Vést točirnu není maličkost a technická kontrola – to můžu posoudit nejlépe já sám, když to dělám už přes deset let.*“; „*Dana je přece začátečnice. Dva měsíce práce nic neznamenaají. Postrádá základní zkušenosti a vy jí chcete hodit na krk hned dvě funkce.*“ (D 106) Radek na to měl však jiný názor a vzájemně si odporují. Snad je to kvůli Radkově pomstě vyplývající z jeho žárlivé scény. Daniela se ale rozhodla tuto zodpovědnou práci přijmout.

V den Danieliných narozenin jí přišel Radek popřát, předat dárek a zároveň se s ní hlavně usmířit. Navrhl jí návštěvu a seznámení s jeho rodiči. Daniela si byla vědoma své pracovní povinnosti, nabídka se jí líbila a ovlivněna Radkem se ke svému úkolu, vypočítat recepturu kaolínu a udělat zkoušku, postavila nezodpovědně. „*Ale - co s tímhle? Ukázala bradou napříč.*“ „*Tak to natipni! Na fakultě jsme to taky dělali, když se něco v termínu nedalo stihnout. Fakt. A ráno podle toho spočteš tu recepturu – a je to. Všechno v pohodě, neboj.*“ *Nechala si vysvléknout bílý plášť.* „*Myslíš?*“ *Radek ji klepl prstem přes nos.* „*Věř starším a zkušenějším, Daničku.*“ (D 120) Tento čin byl však předznamenáním vrcholného okamžiku celého románu. Danielina nezodpovědnost však přinesla následky. Špatná receptura, a tudíž vymyšlená zkouška způsobila, že se na zboží objevily žluté skvrny. Při návštěvě kontroly a vyšetřování příčiny, se Daniela přiznala, že zkoušku neudělala. Radek popřel veškerou svou vinu a ze všeho vyšel nepošpiněn. Nyní Daniela poznala, jaký Radek doopravdy je - bezohledný, povrchní, pokrytecký a zároveň citově prázdný.

Tohoto pracovního prohřešku se snažil využít Mírek Prokš, další mužská postava, jež je v díle blíže zachycena. Prokš představuje zápornou postavu prostupující Danieliným životem. Radek a Prokš se netají oboustrannou averzí. Při příchodu Daniely do fabriky jí Radek objasňuje, proč k němu paní Prokšová nechová sympatie. „*Jen tak na*

vysvětlenou – její muž dělal totiž závodního technologa přede mnou.““A proč už ho nedělá?“ [...] „Protože nemá potřebnou kvalifikaci a já jo. [...]“ [...] „Teď dělá mistra u pecí a finančně to má stejný“ [...] „A víš, co je na tom zajímavý? Že to přeložení k pecím nevdá Prokšovi, jenom jeho ženě. Zřejmě kvůli titulu.““ (D 32-33) Jeho zášť vůči Radkovi a vzdělavcům se odráží i ve vztahu k Daniele, od jejího příchodu se vzájemně nesnášejí. Jak napsal Zdeněk Karel Slabý, v jeho osobě se prolíná „pracanství s nenávisť ke „vzdělavcům“, hrubost s vychytralostí, samolibost s hrůzou z láskyplného područí, do kterého jej uvrhla jeho milující žena.“⁵ Jeho hrubost a vychytralost se odráží v reakci na Danielinu chybu. Snaží se ji přemluvit, aby přiznala, že je za tuto chybu vinen i Radek. Namlouvá jí, že to s ní myslí dobře, že je to pro její dobro. Snaží se ji svádět a předstírá, že je pro něj důležitá. Daniela přehodnotila svůj názor na něj a slepě mu uvěří, že má smysl pro spravedlnost, že mu na ní opravdu záleží. V této době se také vrací zpět do fabriky Robert Dostál. Snaží se Daniele vysvětlit, proč má Prokš o ni najednou zájem. Daniela nakonec u závodního výboru Radka neprozradila. Když své rozhodnutí sdělila Prokšovi, poznala, že Robertova slova byla pravdivá. Prokšovi nešlo o spravedlnost ani mu nezáleželo na Daniele, ale usiloval o to, aby se Radkovi pomstil a znemožnil jeho dobré pracovní výsledky.

Radek přišel Daniele nakonec poděkovat a oznámil jí, že má místo v Praze nejen pro sebe, ale že také pro ni našel práci laborantky v Rybářích. Zároveň zde otevřeně odhalil své pokrytectví. „ To víš – teď potřebuju především dobrou posudek, když mám jít do toho výzkumu.“ (D 149) Daniela se mu konečně dokázala postavit, jeho nabídku pohrdavě odmítla, přesto jí Radek nechal čas na rozmyšlenou.

V poslední kapitole autorka uzavírá příběhy všech protagonistů a čtenáři se dočítají, jaký měl Danielin prohršek, který řeší závodní výbor, vliv na její setrvání v zaměstnání. Zůstane, nebo bude muset odejít či si vybere Radkovu nabídku? „ Na čem jste se dohodli?“ Prokš znechuceně mlaskl jazykem. Šeptavě sykl. „Na čem? Technologa bude dělat – Dostál. A na jeho místo přijde někdo úplně nový.“ [...] „Co Danko? Prchla odtud, ani nic neřekla.“ Robert úsměvně přikývl. „Dana tu zůstane.“ Janiny oči se zpytavě dívaly přes šálek. „Tamto ji vybuchlo? Nebo jste jí to rozmluvil vy, Roberte?“ „Já ne – To spíš její točirna.“ (D 159)

V posledním odstavci knihy se autorka vrátila k symbolu bílé labutě. „Jezírko bylo opuštěné. Pod sochou mořské panny se leskla kaluž vody, obrostlá dokola trsy rzivé trávy. Daniela tam dlouho stála a dívala se. Pak zavřela oči. Přes spuštěná víčka

konečně uviděla labuť, která tam nebyla.“ (D 159) Životní zkušenost zanechala Daniele „bílou labuť“ už jen v představách

Knihou prostupuje motiv zájmu o nadpřirozené jevy, jenž je zde vyobrazen na víře v horoskopy a jenž znázorňuje, jakou mohou hrát roli v lidských životech. Vedle tohoto motivu se můžeme setkat i s předsudkem, například ve vztahu k divadlu, jež se v dřívějších dobách vyznačovalo špatnou morálkou. „Pratetin pohled strnul. „Vy hraje divadlo? A ví o tom Radeček? – Ach, děvenko!““ (D 76)

Autorka pracuje i s motivem květin, které se vážou k určitým emocím, citům. Kytice růží je zde spojena s vyplývající situací v daném momentě, jež vyústí k vzájemné konfrontaci Blaženy a Jany. Podle síly konfliktu graduje autorka přenášení emocí do růží nebo dramatizaci situace vygradovala zdánlivým zjemněním. „Ten kluk měl bezva kostru, všimla sis?“ **Janiny růže kleply Bohušku.** „Nekoukej tam! Ještě mi ho přebereš a co si já chudinka počnu.“ [...] Prošly kolem vrátnice. Za rozloženou plachtou novin cíhaly stařecké oči. **Růže se houpaly v rytmu kroků.** Bohuška poklusávala vzadu a ovčí obličejík měla uraženě svaštěný. [...] Blažena natáhla obě ruce vsříc dívčí dvojici. „Nazdar, Janičko! Tebe bych tu nečekala.“ Popleskala Janu po tváři. „Dneska ti to moc sluší!“ „Dělám, co můžu.“ **Krvavé kytky změnilly majitelku.** „Na, ty kytky ti posílá paní Prokšů. Prý se přijde za tebou podívat, až budeš s miminem doma.“ [...] **Blaženin nos pronikl mezi krvavé lístky a chvíli tam zůstal.** „Ty voní! A jakpak se vede Miládce?“ [...] Bohuška jí (Janě) vskočila do řeči. „Mám hrát vílu. Obyčejnou vílu!“ Ukřivděně nakrabatila čelo. Stejně musela mít Dana protekci, to mi nevymluvíš, Jani! Paní Prokšová mí přece slíbila, že se u Prokše přimluví a určitě se přimlouvala – no řekni sama, Blážo! **Blažena si pohrávala s růžemi.** „Možná, Janičko, že na tom, co říká Bohunka, něco je.“ Odtrhla lupínek a mnula ho mezi prsty. „Holky z dílny mi tuhle říkaly, že jí všechno projde jen proto, že je – jak bych to řekla – no protože má známost se Smoligem.“ Zvedla ruce jako na obranu. „Teda to jsem slyšela, jinak bych to netvrdila, to je pochopitelný! Mě drby vůbec nezajímají.“ [...] „Mně osobně byla ta Daniela moc sympatická, Janičko, ale musíš uznat, že jako mistrová je úplně k ničemu. A přitom si o sobě myslí, že – no nic. Já bych jí ráda pomohla, skutečně ráda, ale nevím jak.“ [...] „Chceš poradit, Blážo?“ **Růže se úsměvně kolíbaly.** „Zkus někdy těm svejm holkám z dílny říct, že Daniela není tak úplně pitomá. Schválně!“ „děkuju za radu.“ **Blažena nervózně odhodila růže na balíček.** „Myslíš, že jsem to nezkusila? Náhodou mockrát!“ Náhle posbírala dárky. [...] „Za dva dny mě pustí domů.“ **Blažena mluvila do krvavých růží.** „Přijď mě, Bohunko navštívit! Přijď, ukážu

ti Míšánka.“ Pohnula balíčkem. „Ještě jednou děkuju a pa, Bohunko! Pozdravuj ode mne Miládku Prokšovou a pochopitelně taky moje – „ jedovatě se zaměřila na Janu. „- a moje holky.“ Růže zašimraly Bohušku na tváři. „A s tím panem doktorem – ať ti to vyjde, budu držet palce, Bohunko.“ Jana se ušklíbla. „Ahoj, matko.“ „Nazdar.“

Jak jsem již zmínila, tento román je protknut řadou etických pohledů na situace odlišně přijímané různými generacemi.

V průběhu děje se čtenáři setkávají s dalšími autobiografickými prvky, jako je autorčina znalost a obliba literatury, znalost divadla a s ní spojené vlastní zážitky z účinkování. Tato autobiografie vyplývá z textu, v němž jsou zakomponovány jednotlivé scény či výjevy z divadelních her. Úryvky jsou včleněny do mluvy jednotlivých postav. „Jenže všechno chce klid, jak říkával Švejk“ (D 28); „Dejte pozor Blahorodí, ať vás auto nevhodí, ať to auto nepocáká – „ Radek jí vskočil do řeči a dopověděl zbytek verše. „Císaře či ubožáka. – To znám. Jan Vodňanský, že?“ (D 29) Dalo by se říci, že užití těchto pasáží má pro čtenářky didaktickou funkci. Stejně jako Schmidtová se také hlavní hrdinka Daniela účastnila účinkování v ochotnickém divadle, kde vystupovala společně se svými spolupracovníky.

Autorka opět používá vytríbený jazykový styl. V oblasti jazyka Schmidtová vytváří živé dialogy, volenými výrazy a obraty vystihuje řeč mladistvých, k čemuž užívá prvky ironie a vtipu. Jazyk je čtenářsky působivý, přestože se nedočkáme žádného vulgarismu. K oživení místy uplatňuje slovní hříčky „ Všímate si, jak já si všímám?“ (D 7), rčení „Kocour není doma, myši mají pré“ (D 28), přísloví „Práce šlechtí člověka“ (D 29), části přísloví, které vtipně zakomponuje do kontextu „Kdo jinému jámu kopá, dělá díru do země“ (D 28), obrazná pojmenování „Nejdřív si musím udělat voči“ (D 28) a objevují se slova, jež vycházejí z internacionalizmů (inkog-kognito, numero). V textu najdeme slova, která se v současné době postupně stávají zastaralými (činžák, trand'ák, opánky). Řeč starší generace je také nápaditě odlišena, k čemuž autorka užila spisovné češtiny. „ [...] Taková krásná slunečná neděle – to je úplný hřích sedět zavřená doma. Nepůjdete chvilku na korzo?““; „ „Nepohněvali jste se s Radečkem? Ne, miláčku?““; „ „Lečo?“ Prateta zapátrala nosem. „Nezdá se vám, miláčku, že trochu – nepříjemně zapáchá? Nic ve zlém, ale když jste si tuto konzervu ohřívala posledně, musela jsem potom celý den tady větrat, aby vyvanul ten laciný odér.“ (D 76)

Na rozdíl od autorčiny prvotiny začíná tento román více získávat rysy žádaného dívčího románu. Eva Schmidtová vnesla do jednotlivých scén již jemný erotický nádech. Vzhledem k době, kdy tento román vznikl, nemůžeme očekávat detailní

vyličení jednotlivých milostných aktů. Autorka letnými polibky a dotyky decentně naznačila, kudy se dále bude lechtivá scéna vyvíjet. „ *„Pojďme do chaty!“ Vzal ji za ruku a pomohl jí vstát. „Naši se vrátí až večer.“ [...] Spodní prádlo na šňůrce se opile potácelo ve větru.* “

Zdeněk Karel Slabý ve své recenzi uvedené ve Zlatém máji, tuto knihu ohodnotil pozitivně, ale neskončil jen u kladných ohlasů. „ *A tak vlastně pouze v jednom okamžiku – bohužel závažném – její kniha zneživotní: v okamžiku Danielina pracovního prohřešku a jejího citového sesutí, když montáž úryvků z předchozích stránek prudce zašustí papírem.*“⁶ Nemohu říci, že by situace, do které se Daniela dostala, nemohla nikdy nastat, ale podle mého názoru čtenáři očekávají více záživnější vyústění celého příběhu, tak jak by ho chtěly prožít ony.

Jak jsem již v první části mé práce zmínila, tato kniha se stala předlohou ke stejnojmennému filmu. V souvislosti s ním vyšly recenze, v nichž se kritici vyjadřují i k tomuto románu. Jiří Strnad v Práci nechvalně napsal: „*Jak se bude vyvíjet tak nepříznivě začínající vztah dělnic a nezkušené mistrové? Jak Daniela obstojí v náročné funkci? Byl tu jakž takž rozehraný, dramaticky nosný konflikt a čekali jsme, jak jej bude autorka řešit. Ale celá tato zápleтка byla náhle a dost nešetrně odsunuta kamsi hluboko do druhého plánu a odvíjela se jen útržkovitě, v ledabyly motivovaných poskocích – „od trucu k idylce“.* Hlavní místo zaujal citový život hrdinky, naneštěstí pojatý jako v románech „Červené knihovny“. [...] *A k tomu asi pro zpestření přidaná, leč naprosto neústrojná epizoda s amatérským divadlem.*“⁷ Pokud se čtenář rozhodl pro četbu dívčího románu, domnívám se, že očekává zvrát související s milostným vztahem, který je také pro tento žánr charakteristický. Autorce bych tedy nevytýkala koncentraci na problematiku citovou. Její vyústění bych však zvolila takové, z něhož by byli čtenáři unešeni či šokováni.

Jestliže se autorka rozhodla navodit příběh nepříznivým vztahem Daniely a jejích spolupracovnic, z čehož bychom skutečně očekávali, že Daniela bude muset řešit vážnější problém se svými kolegyněmi a ne jen předpokládaný zvrát v milostném životě, pak se měla na tento spor soustředit opravdu více a docílit tak dvojí dramatičnosti.

S názorem na vyličení scén s ochotnickým divadlem se mohu ztotožnit. I já jsem postrádala jejich souvislost s příběhem. Dalo by se uvažovat o tom, že pro dnešního čtenáře by mohly tyto epizody sloužit k představě, jakým způsobem se tehdejší společnost bavila či jakým stylem byla kultura udržována a rozvíjena.

Souhlasit musím se slovy Zdeňka Karla Slabého, kterými vyslovil názor na celkové dílo „ [...] v protikladu k mnoha dívčím románům, které se vyrojily v poslední době, nevyhází Schmidtová z literárních schémat, podobajících se sobě jako vejce vejci, osvědčuje znalost prostředí i psýchy dospívajících, kloubí ústrojně problematiku pracovní s citovou [...]“⁸ Přestože můžeme v knize nalézt některé nedostatky, mohu říci, že oproti první knize Eva Schmidtová dosáhla pokroku. Tato kniha nese rysy, kterými se autorka přiblížila četbě dívčích románů, jež si získává své čtenáře. Autorčinou předností je znalost chování, jednání a uvažování dospívajících mladistvých. Úspěšně dokáže podat svědectví o různosti povahových rysů nejen mladistvých a zároveň podat obraz etiky odlišující se generačně. Využívá jazyka příznačného pro mladé lidi a zároveň ho dokáže odlišit od řeči starší generace.

- 1) Slabý, K. Z.: *Eva Schmidtová, Dívka jako ty*. Zlatý máj, 17, č. 2/1973, s. 131
- 2) Tamtéž
- 3) Tamtéž
- 4) Tamtéž
- 5) Tamtéž
- 6) Tamtéž
- 7) Strnad, J.: *Medvědí služba*. Práce, 28, č. 70, 23. 3. 1976, s. 6
- 8) Slabý, K. Z.: *Eva Schmidtová, Dívka jako ty*. Zlatý máj, 17, č. 2/1973, s. 131

4. JULIE UMÍRÁ DVAKRÁT

Pro svou třetí knihu *Julie umírá dvakrát* si Eva Schmidtová nevybrala žánr dívčího románu, který je charakteristický pro její první dvě díla, ale pokusila se o tvorbu detektivní novely.

Stejně jako v jejích prvních dvou knihách i v knize *Julie umírá dvakrát* se setkáváme s kolektivem téměř mladých lidí, ale tentokrát však nikoliv ze středoškolského prostředí či prostředí, kde je hlavní hrdinkou dívka středoškolských let. Schmidtová zavádí čtenáře do míst kojeneckého ústavu zastoupeného skupinou lékařů a sester.

Hlavní téma, které si autorka zvolila v této novele, se také odlišuje od těch z předchozích dvou knih. Čtenáři v této novele „sledují poměrně jednoduchou fabulační linku vraždy jedné z ošetřovatelek“¹ a její vyšetřování „je autorce příležitostí ke kresbě ne právě vřelých vzájemných vztahů“². A „jestliže v předchozích dvou pracích stavěla Schmidtová na křehkém vnitřním světě dospívajících, snaží se zde zachytit myšlení a motivy jednání dospělých“³.

Knih je rozčleněna do deseti kapitol. Tentokrát nejsou očíslovány, avšak stejně jak můžeme pocítit z titulu knihy, tak i kapitoly: *Příliš mnoho žen; ...a příliš málo mužů; Šaty pro Julii; Smrt pod vánočním stromečkem; Svědkem bylo čtyřicet kojenců; Miluščiny skleničky; Drahuška bydlí v Černoticích; Nedohraná partie; Svobodná matka a Černá hodinka* jsou pojmenovány obrazně. Ve svém názvu skrývají obraz dění nebo stopu k vrahovi, jež se odhaluje během vyšetřování, a stává se indicií či důležitým motivem. Jak se v knize čtenáři postupně dočítají, titul knihy je odrazem záliby oné sestry Helenky Vikusové v Shakespearovi. V knize se setkáváme s citacemi nejen z Shakespearových děl. Nesporně je zde patrná autorčina čtenářská zběhlost.

Kompoziční postup je retrospektivní a v rámci kompozice se autorka držela rysů detektivního žánru.

V prvních kapitolách Schmidtová zavedla čtenáře do prostředí kojeneckého ústavu, v němž se pohybuje budoucí oběť, sestra Helena Vikusová, a zároveň představuje budoucího vraha a další zúčastněné osoby - svědky a podezřelé, jimiž měl být nemocniční kolektiv. Soustředila se na přiblížení prostředí, jeho atmosféry a „jemnou psychologickou kresbu“⁴ postav. Nastínila tedy vztahy panující mezi lékařským kolektivem, jež poté prostřednictvím vyšetřování rozvíjela, upřesňovala

a vedla čtenáře ke splétání mozaiky vztahů a situací a tím se snažila udržovat jejich pozornost, napětí a zvědavost. Vzájemné postoje hrdinů se pokusila vylíčit tak, aby čtenáře ponechala v nevědomosti a pochybách při pozdějším pátrání po vrahovi. Děj rozehrála tedy tak, aby měl důvod ke spáchání činu každý z pracovníků ústavu a podezření padalo na všechny.

Celý příběh Schmidtová začíná přiblížením postavy doktorky Libuše Peškové, o níž se čtenáři dozvěděli, že je dle vlastního rozhodnutí v rozvodovém řízení. Danou situaci proplekla s postavou sestry Elišky Kurtanové, jež se zahleděla do jejího manžela, doktora Bohuslava Peška, což Pešková věděla. „*Stejně nechápu, proč se na mě zlobíte, Eliško! Já přece chci, aby můj manžel byl zase svobodný. Tak jako to chcete vy.*“ (Julie umírá dvakrát, Nava, Plzeň 1994, s. 9; dále v textu cituji jen J a číslo stránky) Eliška ji nemá v oblibě a její zloba spočívá v sympatiích k doktoru Peškovi, o němž se domnívala, že je hodný a právě jeho žena je k němu krutá a znepríjemňuje mu život. Slovo se dostalo také k postavě Helenky Vikusové, jež toho dne odvezla děti do domova v Černoticích, kam jindy jezdila vrchní sestra Daduová. Schmidtová pak představila další pracovnice kojeneckého ústavu, Miluši a Amálii, jež řešily vzájemné soužití se svými tchyněmi. I v tomto díle se setkáváme s autorčíným vystižením protikladů generačních názorů. Když sestřičky rozebíraly téma adoptovaného dítěte, slyšela jejich hovor vrchní sestra Drahuše Daduová. „*Amáliny rty se pohrdavě zvlínly. „Já bych adoptované dítě nechtěla ani za nic.“ Poslední větu zaslechla i pobledlá žena mezi dveřmi. [...] Sestra Miluše upozornila sousedku kopnutím a všechny tři dívky hlasitě pozdravily.*“ (J 13) Když se vrchní sestra dozvěděla, že s dětmi do domova odjela sestra Helenka, byla tím znepokojena. Helenka se nechala do Černotic odvézt sanitářkem Bédou, kde zjišťovala od staré paní Koudelkové informace ohledně pravé matky holčičky Drahušky. Spisovatelka zde naznačuje souvislost dané informace s tajemstvím vrchní sestry.

Oproti první kapitole se Schmidtová ve druhé nazvané *...A příliš málo mužů* věnuje charakteristice mužského osazenstva ústavu. Představuje doktora Peška, jehož přítomnost vyhledávala sestra Eliška a jemuž vyznávala své sympatie. „*Ba ne, to vy jste hodnej.*“ [...] *Vy přece máte – máte přece tolik práce, tak nemůžete se starat ještě o kytky – a vůbec.*“ [...] „*Když vy se pořád tak podceňujete! V celým svým životě se podceňujete! A proč? Všichni vás přece máme – .*“ (J 22) Eliška byla z této situace rozrušena a Pešek se ji snažil utišit. V tomto okamžiku přišla jeho žena, doktorka Pešková. Pešek se snažil situaci zachránit, aby si jeho žena nemyslela nic špatného.

Tu však jeho argumenty nezajímaly. „*Nejsme u rozvodového řízení, nemusíš mě přesvědčovat! Je mi to stejně jedno, rozumíš? Jedno!*“ [...] *Jestli si některá myslí, že s tebou udělá štěstí – prosím, může to zkusit!*“ „*Nerozčiluj se!*“ *Psycholog Pešek se pokusil obejmout ženu. „Jsi nemocná a přepracovaná, proto přeháníš.“ „Nemocná?“ [...]“Tak tedy víš i tohle kdo ti to řekl?“ [...]“Nerozumím ti.“ [...] „Ale rozumíš! Od koho víš, že jsem nemocná?“ „To mi nemusí nikdo říkat. Jen se na sebe podívej, jak jsi se za poslední dobu změnila! Zhubla jsi, býváš podrážděná...“ [...]“Máš trochu pocuchané nervy, Libuško, to se zase spraví.” „To by se ti hodilo, udělat ze mne blázna! [...]“ (J 23) Touto situací autorka nastínila pro nic netušící čtenáře další klíčový bod pro následné dění příběhu. Po odchodu dr. Peškové se čtenář prostřednictvím vzkazu dozvěděl, že má Pešek tajnou milenkou: „... vím, že bych neměla psát, miláčku, ale když mně je moc smutno ... ne, nic Ti nevyčítám ... proč nemůžeme být spolu – pořád, každý den...“ (J 24)*

Kolektiv kojeneckého ústavu je také zastoupen doktorem Lodrem, jenž je „samá legrace a samá ženská“. Ten své sympatie vyjadřoval vdané sestře Amálii. Jeho lichotky ji přiváděly do rozpaků, ale věděla, že její místo je u manžela. Většina z nemocničního kolektivu se domnívala, že má Lodr plotky také s Helenkou Vikusovou.

Primáře ústavu Maixnera představila autorka prostřednictvím jeho rozhovoru s vrchní sestrou Daduovou. Ta za ním přišla s obavami a tušením, že Helenka jela do Černotic něco vyzvídat. Schmidtová čtenářům nastínila důvod, proč byla Daduová podrážděna Helenčinou návštěvou v Černoticích. Z rozhovoru primáře Maixnera naznačuje, že je mezi nimi tajemství, jež souvisí právě se situací, po níž Helenka pátrala. U primáře se potkala Daduová s psychologem Peškem. V jejich setkání autorka jemně naznačila vzájemný vztah Daduové a Peška. Naznačila, že Pešek něco ví o tajemství vrchní sestry a poukázala na její zvláštní náklonnost k Peškovi. „*Vrchní sestra se dokonce pousmála. Rukou si přihladila krátké mikádo a celé její vzezření dostalo nádech přívětivosti. [...] Zpytavě pohlédla do černého rámečku brýlí (Peškovy) a znovu se usmála ještě tepleji.*“ (J 30) Když primář zůstal s Peškem sám, dočetli se čtenáři, že Pešek má se svou ženou postiženého syna Milana. A dále se seznamují s důvodem jejich rozvodu. „*Libuše se chce rozvést.*“ [...] „*Nevím, nerozumím tomu. Prý chce žít sama. Jen s Milanem a maminkou.*“ [...] „*Maminka ji den co den přesvědčuje, že Milánek – jeho nemoc, že je to moje vina.*“ [...] „*Prý má být po kom nenormální.*“ (J 32)

V kapitole *Šaty pro Julii* autorka přibližuje vztah mezi Helenkou a Lodrem. Před ostatními úmyslně předstírali vzájemné sympatie, laškovali spolu, a tudíž při Miluščině zvědavé otázce „*Hele – chodíš s ním nebo ne?*“ Helenka odpovídá: „... *Ty seš ale zvědavá! - - když to teda chceš vědět, tak chodím s Ludkem, proč ne.*“ *Sestra Helenka upustila lžičku do dřezu. Rozesmála se. „Nevěříš? Mám dokonce klíč od jeho bytu, jestli tě konkrétně zajímá tohle.*“ (J 35) Miluše jí její vztah s Lodrem vymlouvá, jelikož pozoruje, že ten se zajímá o Amálii. Miluška ji upozornila, aby se nenechala napálit a jejich vztah neskončil jako u manželů Peškových. „*Sestra Helena přenesla pozornost na křížovku. „ On – Pešek jí je nevěřej?*“ „*Co já vím, já se nestarám, to bys měla spíš vědět ty, Heleno.*“ [...] „*Já s ním přece nic nemám!*“ *Heleniny nehty dopadly na desku stolku v klavírním prstokladu. „Tak jsem to nemyslela, podezírat tě, že ty máš něco s Peškem – to spíš naše malá Eliška, ta ho zbožňuje skoro pubertácky, dokonce prej na něj složila básničku, říkala Amálka.*“ *Sestra Miluše se dobrácky zachechtala. „ To ne, ale ty přece kamarádíš s doktorkou, každou chvíli si spolu povídáte, tak jsem myslela...*“ (J 36) Vinu za jejich nešťastné manželství Miluška dává doktorce Peškové. Helenka se jí však zastala: „*Ale doktorka není tak protivná. Já jsem ji taky neměla ze začátku ráda, ale –*“ *Sestra Helena nakrčila hladké čelo. „Jednou jsem šla kolem jejich zahrady, bylo ještě léto a ona si tam hrála s tím jejich Milánkem. Vidělas ho někdy, Miluše?*“ ***V tomto okamžiku nic nepředstírala.*** „*Ne? To ti je ubohý dítě. Úplně imbecilní.*“ (J 37) Danou větou jako by chtěla Schmidtová čtenářům kradmo naznačit, že by měli pochybovat o předchozím Helenčině tvrzení. Autorka zachytila drzé chování mladé sestry Heleny vůči vrchní sestře, jejichž konflikt vygradoval kvůli neodevzdanému deníku a nezodpovědnosti Helenky. Ta však vrchní sestru umlčela. „*Klidně. Třeba drzá, ale pamatujte si, že se nenechám od vás sekýrovat pro nic za nic.!*“ *V Helenině snědé tváři se objevil jakýsi pobavený úšklebek. „Nebo by se vám líbilo víc, kdybych se tady zmínila o Černoticích?*“ *vrchní sestra Daduová smekla oči a promnula si je dlaněmi. Když zase ruce sklouzly dolů, vyhlížela zničeně. „Tak vidíte! Rozhodně je lepší vycházet se mnou po dobrém.*“ (J 39)

Helenka byla energická dívka se smyslem pro humor. Uměla se i pochválit. Jejím koníčkem bylo divadlo, především dramatinizace scén z Romea a Julie. Rozhodla se jednu ze scén předvést také svým spolupracovníkům. „*Třeba na večírku. Něco jako kulturní vložka.*“ *Zaujala pózu stydlivé holčičky. „A na závěr našeho štědrovečerního veselí vystoupí – slavná – hvězda – místního formátu - - Helena Vikusová.*“ S Eliškou se domluvila, že Juliinu smrt, tudíž i svou, zahraje tak, aby všichni uvěřili, že zemřela

opravdu. „*Jinak by to nebyl pravý efekt.*“ (J 39) Eliška jí má pomoci přesvědčit o této tragédii personál kojeneckého ústavu. Elišce se tento nápad líbil, ale jedna pochyba se v ní probudila. „*Ale – neuděláš to doopravdy, že ne?*“ „*Prosím tě, Eli, proč bych to asi - nebud' blázen! Já se mám náhodou moc ráda.*“ *Sestra Helena ji chlácholivě objala kolem krku. „To bych ti to přece neříkala předem.“ [...] „Tak proč – proč to tedy děláš?” „Tak. Bavím se.“ [...] „Chci se tak možná přesvědčit, jestli mě má rád.“ [...] „Aha.“ Eliščina tvář ožila zvědavým zájmem. „A – kdo, Helenko? - Doktor Lodr, jestli tě má rád?” „Ale to mi musíš říct předem, Helenko, abych věděla... Tak na koho se mám koukat?” Sestra Helena se k ní vyklonila a políbila ji na spánek. „No na Romea přece!“* (J 40) Kdo měl být Romeo, se Eliška ani čtenáři nedozvěděli. Helenka si šla půjčit Juliiny šaty na danou scénku, kam ji doprovázela Eliška. Na cestě jí Eliška líčila své city k doktoru Peškovi a pocity z jeho náklonnosti. Když si v půjčovně Helena zkoušela šaty, poprosila Elišku: „...*Eli, vyndej mi zatím občanku, mám ji v kabelce.*“ (J 43) Eliška našla kromě peněženky také diář, v němž si přečetla „stručné poznámky“, jež přibližovaly Helenčin vztah s neznámým mužem, a následně se dozvěděla mnohem víc. Autorka Helenčino tajemství nechala prozatím neprozrazené, aby tak navodila čtenářskou zvědavost a celou tuto situaci vylíčila pomocí vstupů, jež měly prvek gradace. „*14. PROSINCE Viděli jsme se jen krátce a ještě byla kolem fůra zvědavců. Nic jsme si nedomluvili, tak jsem šla večer k Eli na televizi, smutná jako želvička. „... a zde – ta jemná korálová výšivka kol výstřihu živůtku, pod níž bije srdce Juliino...“* 16. *PROSINCE Čekal jsem, že třeba na naše výročí zapomene. Nezapomněl!!! Přinesl mi medvídku, prý pro štěstí! Já už jsem přece čtvrt roku tak šťastná. Moc a moc. [...] 20. PROSINCE Ničemu nerozumím. Snad mě opravdu miluje, ale já – a ta moje děsně umínutá povaha – nechci čekat. Nemá přece žádný důvod! „... Julie je perla něhy a pláče...“ Z rozevřeného diáře vypadla ohmataná amatérská momentka. Sestra Eliška po ní bezmyšlenkovitě hmátla a obrátila lícem vzhůru. „...bílá Julie...“ Byla to podoběnka muže.*“ (J 44)

Na večírku, na němž měla Helena předvádět svou dramatickou scénu, byl přítomen celý kolektiv. Dětem v kojeneckém ústavu vytvořili vánoční atmosféru, poté spolu zapili začátek vánočních svátků a vzájemně diskutovali. Doktor Lodr se rozplýval nad krásou sestřiček, načež psycholog Pešek zareaguje pouze na zmínku o Helence, a to pouhým „*Ano. Je milá.*“ Přítomen byl i Béd'a, jenž přišel pouze kvůli Heleně. Ta jeho city ale neopětovala. Amálie s Béd'ou soucítila a upřímně mu sdělila, že o něj Helena nebude mít zájem nikdy. Doktorka Pešková se bavila s vrchní sestrou, přičemž v jejím

přeeknutí mohli čtenáři zaregistrovat, že Daduová před všemi opravdu něco skrývá. „*Tos pekla sama? Jsi šikovná.*“ [...] „*Ano. Sama.*“ [...] „*Přivezla jsem si – totiž – návštěva mi přijela, tak jsem musela napéct.*“ (J 49) Doktorka Pešková najednou zjistila, že se jí ztratila kabelka a zmateně po ní začala pátrat. Napadlo je, zda si ji nevzala omylem Helenka. Pešková také obviňovala svého manžela. Nakonec kabelku našel primář Maixner schovanou za betlémem. Pešková však cosi nemohla v kabelce najít. Ztrátu však nepřiznala, jen osočila manžela. „*Tys zase slídl, vid’?*“ Amálka se účastnit Helenčiny dramatizace Julie nechtěla, proto šla raději zkontrolovat kojence. Když odcházela, rozlila nechtěně Helence skleničku s červeným vínem. Víno je zde motivem smrti. Při sehrání Juliiny smrti Helenka a Eliška sehrály situaci tak, jak se na ni domluvily. Eliška zvolala: „... „*To – to není hra – ona umírá!*“ *sestra Eliška křičela a zadýchávala se rozčilením.* „*Helenka je mrtvá – v tom víně byl - - jed.*“ (J 52) Reakce lékařů a sester byly rozmanité. Vrchní sestra Daudová se začala bránit, že ona to nebyla. Amálie od dítek přiběhla, „co se stalo“? Miluše její smrt vyděšeně oplakávala. Pešek „*se vymrštil ze židle.*“ „*Libuše, ty jí musíš pomoci!*“ Pešková se při pohledu na ni domnívala, že se „*zřejmě otráвила morfiem.*“ (J 53) Béd’a se zmohl jen na: „*Je – eště živá?*“ (J 53) Doktorka Pešková ji přidržela, v tu chvíli ji nelitostně „udeřila přes tvář“ a dodala: „*Komediantko!*“ [...] „*Se smrtí se nežertuje, to si pamatuj!*“ Sestra Helenka s pláčem utekla. Vrchní sestra ji ještě upozornila, že nastupuje noční službu. Celou tuto situaci vygradovala autorka zdánlivým zjemněním. „ [...] „*To je ale skandál!*“ ***V místnosti voněly Vánoce.***“ (J 53)

Následoval sám čin – vražda, kterou přišel vyšetřit kapitán Medard. Autorka mu neopomněla přiřadit pomocníka – poručíka Horna. Nyní Schmidtová rozvíjela děj založený na pátrání po hlavním pachateli, čímž se odhalovaly vztahy a charaktery jednotlivých zúčastněných. Do centra dění se dostává postava kapitána Medarda a poručíka Horna, jenž představuje zprostředkovatele mezi kapitánem a čtenáři. Autorka dává průběžně čtenářům prostřednictvím zjištěných faktů tipy na pachatele. Jeho odhalení úmyslně odsouvá, čímž užila základního kompozičního principu tzv. retardace a opět docílila zvýšení napětí a chuti čtenářů číst dále a pátrat spolu s detektivem po identitě vraha. Spisovatelka také nezanedbala tzv. „*skrytou anticipaci*“, která se vysvětluje jako užívání výchozích stop, jež jsou důležité pro komisaře, avšak čtenáři zůstává jejich podstata utajena.

Druhý den ráno po Štědrém večeru šly sestry Miluška a Amálie opět do práce. Při jejich příchodu se však nemohly dozvonit na Helenku, jež měla ten večer po své

dramatizaci službu. Otevřít jim přišla Miluška, od níž se dozvěděly, že se Helenka otráвила. „*Ty si děláš legraci, Miluno!*“ (J 56) V tom okamžiku spatřily neznámého muže, přičemž jim Miluška vysvětlila, že „*už to vyšetřuje kriminálka*“. (J 56) Amálie „*bez nejmenší stopy dojetí*“ (J 56) se divila, proč zrovna kriminálka, když Helena spáchala sebevraždu. O Helenčině vlastním činu byli přesvědčeni všichni až na Elišku a detektivy.

Jako první byl vyslýchán primář Maixner, jenž měl být v patře kojeneckého ústavu. O smrti Helenky se dozvěděl od sestry Miluše. Ta ho ráno probudila. Nešel se ani přesvědčit, zdali je Helenka opravdu mrtvá a zavolal hned detektivy. Mnohem důležitější pro něj byla dobrá pověst ústavu. Také vypověděl, že Helenku viděl naposledy živou při její dramatizaci.

Sestra Miluše našla Helenku mrtvou. Zprvu se domnívala, že svou smrt opět hraje, ale její studené čelo vypovídalo za vše. Místnost zamkla a hned utíkala pro primáře. Ve výpovědi: „... *ho ani nenapadlo, aby vás zavolal, i to jsem mu musela připomenout*“, (J 61) se s primářem neshodovali. Miluška nenašla žádný dopis, jenž by naznačoval, že by Helenka spáchala sebevraždu. Všimla si prázdné skleničky postavené u betlému, ale nyní tam nebyla. Milušku zajímalo, kam zmizela, protože celý servis skleniček přinesla z domova. Do práce přišla dříve právě proto, aby jí skleničky nikdo neponičil a ona si je mohla umýt sama. Detektivové jí objasnili, že sklenku poslali do laboratoře spolu se zbývajícími deseti. Na dotazy detektivů vypověděla, že se Helenka svěřovala nejen jí, ale že nelze říci, co byla pravda a co ne, protože si ráda pro zábavu vymýšlela a přeháněla. Na otázku: *Měla nějakou známost?*“ (J 63) jim vypověděla, že měla pletky s Lodrem a že se kolem ní točil i „*takovej trhlej kluk*“, saniták Běďa. Nemyslela si, že by sebevraždu spáchala kvůli muži, protože byla pohledná. Domnívala se, že zklamání s doktorem Lodrem, od jehož bytu měla i klíč a jenž se začal zajímat o Amálii, jí nemohlo ublížit. Otázkou kapitána Medarda: „...*Mohla mít k sebevraždě i jiný důvod?*“; „*A otráвила se skutečně sama?*“ (J 64), se autorka obrací i ke čtenářům. Miluše se domnívala, že se zabila sama, že nikdo jiný v ústavu nebyl, ale detektivové si nejsou zcela jisti. Ani Miluše neměla alibi, i když byla v době činu - mezi jedenáctou a druhou doma. Celý výslech Miluše nevyklučoval, že by mohla být vrahem ona. „*Všech deset skleniček zůstalo v kuchyňce i se zbytky vína.*“ [...] „*Co jste dělala celých dvacet minut, než jste šla vzbudit našeho primáře? - - No?*“ „*Vy myslíte, že jsem - - Helenka přece byla už mrtvá, hledala jsem ji, všude jsem ji hledala, mě nenapadlo že ...*“ [...] „*Nevěříte mi, Vy mi nevěříte?*“ (J 66) Po výslechu

Miluška líčila svou výpověď Amálii. Také našla Helenčinu kabelku, jež byla zapletená mezi botami. A Amálie se náhle omluvila, že je nemocná a odešla pryč.

Další výslech patřil sestře Elišce. Ta byla přesvědčena o Helenčině vraždě, protože jí při večerní dramatizaci Helenka slíbila, že se nezabije doopravdy. Obvinila doktorku Peškovou. „*Je to strašná ženská! Kdybyste věděli, jak tejrá svýho muže, našeho psychologa teda a – vůbec.*“ [...] „*Nenávidím ji!*“ (J 68) Dále odsoudila také vrchní sestru. „*Jestli to nebyla Pešková [,] tak určitě vrchní sestra[,]* ta Helenku nenáviděla[,] *pořád ji jen sekýrovala, opravdu!*“ (J 68) Detektivy obeznámila s důvodem, proč chtěla Helenka předstírat při scéně svou smrt, avšak pravého Romea zatajila. Detektivové však měli Helenčin deník. Eliška dobře věděla, co se v něm skrývá, a dostala strach. „*Ale vy jste to četla, Eliško!*“ [...] *Já? Ne. Ne!*“ [...] *“Ne? Jak tedy víte, že si Helenka psala o lásce?”* [...] *„- Dala mi to přečíst.“* *Vzdorovitě koukla na kapitána.* „*Byly jsme kamarádky přece.*“ „*Pak tedy víte, kdo je ten Romeo.*“ [...] *“ Nikde jsme totiž nenašli jméno muže, kterého Helenka tolik milovala.“* *Pohnul mohutnou bradou směrem k Elišce.* „*Kdo to je?*“ *Sestra Eliška podivně ztuhla.* „*Proč? On ji přece nezabil!*“ *Kapitán Medard jen pokrčil rameny.* „*Na to byste museli mít svědky!*“ „*Ty máme.*“ *Tváře jí rozčileně hořely.* „*Koho?*“ [...] „*Čtyřicet kojenců.*“ (J 70) Eliška se jim snažila nalhat Helenčino tvrzení o neznámém muži. Detektivové však její lež prohlédli, tudíž Eliška přiznala, že v diáři najdou fotku. Momentka muže už však v diáři nebyla. „*Čí to byla fotografie? – Doktora Lodra?*“ [...] „*Doktora Lodra ne. – Béd'ova.*“ (J 70) Čtenáři však z její výpovědi tuší, že Eliška nemluví zcela pravdu. Přece by tehdy na Helenku nebyla rozzlobená jen kvůli Béd'ově fotografii a také se nesnažila zatajovat Romeovo pravé jméno.

Doktor Lodr při výslechu projevil svou povahu. Neustále vtípkoval a byl drzý. Svůj vztah s Helenkou nepotvrdil. „*Klepy?*“ [...] „*Pane poručíku – kdyby záleželo jen na mně, hrozně rád bych se vám přiznal, že jsme byli s Helenkou zasnoubeni nebo tajně oddáni, ale bohužel!*“ (J 71) Přiznal, že byli s Helenkou dobří přátelé. Detektivové však soudili, že jim lže, protože měli důkaz o jejich vztahu. „*Tak ven s tím důkazem, vy Sherlocku, ať zbytečně neztrácíme čas!*“ [...] „*a pokud možno mě usvědčujte rychleji, moje trpělivost se chýlí pomalu ale jistě ke konci, jak by řekl básník.*“ [...] „*Moje taky,*“ *poručík Horn hmátl do kapsy. Ruka se zase okamžitě vymrštila dopředu. Na dlani spočíval malý patentní klíč.* „*Znáte tohle, pane doktore?*“ [...] „*Domnívám se, že ano. Je to klíč od mý garsonky.*“ *Ukázal svůj svazek klíčů.* „*Tady má dvojče.*“ (J 72) Lodr

potvrdil, že zavražděné klíč půjčil, ale že spolu žádný vztah opravdu neměli. Jeho alibi mu však mohla dosvědčit pouze jeho fena.

Na počátku šesté kapitoly detektivové shrnují, co vše zjistili. Ovšem nic nenasvědčovalo ani tomu, zda se Helenka nezabila sama. Navíc ani na svědectví všech pracovníků se nemohli spoléhat, protože věděli, že všichni lžou. Poručík Horn viděl souvislost se ztracenou fotografií. Kapitána Medarda zaujaly více Miluščiny skleničky. „*Jedenáct skleniček, Slávečku! Nic ti to neříká? – Škoda! To bude asi tím, že jsi ještě nedostal žádný svatební dar. Budeš se muset oženit!*“ (J 76)

Když přišli detektivové vyslechnout sestru Amálii Hepnarovou domů, její vyděšený manžel přisuzoval jejich přítomnost Amálčině nehodě. Uvítala je také Amálčina tchyně, jež je obeznámila se zbytečností jejich návštěvy, jelikož Amálii naleznou v práci. Tam ji však detektivové nenašli. Později se od manžela dozvěděli o jejich večerní hádce, kvůli níž Amálie večer odešla k rodičům. Od té doby ji neviděl. U Amálčiniých rodičů byli vyšetřovatelé obeznámeni s její výpovědí - o jejím příchodu před dvanáctou a o posledním spatření sestry Helenky po její scéně. Amálie přiznala svou nepřizeň vůči oběti, což kriminalisté viděli jako motiv vraždy. Amálie se bránila. „*Vražda? Nerozumím vám? Helena se tím morfiem přece otráвила sama.*“ (J 82) Avšak o otravě nikdy nebyla řeč. Z Amálčina přiznání si detektivové potvrdili hádku s jejím žárlivým mužem a večer, než přišla k rodičům, se uklidňovala procházkou venku. Domněnku, že se oběť otráвила, zaslechla od Peškové při Helenčině předstírané smrti.

Schmidtová opět zakomponovala do vyšetřování úvahy a rekapitulaci zjištěných faktů samotných detektivů. Jejich vzájemnými otázkami se obrací také na čtenáře. *Helenka byla sdílná, ráda se svěřovala a přitom Eliška, která s ní bydlela, nám nemohla říci jméno muže, kterého mrtvá tolik milovala. Že by to byl přece jen ten Běda? – No nic!*“ (J 85)

Další návštěva kapitána Medarda a poručíka Horna patřila doktorce Peškové. Při jejich příchodu se setkali i s jejím postiženým synem, s nímž si zrovna hrála. Byla k nim laskavá, milá a netušila, proč kriminalisté přišli. „*Vzpomněla byste si na tu scénu s Julií, kterou sehrála Helenka Vikusová?[...] „To mi ani raději nepřipomínejte! Leknutím jsem úplně ztuhla. Kdybyste ji viděli – málem jsem uvěřila, že se skutečně otráвила.“ „Morfiem, paní doktorko?“ Doktorka Pešková svráстила obočí a chvíli trvalo, než promluvila tichým hlasem. „Proč jste sem vlastně vůbec přišli? Copak je to trestné, když si někdo udělá legraci? I když uznávám, že to byla legrace hodně pochybná. Někdo vám to udal!*“ (J 88) V ten okamžik vešel její manžel, aby jí oznámil

Helenčinu skutečnou smrt. Její reakce byla vyrovnaná, avšak při líčení večerní scény se v ní probudily emoce. S Helenkou se znaly dobře, tudíž mohla z večerní dramatizace vycítit, Helenčin záměr později si ublížit. Pozornost tomu však nevěnovala. S Helenkou si byla po scéně promluvit a omluvit se jí za pohlavek. Detektivům Pešková také svěřila informaci o údajném dopise, jenž Helenka psala ten večer domů, tudíž už o sebevraždě mohla uvažovat při své hrané smrti. Přiznala jim svou večerní ztrátu „celé sady morfiových ampulek“, jež nosí kvůli své nemoci s ledvinami, což si také mohou ověřit u jejího lékaře. „*Podezírala jste někoho z krádeže, paní doktorko?*“ „*Když jsem začala hledat kabelku, upozornil mě manžel, že ji omylem mohla vzít pouze Helenka. Pak jsem se uklidňovala pouze tím, že jsem ampulky zapomněla doma – v jiné kabelce ...*“ *Promnula si oči. „Doma jsem na to úplně zapomněla“ „A Helenku to stálo život.“ Zatnula zuby. „To mi nemusíte připomínat.“* (J 91) O svých lécích a nemoci, s níž nemá příliš nadějí na život, se prý nikomu nesvěřila. Jediný, komu se Pešková svěřila, byla Helenka. „*Helenka. Jedině ona si mohla vzít z mé kabelky morfium. Ona sama.*“ [...] „*Ani váš manžel o morfiu nevěděl?*“ „*Manžel?*“ *Doktorka Pešková znervózněla. Místo odpovědi se hlasitě rozplakala.*“ (J 91)

Vyslýchán byl i psycholog Pešek. Helenku Vikusovou znal jako kteroukoliv jinou sestru z jejich ústavu. Charakterizoval ji z hlediska své profese jako „typ silný, nevyrovnaný“ a její smrt považoval za Helenčinu pohnutku. Z osobního hlediska ji viděl jako zodpovědnou sestru, pro niž byla práce koníčkem, avšak: „*Bohužel – to se jí ne vždy úspěšně dařilo ve styku s dospělými, se spolupracovníky.*“ *Jako by se polekal vlastních slov, dodal omluvně. „Pochopitelně – tuto moji výpověď vezměte jako hypotézu, znal jsem ji příliš málo.*“ (J 93) Detektivové se přesvědčili, že Pešek o morfiu své ženy nevěděl. Ve výpovědi Peška autorka užila větu, v níž se pro čtenáře skrývala rada při pátrání. „[...] „*Lidská psychika je velmi složitá, pánové, a příliš očividné projevy lásky či nelásky nemusí být vždy totožné se skutečnou hloubkou a charakterem citů.*“ (J 94)

Eliška následného dne po vyšetřování našla v koši skleničku, již celý minulý den nemohla najít. „*Ta sklenička v koši nebyla ani dneska ráno, protože jsem si tam loupala buráky a byla bych ji určitě viděla. Tu tam musel někdo dát až teď – mezi půl sedmou a sedmou, chápeš?*“ (J 96) Eliška si i přes odpor Amálie a Milušky stála za svým tvrzením: „... *A ten někdo je – Helenčin vrah!*“ (J 96) a skleničku odnesla vyšetřovatelům.

Vrchní sestra Daduová se chovala při výslechu opovržlivě a nepříjemně. Jasně dávala najevo svůj nepřátelský vztah k Helence. Také si ten večer Helenčiny smrti všimla jejich neshod s Eliškou, ale přisuzovala tomu jen obyčejnou dívčí hádku. O spáchání sebevraždy byla přesvědčena a na nález skleničky, jež dokazovala, že Helenka nebyla sama, reagovala: „...*Že měla Vikusová pletky s muži, o tom jsem nikdy nepochybovala! Ale že by byla tak drzá, tak nestoudná a dovolila si některého z nich pozvat v noci do ústavu – to je příliš!*“ (J 99) Svě alibi také potvrdit nemohla, protože doma byla sama.

Béd'a přiznal detektivům svou zahleděnost do Helenky, ale ta jeho city neopětovala, tudíž popíral jakékoliv jejich vzájemné pletky. Proto ho překvapila jeho momentka u Helenky, kterou si tedy musela obstarat od jeho kamarádů. Od Bedřicha se kapitán a poručík dozvěděli o Helenčiných návštěvách paní Koudelkové v Černoticích, kam jezdila s ním, ale bližší informace o jejich rozhovorech neměl. Že není vrahem, Béd'ovi také nikdo potvrdit nemohl, protože se ten večer potácel ulicemi sám, aby nemusel trávit večer se zástupem příbuzných. Pod nátlakem detektivů se však přiznal. „*Tak sem tu v noci byl no, ale vevnitř né – a pak, kde bych asi sehnal to – morfiúm, to nevíte, žejo, tak si najděte klidně někoho jinýho a mě laskavě vynechte!*“ „*My vás nevynecháme, Křížku!*“ Poručík Horn měl příliš sladký úsměv. „*A morfiúm – to jste si mohl lehce opatřit z kabelky doktorky Peškové. Přímo na večírku. – Tak co?*“ Béd'a se zhroutil do židle a bezmocně opakoval. „*Já to nebyl. Já ne.*“ (J 105)

Když Bedřich vyšel, střetl se na chodbě celý kolektiv. Primáři Maixnerovi a doktoru Peškovi se nelíbilo vyptávání se na Černotice. Béd'a se také osopil na Elišku, že jim napovídala nesmysly o Helenčině vraždě. Doktorka Pešková se postavila mezi ně a konstatovala: „... *já osobně věřím tomu, že nakonec kriminálka pozná, že šlo skutečně jen o vraždu.*“ (J 106) Z rozhovoru doktora Lodra a psychologa Peška se čtenáři dozvěděli podstatné okolnosti. „*Tak na!*“ *Zalovil v kapse a podával psychologovi cigaretové pouzdro se stříbrným povrchem. Vyrytý ornament se matně blýskal. „Je to přece tvoje. Nebo snad ne? [...] „Co jsem se ho nahledal” Děkuju. – Kdes ho našel? [...] „To bys neuhod!” [...] „vlastně jsem ho nenašel já – ale moje geniální fenka. Při seznamování s mým staromládeneckým bytem ho vylovila zpod – zpod váleandy.*“ [...] „*Neboj, budu jako hrobeček!*“ Doktor Lodr rozhodil doširoka rukama. „*Ale chápej – ten poručík už mi leze na nervovou soustavu. Ustavičně si představuje Helenku a mě v posteli, ačkoliv ve skutečnosti jsme se na tý mý váleandě s Helenkou jen střídali...*“ (J 107) Vyšlo tedy najevo, že tím mužem, s nímž se scházela Helenka v Lodrově bytě, byl

psycholog Pešek, o čemž Lodr nevěděl. Lodr však zvažněl: „*Jenže teď už přestává legrace, kamaráde. Helenka je mrtvá.*“ [...] „*Já jsem ji nezabil, Lud'ku. Proč bych to dělal? Vyhovovala mi. Byla hezká, milá, veselá ...*“ [...] „*Víš přece dobře, že Libuš a já – potřeboval jsem se nějak odreagovat. Málem jsem měl komplexy méněcennosti.*“ (J 107) Lodr mu naznačil, že je nespravedlivé nechat podezřelého Běďu, tudíž by se měl přiznat. Jejich rozhovor však slyšela Eliška. „*Nesmíte se přiznat!*“ [...] „*Slibte mi to!*“ [...] „*Já jsem ji nezabil.*“ „*To je přece úplně jedno.*“ *Sestra Eliška měla měkký šťastný úsměv.* „*Vážně – mně je to úplně jedno.*“ *Psycholog Pešek se nani díval pozorně.* „*Myslel jsem – že jste ji měla ráda.*“ „*Mám ráda vás.*“ *Jeho obličej ztvrdl.* „*Já jsem tady tu noc byl.*“ *Sestra Eliška mu zakryla ústa dlaní.*“ (J 108)

Zástupci zákona se vydali pátrat do Černotic, kde vyhledali paní Koudelkovou, jež pracovala v domově už řadu let. Zajímali se, proč za ní Helenka jezdila. Stará paní Koudelková jim pověděla o Helenčině zájmu o Drahušku, děvčátko, jež bylo umístěno v domově.

Vyšlo najevo, že Drahuška, byla adoptovaná dcera vrchní sestry Daduové. Ta se o děvčátko s láskou starala a kdykoliv měla možnost, brala si ji domů. U sebe ji měla i na Vánoce, což však detektivům Daduová při výslechu neprozradila. O děvčeti nikdo z kojeneckého ústavu nevěděl krom psychologa Peška, jak vysvětlila paní Koudelková.

Vyšetřovatelé Medard a Horn se opět vrátili k primáři Maixnerovi, protože na skleničce, jež se našla v koši, byly jeho otisky. Už tedy nemohl zapírat svou přítomnost toho večera u Helenky. Povídal si s ní o jejím lehkomyšlném výstupu a při tom popíjeli víno. Skleničku nestihl umýt, protože Helenka pospíchala na jeho odchod, ale popíral, že by ji on vyhodil, nechal ji postavenou pod vánočním stromečkem. Z Helenčina naléhání na jeho odchod také vytušil její očekávání kohosi. Při prvním výslechu tuto skutečnost zatajil z důvodu, aby je lidé nepodezřívali z milostného poměru.

Pešková přišla za svým manželem do kojeneckého ústavu, aby jí podepsal žádost o rozvod. Podle odjíždějícího auta také věděla, že byl tehdy večer za Helenkou. Obvinila ho z vraždy. Pešek jí však pověděl o jeho včerejším rozchodu s Helenkou, protože mu záleží jen na ní, a když z ústavu odjížděl, byla ještě naživu. Aby své ženě dokázal svou nevinnu, rozhodl se vše přiznat.

Detektivům vylíčil svou situaci - jeho nešťastné manželství, na jehož krachu nesou vinu oba dva, stav jeho vážně nemocné manželky, s níž má zdravotně postiženého syna, jenž vyžaduje spoustu péče. Přiznal také vše, co sdělil i své ženě. „*Jestli vám dobře rozumím, pak váš vztah k Hlence byl pouhou epizodou ženatého*

pána.“ „*Ne tak docela, spíš nedorozuměním. Opravdu jsem se snažil, bylo mi s ní hezky, ale nic víc.*“ [...] „*Řekl jste jí to?*“ „*Komu? Helence?*“ [...] „*Ne. Byla by to chápala – jako urážku. Začal jsem se jí vyhýbat, neměl jsem čas ... Pochopila to. - - Ta scéna s Julií, to byla moje poslední možnost, jak dokázat svou lásku. Neobstál jsem.*“ [...] „*Vrátila mi fotografii a řekla, že už mě nechce ani vidět.*“ (J 123) Podezřelým se tudíž stal tentokrát psycholog Pešek, protože Helenku viděl tehdy večer jako poslední.

Kapitána Medarda stále zarážely okolnosti ohledně vrchní sestry a adoptované holčičky. Snažili se tedy promluvit s Daduovou, ale nikdo nevěděl, kde se zdržuje. Nakonec ji našla Amálie s doktorem Lodrem mrtvou v sušárně kojeneckého ústavu a jak piteva potvrdila, Daduová byla také otrávena morfiem. Souvislost s adoptovanou holčičkou jim už tedy vrchní sestra vysvětlit nemohla. Zároveň poručík Horn označil smrt vrchní sestry za sebevraždu kvůli výčitkám a strachu z odhalení. Avšak intelektuální schopnosti v kapitánovi vzbuzují nejistotu. „*Budiž!*“ [...] „*Jen mi nejde do hlavy, proč se Daduová neotrávila doma. Proč riskovala, že ji v sušárně objeví někdo dříve, než bude bezpečně mrtvá? A proč nenechala vysvětlující dopis? Jí už se nemohlo nic stát a zároveň by pomohla osmi nevinným.*“ (J 129) Při jejich dohadování za nimi přišla paní Koudelková. Nevěřila v sebevraždu Daduové, už kvůli dceři by to neudělala. Stará paní jim prozradila tajemství, jež vrchní sestra dlouhá léta skrývala. Drahuška byla její nemanželské dítě. Otce dítěte však Koudelková neznala ani ho nikdy neviděla, ale vrchní sestra jí vyprávěla o jeho líbivosti, jíž chová k Drahušce. Kapitánovy smysly mu napovídaly, že přece o dítěti musel někdo z ústavu vědět. Jak Koudelková potvrdila, byl to primář Maixner, jenž Daduové zařídil během těhotenství přeložení do jiného ústavu.

Vyšetřovatele zavedla cesta k ošetřovateli doktorce Peškové, od něhož se dozvěděli o smrtelné nemoci dr. Peškové a potvrdili si pravdivost tvrzení o předepsaném morfiu.

Peška detektivové navštívili, aby se přesvědčili, zdali přece jen nevěděl o dceři Daduové, když v ústavu pracuje už dlouhou dobu. Ten však popřel jakoukoliv vědomost o její dceři nebo jejích milencích.

Primář Maixner potvrdil tajemství mezi ním a vrchní sestrou. Sdělil jim také jméno Drahuščina otce, pana Hroudy.

Kapitán promluvil k Elišce ohledně její lži. „*Nemyslete si, že láska omlouvá všechno!*“ [...] „*Chtěl bych vám přát hodně štěstí, ale obávám se ...*“ (J 138) Také se

obrátil i na Amálii. „ *I když se nám chcete vyhnout, neměla byste se tak namáhat! Čekáte přece dítě, že?*“ (J 139)

Odhalení viníka Schmidtová ponechávala, jak se patří, na závěr knihy. V této závěrečné scéně kapitán shrnul průběh vyšetřování před celým nemocničním kolektivem. Byly vysloveny důkazy, po jejichž zaznění byl vrah uznán vinným.

Kapitán Medard zrekapituloval celé vyšetřování ode dne pětadvacátého prosince, kdy „*v ranních hodinách byla nalezena zde, v kojeneckém ústavu, mrtvá dětská ošetřovatelka – Helenka Vikusová*“. (J 140) Na první pohled vše nasvědčovalo sebevraždě, už díky morfiu Peškové, o němž Helenka věděla. Avšak důvod, proč by ji spáchala, nebyl znám. Jak se později ukázalo, možnou příčinou mohla být nešťastná láska k psychologovi Peškovi. Avšak jeho přiznání ho usvědčovalo z vraždy. „*Ženatý milenec si pozdě, ale přece uvědomí, že by mohl ztratit manželku, a rozhodne se se svou druhou láskou skoncovat.*“ (J 140) Pešek potvrdil svou návštěvu u Helenky. Obával se, že by mohla spáchat skutečnou sebevraždu. S Helenkou se v ten večer rozešel a jejich rozchod, usoudil, probíhal přátelsky. „*Vrah využil shakespearovského výstupu k tomu, aby nás všechny zmátl.*“ (J 141) Podezřelými se tedy stali všichni. Někteří měli vážné důvody: „*...Běďa mohl zabít z odmítavé a zesměšňované lásky, sestru Elišku a doktorku Peškovou mohla k tomu dohnat žárlivost, vás, paní Hepnarová, zase nenávisť.*“ (J 141) Podezřelou byla také vrchní sestra Daduová, která by mohla Helenku zavraždit kvůli odhalení její dcery. A náhlá otrava Daduové mohla hypotézu potvrdit. Avšak stále nepochopitelný byl čin, proč by se vrchní sestra zabila v kojeneckém ústavu. Navíc další stopou byla sklenička v odpadkovém koši. A vyhodit ji nemohla Daduová, jelikož byla zrovna vyslýchána. Samotný primář Maixner to také být nemohl, protože „*... Zbavit se skleničky tak nešikovným způsobem,[...] to by se rovnalo šílenství! A primář šílený není.*“ (J 142) Skleničku mohl vyhodit kdokoliv, jelikož přítomni v ústavu byli všichni. Vyloučen byl Běďa, jenž důvod k vraždě Elišky měl, ale vrchní sestru otrávit nemohl, jelikož byl u výslechu. Příčina smrti vrchní sestry se měla najít v domově. A to u pravého otce, jenž měl „*stejný zájem na utajení Drahušky*“. (J 142) Primář Maixner vinu hledal u Jana Hroudy. Kriminalisté ho však vyvedli z omylu. Vrchní sestra si jeho jméno vymyslela, jelikož pravého otce chtěla utajit, protože se nacházel mezi lékařským kolektivem. Doktora Lodra vyloučili, ten vrchní sestru znal pouze necelý rok. „*Tedy zbýváte už jen vy – doktore Pešku!*“ [...] „*Prosím o jedno – aby moje žena mohla na chvíli odejít!*“ „*Ale proč?*“ Kapitán Medard se zvedl a přešel k vypínači. „*Že jste otcem Drahušky Daduové, to přece ona ví.*“ [...] „*Že,*

paní doktorko?“ [...] „, také jste věděla o vztahu vašeho manžela k Helence.“ Usmála se. „Jistě, to nepopírám. Ale nezapomínejte, že jsem se chtěla dát rozvést, umožnit Helence, aby se mohla za něho provdat.“ (J 143) Kapitán se však proti jejímu tvrzení postavil. Neměla zapotřebí, aby se v posledních pár měsících svého života, zabývala rozvodem. „Tomu nevěřím. Vaše snaha o rozvod byla jen součástí plánu, měla vám posloužit jako ochrana před podezřením. Kdo by mohl podezírat ze žárlivosti ženu, která o svého manžela tak přesvědčivě nestojí?“ (J 143)

Schmidtová také nevynechala samo přiznání vraha. Závěr je překvapivý, ale logický. „Nevím, jak jste na to všechno přišel, ale v podstatě máte pravdu. Nevěra mého muže mi byla vždycky lhostejná, nikdy mi na něm příliš nezáleželo, ale představa, že se p omé smrti ožení s některou z nich, že Milánka strčí někam do ústavu... ta představa, to bylo peklo.“ [...] „Bylo to strašně jednoduché, Bohouši. Stačilo počkat, až vyjdeš z kojeňáku a odjedeš autem zase domů. Pak jsem zazvonila a Helena mi přišla otevřít. A jestli si myslíš, že brala váš rozchod klidně ... Měla tě opravdu ráda. Ujistila jsem ji, že mi na tobě nezáleží a že se k ní vrátíš. Věděla, že nesmím pít, pila tedy sama.“ „Tu skleničku, která stála pod vánočním stromkem, jste vzala v domnění, že z ní pil manžel, že?“ „Měla jsem strach, že by ji mohla Helena umýt. Škoda, že nebyla jeho.“ [...] „S Daduovou to bylo horší, nikdy mě neměla moc ráda. Nakonec jsem ji přesvědčila, že jí ta káva udělá dobře. Když jsem se dozvěděla, že ji hledáte, přinutila jsem Bohouše, aby vás zdržel svým zajímavým přiznáním.“ (J 144)

Schmidtová v knize pracovala s motivy, s nimiž se setkáváme i v některých ostatních autorčiných knihách. Autorka pracovala s motivem nemanželského dítěte, s motivem manželských problémů spojených s motivem nevěry ženatého muže. Dále užila motivu osamocené ženy s dítětem a také do děje zakomponovala postavu mužského proutníka. Motive sirotka, kterého v této knize představovali kojenci, nalezneme například i v knize *Když kvete voda* v postavě dívky Laděny.

Děj knihy je živý a poutavý, avšak jak zmínil Jan Adam, „na detektivku je tu dost málo napětí a celá gradace nenavozuje moment očekávání, kdy vrah stane před zraky přihlížejících“.⁵

Jan Adam také napsal: „Zde už jí tolik nepomáhá slang, tvořící v předchozích novelách dominantu – a je zajímavé, jak její nové próze ubylo na barvě.“⁶ Schmidtová se tentokrát nesoustředila na prostředí s mladistvými, a tudíž omezila užívání jejich slangu. Nemohu však říci, že by její stylistika „v kultivovanom podani s mistrovsky odpočítávanými dialógmi“⁷, v nichž užívá hovorového jazyka příznačného pro jednání

dané postavy, byla nepodařená. Autorka užívá prvky ironie, humoru, obrazná pojmenování (personifikace – „Kastrůlek konečně spolkla taška“), přecházení slovních druhů (interjektionalizace – „Odeznělo poslední bim-bam a vzduch oněměl“) nebo využívá opisu slova („Vzápětí zašustily papíry. Jejich pohyb na stole jako by byl řízen pravidly dětské hry „Škatulata, hejbejte se.“).

Ve své recenzi Jan Adam nešetřil dalšími zápornými kritikami: *Zbývá tedy jen to směřování od začátku ke konci; mezi oběma póly se pak pohybuje sada vnějškově charakterizovaných postav, prezentovaných svými zvláštnostmi (jak jinak je nakonec odlišit, když pouhé jméno nestačí); i tak čtenář ztrácí orientaci v personálu ústavu. Navíc ho zklame i rozuzlení (nebudeme ho prozrazovat, jde přece o detektivku); závěr je mírně nevkusný a vyumělkovaný, byť autorčinou vzdálenou předlohou jsou postupy Agathy Christie. Lze jen konstatovat, že Schmidtová nešťastně odbočila ze své dosavadní zájmové sféry; výsledkem je knížka, z níž čtenář příliš užitku, potěšení ani zábavy nezíská.*⁸ Ke knize se vyjádřila v Romboidu i Alena Hájková. V její recenzi nechyběl kladný ohlas na knihu jako celek: *„Máme tu pohromade novozmapované prostredie dojčenského ústavu, pripominajúce prostredie nemocničné, živý a spádový dej s dvoma vraždami a nečakaným rozuzlením, to všetko v kultivovanom podaní s mistrovsky odpočúvanými dialógmi – skrátka všetko, tak jako to má byť v detektívnej próze moderného razenia.*“⁹ Kniha *Julie umírá dvakrát* je označena jako dívčí četba, tudíž čtenář netuší, že se jedná o detektivní novelu. Nadpis sice napovídá, že v ději k tragédii pravděpodobně dojde, ale pod tímto obrazným nadpisem a úmrtím si čtenář může představit cokoliv, zvláště u autorky dívčích románů. Z prvních stránek, na nichž autorka podařeně přibližuje postavy a vztahy pracovníků kojeneckého ústavu, se čtenář může domnívat, že se jedná opět o novelu, avšak postupně zjišťuje, že čte novelu detektivní. Přiznám se, že při poznávání postav a vztahů v kojeneckém ústavu, jsem se opravdu místy ztrácela, avšak z četby celé knihy jsem si odnášela zážitek, nikoliv pocit nudy. Autorka se čtenáře snaží stále napínat, prostřednictvím otázek kriminalistů je vtahuje do děje, navozuje jejich neustálou pozornost a zvědavost. A pro čtenáře „laika“, jenž se nesoustředí na četbu detektivek, je tedy konec neočekávaný a překvapivý.

Alena Hájková však vyslovila také některé výtky, jež se týkají úskalí její *„nezjednodušenú kresbu charakterov“*¹⁰. Aleně Hájkové z pozice znalého kritika přece jen *„na knihe Schmidtovej niečo podstatné vadí, je to skôr nedorozumenie z prebytku ako z nedostatku autorkiných aspirácií. Detektívny žáner má, ako je známe, svoje pravidla hry, medzi ktorými figuruje tu väčšie, tu menšie, ale vždy citel'né usmernenie*

psychiky postáv, podľa schémy nevinný = dobrý, vinný = zlý. Zločinec býva teda zavrnutiahodný často ani nie tak spáchaním prvého deliktu než tým, ako sa snaží zvaliť podozrenie na iných, atď. -, prípadne môže byť obeťou pomerov. Ak sa zamyslíme z tohto hľadiska nad Schmidtovej postavami, padneme do pochybností, ktoré sa pri čítaní rozrastajú geometrickým radom. Je psychológ Pešek mužom, ktorého žena dohnala ku komplexu menejcennosti, ktorý si ho odreagúva v ľúbostných dobrodružstvách, alebo naopak dohnal práve on týmito svojimi eskapádami vlastnú ženu k nepredvídanostiam? Aká je potom doktorka Pešková, jedna z kľúčových postáv? Ale aká je ďalej napr. sestra Amália: flegmatická až k neúmyselnej krutosti, alebo je len absorbovaná rodinnými problémami? Aký je primár – alibista, či skutočne priveľmi starostlivý ochranca dobrej povesti ústavu, aká je vrchná sestra? Ani prvá obeť, Helenka, nevystupuje zo stránok knihy ako celistvý charakter; tato výsada je daná vlastne len sestre Eliške (a to i jej len s výhradami!) a sanitkárovi Křížkovi! Možno namietnuť nie je toto meradlo neadekvátne tam, kde ide vlastne o potrebnú mnohostrannosť charakterov? Ale detektívny príbeh je v urcitom zmysle ako rozprávka: [...] Nemienime zločincovi brať poľahčujúce okolnosti, ale požadujeme – jako děti na konci rozprávky – zřetelné zhodnotenie všetkých aktérov.¹¹ Zamyslím - li se nad knihou očima kritika, musím uznať, že výčitky Aleny Hájkové ohľadne konečného dokreslení charakterů, psychologie a vztahů postav, související i s negativním názorem Jana Adama, jsou na místě a opravdu v knize scházejí. Dalo by se tedy říci, stejně jak se vyjádřil kritik Dokoupil Bedřich, že „celkové pojetí novely nasvědčuje tomu, že nejde pouze o „oddechovou“ práci, ale spíše o hledání vážnějších dramatických konfliktů, které by se měly promítnout do další tvorby Evy Schmidtové“¹². Podle mě i přes zmíněné kritiky autorčino vylíčení příběhu čtenáře uspokojí.

1) Adam, J.: *Marný pokus o detektivku*. Literární měsíčník, 4, č. 9/1975, s. 114

2) Tamtéž

3) Tamtéž

4) Dokoupil, B.: *Novela o mladých lidech*. Nové knihy, č. 25, 18. 6. 1975, s. 4

5) Adam, J.: *Marný pokus o detektivku*. Literární měsíčník, 4, č. 9/1975, s. 114

6) Tamtéž

7) Hájková, A.: *Eva Schmidtová: Julie umírá dvakrát*. Romboid, 10, č.11/1975, s. 77

8) Adam, J.: *Marný pokus o detektivku*. Literární měsíčník, 4, č. 9/1975, s. 114

9) Hájková, A.: *Eva Schmidtová: Julie umírá dvakrát*. Romboid, 10, č.11/1975, s. 78

10) Tamtéž

11) Tamtéž

12) Dokoupil, B.: *Novela o mladých lidech*. Nové knihy, č. 25, 18. 6. 1975, s. 4

5. PRO LÁSKU SE DŽBÁNEM

Postupují-li chronologicky dle vzniku autorčiných děl, pak stránky této kapitoly musí náležet právě knize *Pro lásku se džbánem*. Tento dívčí román vyšel sice až v roce 1995, a to jako pátá publikovaná kniha Evy Schmidtové. Autorka však tento román napsala v pořadí jako čtvrtý. Důvodem, proč kniha nevyšla knižně bezprostředně po svém vzniku, byl nezáměr nakladatelství. Ale jak již bylo v druhé kapitole mé práce zmíněno, po částech byla vydána časopisecky, pět let po zveřejnění knihy *Julie umírá dvakrát*, v roce 1980 na stránkách deníku Pravda.

Po odchýlení od své románové linie k detektivnímu žánru se tedy Eva Schmidtová opět vrátila zpět k tvorbě pro ni bližší, v níž stojí v centru dění mladí lidé. Kniha *Pro lásku se džbánem* je opět prezentována jako dívčí četba, podle čehož byla volena i hlavní hrdinka, s níž tak mohly čtenářky lehce sdílet její život.

Téma opět řeší problematický citový vztah, který vychází z milostného trojúhelníku. Tento vztah sice nemá šťastný konec, ale pro hlavní hrdinku je pozitivně přijatelný, dokáže se s ním vyrovnat. Autorka se tedy v knize věnuje tematice, s níž se čtenáři setkali již v jejích předcházejících dílech, avšak vyústění daného problému je obměněno. Vedlejším tématem jsou životní situace Kristininých přátel.

Námět vychází z prostředí mladých lidí. Autorka nás opět zavádí do oblasti zdravotnictví stejně jako v knize *Julie umírá dvakrát*. Tentokrát však dává čtenářům možnost, byť jen okrajově, nahlédnout do života studentů Lékařské fakulty. O oboru medicíny se však z knihy příliš nedozvíme, avšak zběžné zmínky o jeho studiu mají oživující charakter. Místo, v němž se děj odehrává, není blíže specifikováno ani jmenováno. Snad bych mohla předpokládat, že Schmidtová do díla vložila opět autobiografické prvky a tím se tedy může jednat o město Plzeň. Nasvědčoval by tomu úsek knihy, v němž se literární hrdinka ocitá na náměstí u kostela, aby pro štěstí sevřela svou dlaní andělíčka, který plní nevylovená přání. Tím je právě proslulý plzeňský Bartoloměj. „*Kovové mřížoví vnějšího chrámového výklenku zdobí příčný pruh stejně zašlých, nerozlišitelných křídlatých hlaviček. Oči drobných andělíčků v pruhu už dávno zanesl městský prach. Jeden z nich, bůhví proč usazený níže než ti ostatní, byl vyblýskaný až do stříbra. V řadě bezesporu vynikal. Andělčí tvářička zasmušile zírala kupředu. „A když si v té chvíli něco hrozně moc přeješ, tak se ti to vyplní, víš.“*“ (*Pro lásku se džbánem*, Nava, Plzeň 1995, s. 75; dále v textu cituji jen P a číslo stránky)

Stejně jako v autorčiných předchozích knihách i zde vyniká její přednost ve znalosti psychologie mladých lidí a různosti lidských povahových vlastností. Charaktery jednotlivých postav vyplývají z děje. Postavy jsou však málo propracované. Autorka se jejich vykreslení nevěnuje do detailu. Vystupující protagonisté představují nejbližší lidi, již jsou propleteni s hrdinčíným životem. Postavy ženského pohlaví jsou představeny jako naivní důvěřivky, které jako by, vzhledem k jejich věku, nevěděly, jaký život umí ve skutečnosti být. Zároveň je s tím spojena autorčina idealizace či zjednodušenost situací. Do popředí se dostává vzrůstající rozdílný generační pohled na životní situace.

Nemohla jsem se ubránit otázce, jakou ideu autorka skryla pod názvem knihy *Pro lásku se džbánem*. Tento titul je uveden v předposlední kapitole knihy v souvislosti s veršem básně, již složila hrdinčina kamarádka. „*Pro lásku se džbánem nebudu chodit. Svou ruku natáhnou a najdu dlaň jinou. Bosou stejně tak jako je moje...*“ (P 160) Počáteční řádky nedokončené básně měly vypovídat o hlavní hrdince. Autorka tak dala každému čtenáři prostor představit si pod tímto titulem cokoliv. Až v závěrečných řádcích příběhu naznačila, jakým směrem se mají čtenářské spekulace (domněnky) ubírat. Proto i já si vysvětlení svého mínění v odrazu hrdinky v tomto verši ponechám na konec této kapitoly.

Celý děj je rozložen do sedmnácti očíslovaných kapitol a jejich návaznost je logická podobně jako v předcházejících knihách Evy Schmidtové. V knize najdeme také úseky, které jsou méně důležité, a jiné by si naopak zasloužily větší rozpracování. V okamžicích, kdy by určité podrobnosti mohly čtenáře zajímat více, je autorka blíže nerozepisuje, což místy vyvolává pocit urychlení děje.

Knihou *Pro lásku se džbánem* líčí příběh ústřední hrdinky, jednadvacetileté Kristiny Giričové, jež je studentkou třetího ročníku medicíny. Hlavní perspektivou v současné době pro mladé lidi v letech, jako je Kristina, není mít svatbu, porodit potomka a žít jako v pohádce. Mládež je v současné době vyspělejší, zralejší, optimističtější, odvážnější, samostatnější, egocentričtější. Neklade příliš důraz na vážné známosti, nedává si plané naděje, ať už ve vztahu či v životě, je lehkomyšlná, nezávazná, nevzdává se při prvním neúspěchu. Dává přednost poznávání života a světa ze všech jejích stran, žádá si víc a víc. Proto právě ve srovnání s touto charakteristikou dnešních mladistvých vychází Kristina z celého příběhu jako naivní, důvěřivá a vzhledem k současné mládeži nezralá dívka. Přesto v jejím konečném životním

rozhodnutí, zdali si ponechat nechtěné dítě, se již odráží určitý rys nastupující generace, právě její samostatnosti a odhodlanosti.

Schmidtová nabídla čtenářům již od prvních stránek knihy zažitý milostný trojúhelník. V úvodu se čtenáři seznamují s Kristinou a Pavlem. Autorka je představila jako spolužáky a studenty medicíny. Čtenáře zavedla do prostředí laboratoře, kde se provádí experimenty na myších, což mělo působivý vliv na čtenáře.

Čtenáři v prvních okamžicích tuší, že Kristina a Pavel tvoří pár. Nemusí si však být jisti, protože jejich vztah zpočátku nepůsobí jen jako partnerský, ale i jako kamarádský, což je způsobeno také tím, že do popředí byl spíše vsunut obraz pokusu na myších. Kristina se k Pavlovi chová odměřeně a náznakem jejich partnerského vztahu byl pouze moment, kdy se Pavel pozastavil nad Kristininým parfémem a kdy si všiml, že stále kontroluje čas na hodinkách. Nad tím se pozastavil, ale nepřikládal tomu však zvláštní význam, spíše to bral jako její provokaci. „*Pořád je hlídáš. [...] Třeba – třeba mám rande,*” promluvila dívka ke stěně. *Pavla to rozesmálo. Smál se se zakloněnou hlavou jako malý veselý kluk, který nedopatřením trochu více povyrostl. „To se ti povedlo. O tom bych snad musel něco vědět, nemyslíš?” nestarala se, jestli ji někdo z přítomných spolužáků zaslechne, a popuzeně odsekla: “Nemyslím!” oplatil jí stejně kousavým: „To pozoruju, že myšlení ti občas nefunguje.”“ (P 9) Možná bylo autorčiným úmyslem nechat čtenáře tápat a napínat je, protože následně se dočítají, jaká situace mezi nimi panuje. Autorka prostřednictvím Kristinina telefonátu čtenáře seznamuje s Honzou Rutarem, který doplňuje zmíněný milostný trojúhelník. V jejich rozhovoru Schmidtová podařeně přiblížila vztah Kristiny a Honzy a zároveň okolnosti jejich vzájemného seznámení. „*Tys zapomněl, vid’? Neměla v úmyslu vyčítat, ale najednou jí bylo smutno a chvěla se zimou. [...] Já opravdu nevím, co jsem zapomněl.*” „*Ne nic, to já jen tak - - jsem občas hrozně protivná, víš. Něco plácnu, ani o tom nepřemýšlím a potom mě to mrzí.*” „*Tak ted’ krásně lžeš, človíčku.*” [...] „*A hrozně mi připomínáš jednu slečnu ve žlutém svetru, která přesně před dvěma měsíci nastoupila do vlaku s nesmyslně plnou kabelkou.*” [...] „*Té slečně se líbil [Honza Kristině] a moc.*” „*– ten na ni civěl jako na nádherné zjevení, protože páni to nemusí vůbec tajit. Naoko se sice tvářil statečně, aby ta slečna v koutě nepoznala, že i vousáči se můžou potit trémou jako kluci v tanečních, když zoufale hledají tu jedinou správnou větu, která možná doopravdy ani neexistuje.*” (P 13) Některé čtenáře by mohlo zamrzet, že spisovatelka setkání Kristiny a Honzy představila tímto způsobem, možná by tento okamžik chtěli prožít přímo a hlouběji. V průběhu telefonátu si Honza a Kristina spolu domluvili schůzku na večer. „*Ještě mi**

nastydneš človíčku. Honem utíkej někam do tepla a večer se uvidíme, ano?“ *“Uhm. Jako obvykle?”* *“Myslíš, že bys mohla dneska poslat děvčata do kina?”* *“Jak do kina?”* *“Víš – představa, jak sedíme v té zastrčené kavárničce, koukáme na sebe přes stůl... Přiznám se, dost mě to deprimuje. Tebe ne?”* *“Nevím, snad.”*“ (P 14) Každý čtenář si může vytvořit na Honzu své mínění. Mohou z něj mít pocit, že se chce s Kristinou hlavně pobavit v posteli. Nestačí mu jen její přítomnost a čas, který s ní může strávit, což by Kristině úplně stačilo. Na druhou stranu s ní komunikuje vřele, z čehož mají čtenáři pocit, že ho zaujala. Navíc zde autorka zachytila určitý generační posun. Řekla bych, že pro dnešního čtenáře není nic zvláštního, že po dvou měsících spolu stráví partneri noc. Ale v době, kdy byl román napsán, lidé dbali více na formu morálních vztahů.

V souvislosti s jejich schůzkou na kolejním pokoji čtenáři poznávají některé vedlejší postavy. Jsou jimi Markéta a Žofie, Kristininy kamarádky, spolužačky a spolubydlící zároveň. Autorka v jejich rozhovoru nastínila, kudy se budou pravděpodobně ubírat jejich problémy - Žofiiny ve vztahu se svým chlapcem, jenž je až příliš vstřícný k matce, což odnáší Žofie a vůbec se jí to nelíbí. „*Radši bych byla s Vojtou. To snad dá rozum. Ale musel luxovat. Nebo co. Prostě maminka zase zapracovala. Znáš to!*““ (P 15) Zároveň si z dialogu čtenáři nejen ujasňují spekulace o vztazích Kristiny, Pavla a Honzy z předchozích stránek: „*Ty abys nešaškovala! Někdo musel dávat bacha na Pavla. Co kdyby sem najednou vtrhnul. A tady Inka s tím Honzou. O kterým Pavel nemá ani tušení. Umíš si to vůbec představit?*““ (P 15), ale také se dozvídají bližší informace o Honzovi. „*Doufám, že mi ho alespoň trochu závidíš, Markéto.*“ *“Tobě?”* *[...]* *“Neměla bych závidět jeho ženě?”* *Kristina znehybněla. “Kdo ti to - ?”* *“Nikdo, napadlo mě to, když jsem ho viděla.”* *Nedůvěřivě se ušklíbla. „Má to snad napsáno na čele?”* *Spíš na ruce, Inuško.*“ *[...]* *“Jenže on má rád jenom mě, víš.”*“ (P 19) Schmidtové se opět příznačně podařilo zachytit rozhovor mladých dívek a musím ocenit i nápaditý způsob, jakým vysvětlila, že je Honza ženatý. V tomto okamžiku působí Kristina naivně, když věří Honzově oddanosti a tomu, že by jí mohly dívky závidět ženatého muže. Může také působit jako „potvora“, která zasahuje do manželství. V tehdejší době k ní mohli čtenáři přistupovat jako k nemorální dívce. Současný čtenář by na jejich vztahu, díky dnešní lehkovážnosti a nezávaznosti vztahů mladých nemusel vidět nic nenormálního. Honzovo jednání vyvolává pochybnosti díky rodinnému závazku, čímž autorka zapůsobila na čtenáře a vzbudila jejich očekávání, jak bude jejich vztah gradovat. Pocit z Kristiny jako „potvory může

zesílit v momentě, kdy se čtenáři dočtou, že Honza má se svou manželkou syna. Přesto ji čtenáři neodsuzují a sympatiemi stejně jako Schmidtová stojí při Kristině. Čtenářskou náklonnost pro Kristýnu autorka získala Honzovou nespokojeností v manželství. „*„Miloval jsi ji,“ [...]“Snad, nevím. – Tenkrát jsem si myslel, že Běla je – že čeká dítě. Jenže Michal se narodil až rok po svatbě.“ [...]“Nechci si před tebou hrát na podvedeného chudáčka. Byl bych si vzal Bělu stejně, snad o pár měsíců později, to není rozhodující.“ [...]“Všichni si to přáli. Rodiče, Běla a vlastně i já, vždyť jsem koupil prstýnky. Věřil jsem, že je to láska.“ [...]“Bylo mi tenkrát dvacet, o rok miň než je dnes Tobě. Chápeš?“ [...]“Já vím, co si teď o mně myslíš. A není to nic lichotivého. Pro Tebe jsem ženatý muž, který si bokem opatří milenku a doma si potom hraje na milujícího manžela. Jenže tak to vůbec není, to jsem nikdy nechtěl! Od chvíle v tom vlaku, co jsem tě poprvé viděl, jsi pro mne jediná žena. Po všech stránkách jediná, rozumíš?“ [...]“I když od tebe odcházím, mám rád jen tebe, musíš mi to věřit, človíčku musíš!“ [...]“ Věříš mi, Kristino?“ „Nevím.“ Vzala ho kolem krku. „Ale mám Tě ráda, Honzo.““ (P 32) Dle autorčiny biografie mohou čtenáři poznat autobiografické prvky, které prostupují celou knihou. Proto i zde mám pocit, že autorka podle vlastní zkušenosti přesně vystihla sliby a obhajoby ženatých mužů. Čtenářům životem méně zkušeným autorka dává naději, že tato slova myslí Honza vážně, že mu na Kristině záleží. Honzu tedy příliš neodsuzují. Současný čtenář jejich vztahu příliš dobrých vyhlídek nedává a na základě jejich nezávaznosti Kristina opět působí jako naivní důvěřivka. Honza pro ně představuje jen jednoho z mnoha ženatých mužů, kteří se jdou k milence pouze odreagovat a třeba si i něco dokázat. Čtenáři se mohou také pozastavit nad oslovením „človíček“, které užívá Honza pro Kristinu. Možná toto oslovení bylo autorčíným záměrem, aby naznačila, jaký cit chová Honza ke Kristině. Nechala tak na pocitech každého čtenáře. Oslovení působí příjemně, ale je z něj cítit značná neutralita, žádný respekt, človíčkem může být kdokoliv. Čtenáři se dočtou, že takto oslovuje i svého malého syna. Tudiž by Kristina pro něj mohla znamenat mladou, nezralou dívku, což také vyplývá i z jeho výpovědi (viz s. 60), kde upozorňuje na nezkušený věk, v němž se oženil se svou manželkou.*

Jak již bylo zmíněno, autorka do děje zakomponovala také osud Markéty. V počátcích ji představuje v klíčovém momentu, na jehož základě se odvíjí celý její příběh. Markéta ráda skládá verše a je přesvědčena o jejich kvalitě. Rozhodne se prezentovat je v jedné redakci. Odtamtud se vrátila dojata, že její básně přijali s nadšením, a navíc tam poznala redaktora, který získal její sympatie. *“Seznámila jsem*

se tam s báječným redaktorem. Je znát, že tomu rozumí. Říkal, že s průměrem, který dostávají běžně do redakce, se mé verše nedají vůbec srovnat. Vlastně ten průměr s nimi, pochopitelně.“ (P 21) Spolužáci však o kvalitě jejích veršů nebyli zcela přesvědčeni. Čtenáři tudíž usuzují, že si buď Markéta úspěch v redakci vymýšlí a přehání, nebo redaktorův názor nebyl zcela upřímný nebo ho Markéta spíše nepochopila, protože jeho vyjádření k jejím básničkám bylo takřka neutrální či ironické. Poněvadž otázkou bylo, jak kvalitní práce opravdu do redakce dostávají. Markéta se tedy čtenářům může jevit trochu prostomyslně. Takto vychází díky svým názorům i z debaty spolužáků, kteří nevidí smysl v jejím zájmu. „*A kolik to hodí, když otisknou takovou básničku? Kilo? Nebo snad víc?*“ [...] „*Nevím.*“ [...] „*Ale Viky – to přece není podstatné.*“ „*Není podstatné!*“ *Téměř se vyděsil.* „*To mě podrž – slyšíš ji, Pavle?*“ [...] „*A co je podle tebe podstatný a důležitý?*“ „*Třeba pocít, že někdo mé verše čte, že jsem nepsala zbytečně.*“ [...] „*Proč myslíš, že někdo jde na medicínu? Aby ulehčoval trpícím? Nebo zachraňoval umírající?*“ [...] „*Blbost holčičko! Všichni jsme tady, abychom vydělali co? Penízky. A vyděláme, protože doktora potřebuje dřív nebo později každý člověk.*““ (P 22) V souvislosti s Markétiným zájmem se tedy rozvinula diskuse. Na ní autorka přesně zobrazuje rozmanitost názorů mladé generace. Zároveň prolíná postoj dřívější a nynější generace. Současná generace většinu věcí dělá pro peníze, z užitku, což představuje názor Vickyho. Markéta je představitelkou názorů té starší éry, která práci konala ze srdce, z radosti a potěšení, proto může působit naivně. Na druhou stranu zobrazuje světlou výjimku dnešních lidí. Postupem děje se čtenáři dočítají, že jméno Markéta Tanzerová je její přezdívka, skutečně se jmenuje Marta Sudíková, což může vyvolávat ve čtenáři její pošetilost a dětinskost. „*Někdo jí řekl, že tak počestně se jmenujou jen domácí puťky a tak se nechá říkat Markéta. Přesněji Markéta Tanzerová. Už od prvního ročníku s tím šílí a děsně zuří, kdykoliv se spleteme. Ona píše básně, víš.*““ (P 29)

V souvislosti s Markétou vedla Kristina rozhovor s paní Sudíkovou, Markétinou matkou. Zde Schmidtová zobrazila generační názorové a morální rozdíly. Do úst paní Sudíkové vložila důraz na etiku a předsudky starší generace. „*Ty máš přeci na Martičku vliv, jen neříkej, Kristinko, máš! Měla bys jí teda vymluvit tu nešťastnou literaturu, dyť je to zrovna vo strach.*“ [...] *Včera Martička přijela domů až na večír, prej zasejc musela do nějaký ty redakce či kam, že se jí věnuje redaktor Filípek říkala – kdoví, co je to vůbec za člověka, znáš ho?*“ [...] „*To víš - Martička je jak malovanéj obrázek a chlapi, ti myslej jen na – nechci říct co! Já už z toho kolik nocí nespím, ale dyž vona si*

nedá říct a nedá. Chlap bude nakonec ženatej a eště mi holku přivede do hanby! Jako by si nemohla najít slušnýho chlapce, zajímal se vo ni ten nejmladší Hubenejch, bude z něj inženýr. Doktorka a inženýr – to přece de dohromady, ne? Jenže vona má plnou hlavu těch básniček.““ (P 36) I když je výpověď paní Sudíkové pravdivá, Schmidtová tímto vyvolává ve čtenáři jisté pobavení, a to úsudkem paní Sudíkové o Kristině coby vzoru rozumné a slušné dívky. Komičnost je také vyvolána generačním morálním posunem, mladí jsou na rozdíl od dřívější generace lehkovážní. Tento názor také vyjádřila autorka v Kristinině promluvě. „Ale ne, to nesmíte takhle brát paní Sudíková.[...]““ (P 36)

Schmidtová se soustředí spíše na vztah Kristiny a Honzy, vývoj vztahu s Pavlem ponechává stranou. Děj celého příběhu se odehrává v období Vánoc. Při vánočním nákupu se svou matkou potkala Kristina Pavla. V tomto okamžiku se mu chtěla přiznat ke své nevěře a volby výběru Honzy, ale Pavel ji překvapil dárkem, který jí věnoval k Vánocům. Věnoval jí Encyklopedii antiky, již si Kristina moc přála. „*Jak tě ta knížka vlastně napadla? Nic jsem ti o ní přece neříkala. Tobě určitě ne.*“ „*Jednou jsem viděl, když jsi stála před výlohou a – Prostě mě to napadlo,*“ zakončil nervózně a ohlédl se za sebe. [...] *Měla plnou náruč knihy, o které vyprávěla Honzovi, a dostala ji od Pavla.*“ (P 42) Pavel je pozorný, všímavý a citlivý. Nezáleželo mu na tom, kolik kniha stojí. Konal, jak mu napovídalo srdce, snažil se Kristinu potěšit. Nejen proto čtenáři sympatizují s Pavlem, ale také protože Honza o jejím přání věděl a nesplnil jí ho, jako by pro něj nebyla důležitá. Schmidtová zapůsobila na city čtenářů, tudíž odhalila i Kristininu citlivou stránku. Kristina se neodvážila Pavlovi sdělit, že se s ním rozchází. Proto ji i přes její náklonnost k Honzovi a neupřímnost k Pavlovi čtenáři neodsoudili. Za moment, kdy se Pavel dověděl o Kristinině nevěře, zvolila autorka náhodné přistižení Kristiny s Honzou spolužákem a zároveň Pavlovým kamarádem Vikym. Tím autorka zjednodušila Kristininu zapeklitou situaci. Autorka se nesoustředila na popis momentu, kdy byla přistižena. Čtenáři se o této náhodě dozvídají z rozhovoru Kristiny a Žofie, který vedou v knihovně, kde měla Kristina schůzku s Pavlem. „*„Tak, kde je Pavel?“* [...] *„Je na staďáku.“* *„Tam má schůzku až zítra.“* *„Přišel pro něj Viky. Asi volali na kolej. Nevím. A nech mě!“* *„Viky?“* *Kristinu to jméno poplašilo.* *„A co říkal?“* [...] *„Viky mě totiž dneska viděl, když jsem šla s Honzou, viš.“*“ (P 49) Pavel byl opravdu na stadionu, kde působil jako zdravotní výpomoc - ošetřoval lidi, kteří utrpěli nějaké zranění při bruslení, a Viky tam byl s ním. Náhoda na sebe nenechala čekat. Honza zrovna bruslil se svým synem Michalem a Viky v něm poznal muže, kterého

s Kristinou odpoledne viděl. Jako správný kamarád to svěřil Pavlovi. Ten různým způsobem Kristinu omlouval, ale nakonec se nechal Vikym přesvědčit a zavolal jí. Čtenáři by si z Pavla mohli vzít vzor, jak se ve vztahu neunáhleně zachovat. Sice důvěřoval nejlepšímu kamarádovi - Vikymu, ale také nechal vyjádřit Kristýnu, které se to týká. Ta však byla připravena a měla vše promyšleno, aby ji Pavel nepodezříval. „*„Co ti vlastně řekla? Proč nepřišla?“ Že potkala jednoho známého a ten ji zdržel. Proč ji zdržel – na to ses pochopitelně raději nezeptal!“* “*Nemusel jsem, řekla mi to sama. Prý jeho švagrová nebo kdo má zájem o medicínu, a tak mu Inka vyličila školu v těch nejpříšernějších barvách.“ Pavel to doplnil úsměvem. „Docela prosté, milý Watsone!“ Viktor zůstal studený. “Vím svoje.“*“ (P 55)

Protože byla zima, měla celá parta spolužáků naplánované lyžování na horách. Avšak kvůli nevydařené sněhové nadílce, začala děvčata o výletě pochybovat. Kristina se však snažila Pavla vyprovokovat, proto se v něm začaly probouzet pochyby. „*“Ty přece pojedeš, Inko – když jedu já.“* “*Ano?“ opáčila vysmívavě. Ráda bych věděla, kde bereš tu jistotu?“ Nenechal se vyprovokovat. „Nemám ji snad mít?“ Kristina zrudla a uhnula pohledem. [...] „Ještě jsi mi neodpověděla!“* “*Já vážně nevím, proč Žofie šla do papírnictví, to mám snad na to přísahat nebo co, tak na ni počkej a zeptej se jí sám, když tě to tak zajímá, mně osobně –“*

“Stop!“ Pavel ji suše přerušil. “Víš moc dobře, nač jsem se ptal!“ “*Myslíš - to s těma horama?“* [...] “*Já opravdu nevím, jestli pojedu, víš.“* [...] „*Rozuměj, Pavle - - já...“* Těžko hledala slova. Nakonec se odmlčela docela.“ (P 59) Kristina se Pavlovi nepřiznala. Vymluvila se, že jejich výlet rodičům ještě nesdělila a neví, když je zkouškové období, zdali jí to dovolí. Pavlovy pochyby na chvíli zmizely, avšak nedůvěru nazpět vyvolaly Kristininy výmluvy, že se nezúčastní večerní oslavy narozenin. Kristině se ten večer udělalo nevolno, tudíž její kamarádky nemusely příliš lhát, když Kristina na oslavu nepřišla. V tomto okamžiku autorka čtenářům napověděla, jak se Kristinin život bude vyvíjet dále. Čtenáře navnadila na netrpělivé očekávání, kdy a jakým způsobem vše vyjde najevo. Ten večer se i přes nevolnosti Kristina opět sešla na koleji s Honzou. Pavlovi se Kristininy výmluvy nezdály být pravdivé, šel se tedy přesvědčit. Vrátná mu sdělila, že má Kristina návštěvu. Pavel, aby se přesvědčil, čekal s Vikym, kdo od Kristiny vyjde. Byl to samozřejmě Honza. Druhý den se Pavel a Viky smluvili se spolužáky proti Kristině a chtěli se jí pomstít. Za to že nepřišla na večírek a za podvedení Pavla. Nikdo s Kristinou nebude mluvit a vyřadí ji z kolektivu. Nikdo s ní nechtěl spolupracovat, ale vždy dobrosrdečná Žofie se nad Kristinou slitovala,

vyjádřila jí podporu a tím potvrdila i pravé kamarádství. Myslím, že situaci, kdy Pavel odhalil Kristininu nevěru, autorka poněkud zjednodušila. Řekla bych, že tento konflikt by snesl větší dramaticnost, což očekávají jistě i čtenáři.

Autorka nechala čtenáře i na dalších stránkách spekulovat o rozehrané situaci s Kristininým stavem. Čtenáři tuší, že je Kristina těhotná, čemuž také nasvědčuje její úsilí o něčem důležitém si promluvit s Honzou, ale ona stále nenachází vhodnou dobu. Schmidtová také do děje vsunula Kristininu návštěvu Květy, její bývalé spolužačky z vysoké školy, která se již stará o své dítě. Také návštěva měla být autorčinou nápovědou. Spisovatelka pomocí dialogu zobrazuje život dvou lidí nepřipravených na rodičovství. Líčí jejich skromný život, jejich plány, sny a jejich úspěšné vypořádání se s touto situací. Zároveň autorka prostřednictvím rozhovoru Kristiny a Květy na čtenáře agituje. „*To budete mít, ty budeš doktorka, Karel inženýr, vyděláte spoustu peněz, koupíte si družstevní byt a –*“ *“Právě!” Květa kývla hlavou. Je to asi legrační, ale z toho máme s Karlem strach. – Že už se nebudeme mít na co těšit.*“ (P 83) Také se zde odráží opět generační posun současných mladých lidí, jejich optimismus, samostatnost, odvážnost a lehkovážnost, jejich heslo, které také autorka použila v promluvě Květy. „*Všecko jde, když se chce. Znáš mě, já nikdy na tyhle přehnaně optimistický řečičky nebyla, ale je to fakt tak.*“ (P 82) Zároveň vidí Květa negativitu i v dítěti a nevýhodu, když nejde život popořadě tak, jak bylo kdysi morálně určeno.

Podle mého názoru Schmidtová příliš prodlužovala moment, kdy se odhalí Kristinino těhotenství, zároveň byly některé pasáže pro čtenáře nepodstatné, a tudíž zdlouhavé. Autorce bych vytkla, že přeskočila moment, kdy Kristina oznámila Honzovi, že je gravidní. Myslím, že tento okamžik čtenáři netrpělivě očekávali a postrádali ho. Potvrzení domněnky o jiném stavu Kristiny, se čtenáři dočítají z rozhovoru Honzy a jeho kamaráda Svatopluka, v němž se mu Honza svěřoval a žádal o radu. Svát'a je protikladem Honzy. Radil mu, aby Kristinu poslal na interrupci, ale Honza byl jiného názoru. Nechtěl Kristině ublížit a uvažoval o rozvodu. Protože ho však Svát'a dobře zná, nevěří, že Honza bude mít odvalu opustit svou ženu.

Kristina byla spokojená. Věřila, že si ji Honza vezme a postará se o ni, když teď čeká jeho dítě, ale ve skutečnosti si neuvědomovala složitost své situace. Žofie a Markéta situaci nevidí tak jednoduše, snaží se jí dítě rozmluvit a „otevřít oči“. „*Honza si mě přece vezme, tak co šlíš?*“ „*Kdy*“ „*Brzo.*“ „*Víš to tak jistě?*“ „*Vím to tak jistě, Žofínko*“ *ani na vteřinku neucukla před Žofiným zkoumavým pohledem.* „*Ale nejdřív se musí rozvést, ne?*“ [...] „*Honza všechno zařídí, neboj.*“ „*Co jeho žena? Víš,*

co tomu říká? Jestli dá souhlas? Víš to? Houby víš!“ “Ted’ je to všechno o hodně jednodušší než dřív. Čekám přece dítě. Honzovo dítě!“[...]“*Já se děsně těším. I na prání plenek, prostě na všecko. Ten Květin chlapeček – “ Žofie ji skočila do řeči. “Tady, jo?“ “Co tady?“ “Ty plenky. Jestli je budeš prát tady?“ Kristina pustila Žofinu ruku a pomalým pohledem objela místnost, jako kdyby ji viděla ponejprv. “ (P 95)*

V Kristině se pohnulo svědomí a rozhodla se odjet na plánovaný výlet na hory, aby měli oba, ona i Honza, čas vše si v klidu promyslet. Markétu na nádraží přivezl Svát’a, který byl tím redaktorem, jenž jí dal naději v její tvorbě. Protože Svát’a znal Honzu moc dobře a věděl jaký je slaboch na to, aby Kristinu odmítl, tak řekl Markétě, aby se snažila Kristině Honzu rozmluvit, protože s ním štěstí nenajde. Kristina však Markétě nevěřila, stále si naivně myslela, že Honzu zná, že ji miluje a že ji neopustí. Markéta jí však navrhla, aby popřemýšlela, kdyby to opravdu nebylo tak, jak si Kristina myslí. Navrhla jí tři možnosti, které by připadaly v úvahu. Potrat, který Kristina jasně odmítla, nebo zůstat sama s dítětem, což Kristina nechtěla s ohledem na rodiče. Poslední možností, o níž nechala Markéta Kristinu přemýšlet, bylo najít jiného otce. Tím podvedeným se měl stát Pavel. „*To je – „ Kristina neodpověděla, nebylo ani třeba, tón hlasu říkal vše. Marta Sudíková zahanbeně zrudla. Pak se vzpamatovala Markéta Tanzerová, sevřela rty a syčela mezi zuby: „Tak dobře, je to sprosté, klidně to dopověz nahlas! A rozbít Honzovu rodinu? To snad není? Podle tebe je to zřejmě vrchol slušnosti. Kristinina hlava unaveně poklesla.“ (P 109) Markétin návrh je podlý, což přiznávají obě dvě, ale zároveň upozorňuje, že rozbít manželství není také morálně správné. Tím se Schmidtové podařilo také vystihnout jednání dnešní mládeže. Kvůli svému pohodlí a jistotě jsou schopni udělat cokoliv. Jistotu a podporu v životě Kristiny představuje právě Pavel. „*A ty, Markéto? - Ty bys to klidně - úplně klidně dokázala?“ Blondýnka se tvářila netečně. „To - s Pavlem, víš?“ Ani ted’ Markéta nijak nespíchala s odpovědí. “Každý člověk chrání vlastní kůži.“[...] “ To myslíš vážně? Nebo jen tak? Markéto?“ Zničehonic se Markéta zasmála a šklubla rameny. “Udělej si něco s očima, vypadáš nemožně! To bys nesvedla ani erotomana, natož chudinku Pavla.“ Nahmátla kliku dveří. “Pošlu ti ho sem s láhví vína, ať ztratíš zábrany.“ (P 110) Pavel do pokoje i s lahví vína opravdu přišel, ale z vlastní iniciativy v domnění, že ji bolí hlava. To mu řekla Markéta, tudíž se Kristina mýlila, když si myslela, že je tam z důvodu, o němž se bavila s Markétou. Pavlovi na Kristině stále záleželo, proto za ní přišel a zajímalo ho, zda by jejich vztah neměl ještě šanci. „*Vrátit se to – nedá, vid’? - - Já nemyslím hned ted’, to je pochopitelný, ale třeba někdy – později a tak... “ Kristina***

se dívala upřeně a vážně do jeho napjatého obličeje, chvílku vyhlížela, že už už promluví, místo toho však sklopila řasy, rameny udělala smutný nemohoucí posunek, zase se podívala na Pavla a zavrtěla hlavou.“ (P 113)

Schmidtová po příjezdu Kristiny z hor nezvolila rychlý spád příběhu, jak by čtenáři očekávali, ale společný vztah Kristiny a Honzy ještě prodloužila. Na Kristinu čekal Honza, jenž jí oznámil, že se přestěhoval do vlastního podnájmu. „*“Zvu tě k sobě.“ “Jak - k sobě?“ paži položil Kristině kolem krku.“Docela prostě. Mám totiž podnájmem.“ “Ne,“ vydechla ohromeně a zůstala stát. Lehkomyslně pohodil hlavou. “Ale ano, človíčku. Ovšem nečekej žádný zázrak bytové kultury. Uhlí je v kolně na dvorku, kamna mi ještě nepřivykla, takže víc kouří než hřejí a vodu si nosím do pokoje v porcelánovém džbánu z chodby.[...]“ (P 120)*

Autorka zdařile zachytila dva různé pohledy na jednu životní situaci, což je podle mě pro čtenáře přínosné. Honza musí řešit starosti ohledně manželství a otcovské povinnosti. Při rozhovoru se Svátou neprojevuje zcela nadšení ze svého „nového“ života. Stěžuje si na podmínky svého bydlení, přičemž nevidí pozitivum v tom, že i když není byt zcela pohodlný, může tam však být s Kristinou. Před Svátou však nepřiznává své zklamání. „*“Místo abys mi tu opěvoval rozkoše lásky s tím velkým el, běduješ, že si nemáš kde opláchnout zpocený chodidla. Trochu málo na tak velké nadšení, nemyslíš?“ [...]“Mám tě litovat nebo ti závidět?“ “vyber si!“ Vrátil mu pohled. “Já osobně ničeho nelituju.““ (P 128)* Naopak Kristina celá spokojená a bezstarostná si malovala šťastnou budoucnost s Honzou. Rodičům napsala dopis, že je navštíví i s Honzou. Nakoupila si novou košilku, do níž investovala tři čtvrtě stipendia a plánovala společné noci. Pobývala u Honzy, a vařila mu, ale jako nezkušená hospodyně pouze z konzervy. Honza jí však nic nevyčítal a jídlo Kristině chválil. Když se dostalo na téma rozvod, přiznal Honza, jaká je skutečná situace. Kristině lhal a ta si naivně myslela, že opustil rodinu kvůli ní. Honza od rodiny odešel jen kvůli tomu, že se s manželkou nepohodl. Dalo by se říci, že tuto situaci využil vlastně ve svůj prospěch. Před Kristinou se jen snažil ospravedlnovat a vymlouvat se. „*“Dobře, říkal, lhal jsem ti, když to chceš slyšet! Uvědom si laskavě jednu věc: kdyby u soudu padlo sebemenší podezření, že mám – že chodím s tebou, rozumíš – nerozvedli by mě. Nevěra není důvod k rozvodu, spíše přitěžující okolnost. Proto jsem tě Běle zatajil. Už to konečně chápeš?““ (P 136)* Velkým zklamáním pro Kristinu bylo, když odmítl jet k jejím rodičům a nepřívětivě jí naznačil, že je vlastně s dítětem na obtíž a vyslovil pochyby o jejím těhotenství. „*“Neměla jsi jim to ještě psát.“ Se staženým hrdlem vydechla:*

„A kdy? To mám čekat, až se Lukášek narodí, Honzo?“ Rozmrzele zvedl tvář „Ty s tím tvým Lukáškem!“ [...]“Třeba nejsi těhotná.“ [...] „Nebyla jsi ani u doktora, nemůžeš to přesně vědět. [...] „Pochop, Kristino – všechno by bylo jednodušší.““ (P 137) Najednou se v Kristině ztratila ta dětinskost, nic mu nevyčítala. Odhodlaně posbírala všechny věci a odešla. Před odchodem se Honza zmožil jen na jednu otázku: „Mám ti zítra zavolat?“ (P 138) na ni však Kristina neodpověděla.

Návštěvě rodičů unikla tím, že za nimi poslala Markétu a vzkázala jim, že je nemocná. Nevěděla, co po té scéně s Honzou opravdu bude. Stále marně očekávala jeho telefonát.

Jelikož zakomponovala Schmidtová příběh do zdravotnického prostředí, vložila do příběhu scénu, kdy se studenti medicíny ocitají na oddělení gynekologie. Při pohledu na ženu, již odvážely na lůžku, oznámila Žofie Kristině, že jí Honza přece jen volal. „Volal. Honza volal. Neřekla jsem ti to. Volal, že máš přijít. Za ním. Fakt. Říkal to.“ [...] „Pročs mi to už neřekla dřív? Proč až teď?“ Žofie zrudla. Bezradně rozhodila ruce do prázdna. „Když jsem viděla tu ženskou na vozíku...“ [...]“Tak nějak jsem si představila – tebe.““ (P 150) Kristina tedy běžela za Honzou, kterého však v bytě už nenašla. Odstěhoval se hned poté, co ona odešla.

Honza se svěřil Svátovi, že zpočátku byl hrdý na to, že není slaboch, a odešel, ale po odloučení od rodiny si uvědomil, že mu jeho domov a syn chybí. Nemohl zapomenout na rodinu a na vše, co tak pracně se ženou vybudovali. Zjistil, že rodina je pro něj důležitější než Kristina. Svát mu však připomněl, že je Kristina těhotná. V tomto okamžiku Honza potvrdil svou zbabělost a Kristinu v této situaci nechal samotnou a vyhnul se zodpovědnosti. „Dá si to vzít,“ [...] “Tys s ní o tom mluvil?“ [...] “K tomu musí dojít Kristina sama. Kdyby měla sebemenší jistotu, že já – že všechno bude jako dřív, nikdy by na to nepřistoupila, já jí znám.“ (P 155) Ukázalo se, že ji moc dobře neznal. Kristina se změnila ve zralou dívku, odhodlanou se poprat s tím, co jí život přinesl. Rodičům sdělila všechny okolnosti. Na rozdíl od předchozích děl se v tomto románu Schmidtová vyhnula přímému vylíčení situace, kdy rodiče Kristinu kárají. Strípky z jejich rozhovoru sděluje Markétě. „Hlavně mamina je z toho pořád špatná. Proto jela dneska se mnou, aby i v autě mohla povídat, jak si zkazím život a co všechno mě – když zůstanu sama – s dítětem čeká.“ [...]“ Co tomu říkal táta?“ [...]“Ani moc nemluvil. Řekl mi jenom, že dítě není hračka, s kterou si pohraju a pak ji odložím. Asi už si taky nerozumíme.““ (P 158) Zobrazila tak protikladné generační názory na svobodné matky a zároveň s nimi odlišnost mladistvých.

Honza nakonec Kristině zavolal, ale ona se nechala zapřít. Další den na ni čekal. S myšlenkou, že Kristina dítě nechce, jí nabídl podporu v momentě, až půjde na potrat. Chtěl jí dokázat, že se své zodpovědnosti nevzdal. Kristina ho však vyvedla z omylu. Dospěla, měla svou hrdost a byla odhodlá se o své dítě postarat sama. „*Lukášek má právo žít!*“ *“nemůžeš o tom rozhodovat ty sama, jedná se i o mne, možná že především o mne, nemůžeš být tak sobecká –“* (P 167) Ale opak je pravdou, potratem by se zodpovědnosti pouze jen zbavil. Ten, kdo byl vlastně sobecký, byl on sám. Myslel jen sám na sebe, na své dobro. Dát možnost zrodu nového života není sobeckost, ale opravdová nezištnost. Autorka opět přiblížila charakter dnešní mládeže.

Také Kristinina kamarádka Marta Sudíková čili Markéta Tanzerová na konci románu pozná realitu života. Redaktorem, s nímž se Markéta seznámila, se ukázal být Honzův dobrý kamarád Svatopluk Filípek, který byl povahovým opakem Honzy. Byl také ženatý, ale ženy ho nenechávaly chladným a nezapíral své zkušenosti s nimi. S Honzou měli společného to, že podváděli své ženy, ale ani jeden nedokázal odejít. Markétě napovídal jen samé pěkné věci a dával naději její tvorbě, jen aby Markétu získal. Ta se jeho hře přizpůsobila pouze z důvodu, aby jí vydal její básně. Nikdy ji tedy nezajímal jako chlap. Neprokoukla však, že jí Svát'a namlouvá sladké řeči jen z ješitnosti. Markéta dále naivně věřila ve svůj talent, a básně tedy rozeslala i do jiných redakcí. Pouze jednu báseň jí v novinách Svát'a otiskl a Markéta netrpělivě očekávala, že vyjdou i další, ale od Svát'i se toho nedočkala. Když se na něj snažila naléhat, došla mu trpělivost a sdělil jí tedy pravdu. „*Jestli ti můžu kamarádsky poradit – tak ty poslední básničky zahod', Markétko.*“ *V její sebejisté tváři ho cosi zarazilo. “Snad už jsi je někam neposlala?” „Abys neřekl, Svát'iku – věnuji ti autorský výtisk, až mé verše vyjdou v Praze.” Najisto očekávala, že Svatopluk něco řekne, ale on se jen na ni soucitně díval.*“ (P 140) Markétinu naivitu a bláhové naděje potvrdily dopisy z ostatních redakcí. Pochválily jí jen jednu báseň a to právě tu, již už otiskl Svát'a. Na základě kritických dopisů Markéta svou tvorbu roztrhala a tím i ona přestala existovat jako Markéta Tanzerová. Přesto jí však autorka její naivitu ponechala či chtěla ukázat, že se současné mládí nevzdává po prvním neúspěchu. „*Víš, Inko – když jsem předtím někde četla básničku v časopise, zdálo se mi, že napsat něco takového je úplně jednoduché. Říkala jsem si – a proč ne já?*“ *“Už si to neříkáš?” Vzdechla. „Po těch hrozných dopisech?” “A ty to chceš vážně vzdát, Markéto?” [...] “Vážně myslíš, Inko, že bych měla psát dál?”* (P 160)

I Žofiin osud dospěl určitého vývoje. I když Markéta i Žofie byly Kristininými rádkyněmi a obě se jí snažily Honzu a poté i dítě rozmluvit, autorka je zobrazila jako dva povahové protiklady. Žofie nebyla lehkomyšlná, ale pilná, dobrosrdečná, vždy nápomocná. Problémy v jejím životě se týkaly také citové stránky. Neřešila však problém věrnosti, ale překážkou ve vztahu byla maminka jejího přítele Vojty Fila. Autorka na celém příběhu Žofie, Vojty a jeho maminky, starostlivé a dbající na morálku, výtečně zachytila protiklad dvou generací a odlišnost rodičovské výchovy v souvislosti s rozdílností rodinného zázemí. Žofiiny značné projevy současného mládí Vojtovu matku popuzovaly. Usuzovala, že by Žofie mohla mít na Vojtu špatný vliv a tudíž se jí Žofie nejevila jako vhodná partie. Vojta však na maminku bral ohledy, měl z ní respekt a vždy jí vyhověl. Jak řekla Žofie: „*[...]A synáček – kejválek... Zrovna tě vidím! Ano, maminko. Jistě, maminko. Div ti hlava neupadne.*“ (P 75) Žofii však miloval, ale mamince nedokázal odporovat, protože po smrti otce s ní Vojta zůstal sám a bylo mu jí líto. Když si chtěla Žofie s Vojtou někam vyjít a maminka zrovna něco potřebovala, dal přednost mamince. Aby se Žofie s matkou lépe poznaly a Žofie udělala dojem, domluvily se na společné návštěvě koncertu. Žofie zrovna nadšením neoplývala, protože vážnou hudbu neměla v oblibě, ale kvůli Vojtovi se překonala. Vojtěchova maminka však měla dotěrné otázky a značně dávala Žofii najevo své antipatie. Vojta se jí však nezastal, tudíž Žofii došla trpělivost a odešla v průběhu koncertu. Žofiin příběh nechala autorka pro každého čtenáře otevřený. Zdali pro Žofii skončil jen koncert nebo i vztah s Vojtěchem, protože čtenář by možná chtěl Vojtovi dát šanci. „*To už je po koncertě?*“ *Kristina zvedla soustředěný obličej od skript a obrátila se na židli. Žofie šklubla tipem. „Jo.“ „To už je tolik?“ Kristina se podívala na hodinky, pak je položila k uchu a znovu na ně pohlédla. „Je teprve devět. Fakticky to skončilo?“ „Úplně.“*“ (P 164)

Knihou končí motivem holuba, s nímž se setkáme i v průběhu románu. V přirovnání holuba k Honzovi ve vztahu s Kristinou. „*Sehnutá stařenka sáhla do sáčku. V kloubnatých prstech drolila krajíček chleba a pokorně se dožadovala přízně zmlsaných holubů. Podupáváním plašila vrabce, kteří se čiperně slétali kolem. „Je jako já, nemyslíš?“ Kristina se zasmála nahlas. Byl to tvrdý a nepřírozený smích. „Taky nevěří na staré české přísloví a chce mít raději holuba na střeše.“ „Obávám se, že já jsem spíš docela obyčejný vrabec.“ Zakroutila hlavou. „Ba ne – holub. A na tý nejvyšší střeše světa.“ „No tak, človíčku!“ Honza ji popleskal po rameni. „Vždyť já přece také chci být s tebou.“ Kdyby teď otevřela pusku, asi by se lítostivě rozplakala.“*“ (P 77)

Kristina chtěla mít Honzu a vše s ním spojené. On byl pro ni to nejdůležitější, ale nic neměla jisté, nepatřil jí, což ji ovšem trápilo. Jediné, co měla, byla pouze naděje. Dále je motivu holuba užito opět ve vztahu Honzy, ale s jeho ženou. „*Pro tebe jsem jen vrabec v hrsti, vid’? Hledala správný klíč k zámku. “Jaký vrabec?” “Napadlo tě vůbec někdy, že jsem třeba - holub na nejvyšší střeše světa?”*“ (P 86) Sám Honza soudí, že pro jeho ženu znamená jistotu, ale ona si ho necení tolik jako Kristina.

A poslední motiv holuba užila Schmidtová k ukončení celého románu a zároveň Kristinina příběhu. Jejího vyrovnání s životním osudem a obrazem Honzova místa v jejím životě. „*Holubi dotčeně uskakovali před jejími rychlými kroky. Ti bázlivější s hlasitým pleskáním duhových křídel ulétli na nejbližší střechu a tvářili se nedosažitelně. Kristina je vyprovodila pohledem, ve kterém chyběla lítost.*“ (P 167)

V závěru této kapitoly bych se pokusila svou myšlenku vysvětlit, co podle mne v sobě nese název knihy. Je-li ve verši schovaný obraz Kristininy osoby, pak byla Žofkou „jednou“ viděna jako osobnost, která si nebude s láskou pohrávat a čekat, až se něco přihodí, až o ni přijde či se zklame, ale že vyjde vstříc lásce, která bude prostá, čistá a opěťovaná. Stejně taková, jakou ji bude cítit i ona. Pro charakteristiku titulu knihy dle jejího obsahu, musím přemýšlet o pravém opaku tohoto verše stejně tak, jak praví české přísloví a které je opravdu charakteristické pro Kristinin citový vztah.

Musím přiznat, že se mi jako nekuřačce protivilo, když autorka neustále opakovala Honzovu činnost - zapalování cigarety či kouření. Tato aktivita se tam opakovala až příliš mnohokrát. Důvod, proč autorka do děje tuto činnost zakomponovala, si vysvětluji jako motiv dospělosti či místy k přiblížení situace.

Celý román postupuje dle schématu daného žánrem dívčího románu. Tento román však nese řadu pozitivních rysů. Od počátku příběhu není zcela zřejmá prvoplánovanost rolí jednotlivých postav a osudů hlavních hrdinů. Schmidtová se snaží vývojem životních příběhů postav čtenáře překvapit. Myslím si, že celý román je pro čtenáře poučný a možná bylo autorčiným úmyslem i čtenáře či spíše čtenářky určitým způsobem varovat před ženatými muži a jejich skutečnými úmysly. Obsahuje témata, sny a představy, které jsou reálné a mohou být součástí života každého čtenáře. Věrohodnosti příběh nabývá také tím, že není ukončen sladkým „happy endem“. Z příběhu lze také pocítit prostupující odlišnost jednotlivých generací.

Z knihy si odnáším ale i negativní pocit. Spisovatelce bych vytkla nedostatek dramatických konfliktů, u některých situací jsem postrádala více gradace, a jak jsem již

výše zmínila, autorka se od přiblížení některých, pro čtenáře podstatných a očekávaných, okamžiků odvrátila.

Irena Zítková se ve své recenzi uveřejněné v Nových knihách, v níž srovnávala knihu Evy Schmidtové a Aidy Brunovské (Láska voní tymiánem), pozastavila nad dalšími stránkami tohoto díla, pro mě také slabými: „ ... její postavy, vysokoškolačky jsou proti figurám Brunovské nezralé důvěřivky. Vztah jedné k ženáči, jeho plané sliby, zklamání, zjednodušené charaktery, situace i jejich řešení.“¹ Avšak svou kritiku ukončila pozitivním ohodnocením obou próz: „... nicméně si na těchto dvou knížkách uvědomujeme to, co zatím umělecky ambicióznější próza nezobrazuje: změnu, již zejména nastupující mladá generace prochází a prošla. [...] Je to první signál, ale nedávno zazněl i z televizního pořadu Ego. Jsou tu a jsou jiní, úplně jiní. Samostatnější, sebevědomější, neskromní, někdy konfliktní, jindy - v tom lepším případě – trpělivě shovívaví ke svým bojácným, “přikrčeným” rodičům.“² Kniha *Pro lásku se džbánem* je tedy přínosná nejen pro čtenáře, jimž autorka vykresluje proměnlivost povahový rysů generací, ale i pro samu literaturu.

Rysy autorčiny tvorby a užitý jazyk jsou obdobné jako v prvních dílech Evy Schmidtové.

1) Zítková, I: ... je jim sladkých šestnáct a jsou jiní. Nové knihy, č. 35/1995, s. 7

2) tamtéž

6. KDYŽ KVETE VODA

Knih *Když kvete voda*, kterou Schmidtová napsala přibližně ve svých čtyřiceti šesti letech, je dle chronologické posloupnosti její pátá, tudíž poslední vydaná próza. Avšak knižně byla publikována dříve než román *Pro lásku se džbánem*, a to v roce 1986. Od vydání autorčiny první knihy uplynulo přibližně sedmnáct let, proto bude pozoruhodné sledovat, jakým způsobem se autorčina tvorba změnila či jestli nějaká změna nastala.

Knih *Když kvete voda* je tentokrát adresována nikoliv náctiletým čtenářům, jak tomu bylo v předchozích autorčiných románech, nýbrž čtenářskému publiku spadajícímu do věkově starší kategorie. Tento úsudek vyplývá z autorčiny volby šestatřicetileté protagonistky a ze sdělení celé knihy. Právě tyto čtenáře příběh zaujme, dokáží se do něj vžít, místy ztotožnit, pochopit hlavní hrdinku, a zároveň ho donutí zamyslet se nad vlastním životem, co bylo, není a je - tudíž nad otázkou: „*Jaké jsme mívaly představy o životě? Co všechno jsme chtěly...*“ (*Když kvete voda*, Západočeské nakladatelství, 1986, s. 9; dále cituji jen K a číslo stránky) která též rozpoutala převrat v životě hlavní hrdinky.

Knihu bych neoznačila jako dívčí román, jenž je pro tvorbu Schmidtové charakteristický, nýbrž jako „prózu pro ženy“¹ nebo v rámci literárního žánru bych knihu přiřadila k novele.

Jak mohou čtenáři z titulu knihy pocítit, Eva Schmidtová pro její název zvolila obrazné pojmenování. Autorka ponechala čtenářům široký prostor pro jejich představivost a bádání o skrytém smyslu. Čím se tají? Co v sobě ukrývá? Jak se maskuje a mění voda, když kvete? Obraznost názvu už čtenářům mnohé napovídá. „*Kvetoucí voda je na pohled klidná a mírumilovná, má pěkné zbarvení, ale při bližším zkoumání spatříme pod hladinou málo vábné chomáče řas a sinic. V přeneseném slova smyslu je takové i sebeuspokojení člověka, jeho odevzdání a smíření s tím, co dosud vykonal. Podobnou **kvetoucí vodou je život** hlavní protagonistky novely – Magdy Vávrové, matky třináctileté dcery. Po setkání s bývalou spolužačkou si začíná uvědomovat, co zůstala dlužna svým představám z mládí. Nejde jen o nostalgický povzdech „*Mládí pryč a do penze daleko*“, nýbrž o činorodou snahu změnit svůj postoj k životu. V praxi to znamená utkat se především s vlastní pohodlností, s nechutí cokoliv měnit. Vyžaduje to usilovat o vítězství a nebát se ani prohrát.*“²

Kniha je opět rozdělena do osmnácti kapitol.

Děj se odehrává v blíže nespecifikovaném okresním městě, kde se vlna rodinných starostí „*střídá s kresbou prostředí „baráku“, jak autorka označuje místo zaměstnání protagonistky*“.³ Jelikož nese kniha značný rys autobiografie, může se čtenář domnívat, že se jedná o město Plzeň. Výchozím může být také zmiňované místo Luna, které hrdinka navštívila a jež se nachází v Plzni.

Jana Šindelářová výstižně formulovala ve své recenzi v Pravdě charakteristiku námětu, jenž je vlastní knize *Když kvete voda*. „*Není snadné zobrazit dnešní ženu v koloběhu běžného života, proniknout do její psychiky a přiblížit ji čtenáři způsobem více než přijatelným. Naše současnice je nucena střídat role, což ji unavuje, vyčerpává, zároveň však přináší i radost z plně prožívaného života. Orientovat se v této složité životní spleti, najít rovnováhu hodnot, nezredukovat si život na pouhé plnění povinností, nenechat se ani ukolébat do zdánlivě poklidného stereotypu, ale dokázat k životu zaujmout aktivní přístup, je námětem poslední knihy[...]*“.⁴

Kniha *Když kvete voda* je „*dějově nekomplikovaným*“⁵ příběhem hlavní postavy šestatřicetileté Magdy Vávrové. Poprvé v této knize Schmidtová užila ich-formu. Celý svůj životní běh tedy líčí sama hlavní hrdinka Magda a jednou z dalších „*předností knihy je poměrně dynamický děj, v němž se střídají živé dialogy s myšlenkovými proudy a komentáři hlavní hrdinky*“.⁶ Autorka tím docílila, že celá Magdina výpověď nabývá patrné autentičnosti a subjektivnosti, což je ještě zesilováno značnou životní shodou autorky a hlavní protagonistky. Hlavní hrdinka Magda Vávrová také vystudovala karlovarskou průmyslovku, absolvovala pedagogickou fakultu a pracuje v okresním domě pionýrů a mládeže, označovaný jako „*barák*“, kde působí ve funkci vedoucí oddělení estetické výchovy. Po rozvodu se svým manželem starším o devět let Richardem Ungrem zůstala sama se svou třináctiletou dcerou Vandou. Od rozvodu již uplynulo jedenáct let a Magda byla po celou dobu bez životního partnera. Náplň života se stereotypně staly rodinné a pracovní povinnosti, její „*role pracovnice baráku, bývalé manželky a role nejmilejší – role matky*“, které se průběžně celým dějem navzájem proplétají a střídají.

Magdino náhodné setkání se spolužačkou Bárou, ta „*v internátě poctivě střídala dva svetříky a po domácku upíchnuté šaty věšela do skříně s úctou, jako by šlo o model Coco Chanelové*“, (K 7) a Bářina vyličení dosavadního bezstarostného života, který se od jejích středoškolských let výrazně změnil, „*se stává podnětem k tomu, aby se nad svým životem zamyslela a obohacena zkušenostmi začala naplňovat polozapomenuté*

představy svého mládí“.⁷ Právě Magdino setkání s Bárrou je symbolem „*aktivního přístupu, kterým se vyznačuje mládí*“.⁸

*„Magda se nechce smířit s „kvetoucí“, na první pohled poklidnou hladinou svého života, i když její zaběhnutý životní styl je pro ni svým způsobem pohodlný.“, ale „nezastírá si, že role matky, „i když role její nejmilejší“, nestačí k úplnému pocitu ženy v osobním životě. Zároveň nenachází ani plnou seberealizaci v zaměstnání vedoucí estetického oddělení. I když tuto práci vykonává s hlubokým zaujetím.“*⁹

Svou změnu stereotypního života zahájila Magda „výpravou za krásou“ (K 27), protože, jak jí poradily spolupracovnice, „*ženská, když je upravená, cítí se hned o sto procent líp*“ (K 25). Nemohla popřít, že se „dobrý pocit“ nedostavil. Při návratu domů se nevyhnula zvědavé otázce své dcery „*Ty někam večer jdeš?*“ (K 26) Jak sama přiznává, „*nedokážu to (změnu vzhledu) vysvětlit ani sama sobě*“, (K 27) se tedy vymluví na Vandiny třinácté narozeniny. Vanda se však domnívala, že se „zkrášlila“ kvůli tátovi. Jak si Magda přiznala, „*Richard je skutečně poslední, kvůli komu bych šla ke kadeřníkovi*“, (K 27) tak i dceru ujistila, že její domněnka je nesprávná. V tomto okamžiku nám autorka představila Magdina bývalého manžela, jenž „utekl“ od Magdy a dvouleté Vandy. Pro svou prvorozenou dceru Vandu je už vlastně jen „svátečním tatínkem“. Již má svou novou rodinu - desetiletou dceru Dádu a novou manželku Dagmar. Dagmar se k Magdě chová „*ve stylu poručíka Colomba*“ (K 27), i přesto, že se Magda se svým bývalým manželem Richardem setkává pouze kvůli nejnutnějším okolnostem týkajících se jejich dcery. Magdina povinnost ohledně Richarda je například připomenutí, že jejich dcera „*je opět o něco starší*“, (K 27) načež tentokrát zapomněla. Vanda si však žádné iluze o svém otci nedělala, „*i když se vždycky tvářila, že skálopevně věří paměti svého otce, který by přece nikdy nezapomněl blahopřát Vandíkovi*“. „*„Tatínek ti volal, Vandí?“ „Ne. Asis mu nepřipomněla, že budu mít narozeniny.*“ (K 27) Magda se náhodně setkala se svým bývalým manželem. Ten se omlouvá, že zapomněl na Vandiny narozeniny, přičemž se zmohl na pouhé: „*Asi jsem si zvykl, že mi dáš pokaždé včas avízo,*“ a: „*Pochop, Madlo, všechno si přece nemůžu pamatovat.*“ (K33) Následně přešel do útoku po Magdině reakci, že se „*vlastně vůbec nic nestalo*“. „*Ty řekneš – nestalo!*“ *zatvářil se rozmrzele nad mou nenapravitelnou lehkovážností. „Dítě má snad právo očekávat, že vlastní táta mu pošle k narozeninám aspoň pohlednici. Nebo že mu zatelefonuje!*“ (K 33) Na Magdině úvaze a odpovědi autorka zobrazuje odlišnost dvou generací a připouští, že chování mládeže může být v určité situaci výstižnější. „*Co chce ode mne slyšet? Mám se tu veřejně kát? Být na*

mém místě Vanda, povytáhla by obočí a řekla: „No a?“ A Laděna by uplatnila své neselhávající: „Přece se nezblázním!“ Já jsem se přidržela mlčení, ale nebyla jsem si jista, zda jsem skutečně rozumnější než ty dvě.“ (K 33) Richard viděl Vandu naposledy před školou v pololetí, kde ale čekal se svou novou ženou, přesto byl překvapen, že v tomto okamžiku byly Vandě „kamarádky milejší než táta“. Přičemž mu následně „došlo, v čem zřejmě vězela ona Vandina „puberta““ (K 36) Richarda to mrzelo, ovšem Magdu zaskočilo: „... že se Vanda o tom setkání nezminila. Nikdy jsem jí přece nezakazovala stýkat se s tátou, chtěla jsem, aby se spolu měli rádi. I náš manželský krach jsem jí vždycky vyličila jako něco, zač jsme mohli oba dva – „nehodili jsme se k sobě, Vandí, to se někdy stává, pochopíš to, až budeš větší holčičko...“ Ani slovo o krásné Dagmar.“ (K 35) Podle mého názoru, i když je tento vztah bývalého manželského páru reálný, si myslím, že ho autorka vidí až příliš idealisticky, i přestože v sobě Magda pocítuje vůči Richardovi určitou zášť, již autorka obohatila trochou ironie. „Co by Vanda potřebovala? Nerad bych totiž vyhodil peníze za nějakou pitominku.“ Toužila jsem vmést do toho nevinoučkému obličejce: „Vanda potřebuje akorát tátu!“ (K 36)

Schmidtová také „věnuje pozornost vztahu matky a její dospívající dcery, čímž se dotýká věčně aktuálního problému „rodiče a děti““.¹⁰ Magda nepopírá svou rodičovskou, zároveň pedagogickou úlohu a pochopení pro pedagogy. „Vanda řekla umíněně, že z kapesného kupuje pouze dárky z lásky. „A třídní ráda nemám!“ „No tak, Vando!“ zarazila jsem ji. Kdo by pak měl mít s chudáky kantory soucit, když ne rodiče patřící k stejné branži?“ (K 38)

Magda přibližuje také svůj volný, plně nepracovní víkend, který je: „... dárkem, s nímž si nakonec nevím dost dobře rady. I stává se, že z dárku je danajský dar a já se nemohu dočkat pondělního rána.“ (K 39) Nakonec s dcerou stihnou všechny příjemné „povinnosti“ během celého víkendu. Součástí jejich programu je například návštěva výstavy koček na přání Vandy, výstava užitého umění na základě Magdiny touhy a návštěva Magdiny kamarádky Lenky. Na výstavě shlédla Magda všechny druhy umění, kde právě expozice keramiky a porcelán Magdu zasáhla. Zjišťovala, že autory“vystavené krásy“ jsou lidé mladší či stejně staří, ale hlavně lidé, kteří něco chtěli dokázat a dokázali to na rozdíl od ní. „Moje duše prostého návštěvníka výstavy se rozplývala nadšením, zato dušička bývalé keramičky se scvrkávala do titěrného žmolku (holka, sem jsi chodit neměla!).“ (K 41) Přiznávala si, že její kdysi vyrobené „pokusy ukryté v krabicích mají od opravdového kumštu daleko“ (K 41) avšak skrytá touha

změnit vlastní dosavadní život v ní vyvolávala „*palčivou chuť znovu to s hlinou zkusit (nebo se sebou samou?)*“.(K 41)

Na návštěvě u kamarádky Lenky došlo také na závažné otázky. Lenka jí naznačila, že by mohla uvažovat o nějakém příteli, což by bylo dobré i pro Vandu. Avšak Magda o žádných mužích slyšet nechtěla. Stačil Ota, s nímž se seznámila díky Lence. Jejich vztah skončil ve chvíli, kdy Ota plánoval dovolenou - bez Vandy.

Magda jí s nadšením vyprávěla o výstavě umění, tudíž se nevyhnula Lenčině otázce: „*A proč jsi vlastně nechala toho modelování, Magdo?*“.(K 45) Ve skrytu sebe samé Magda přiznává, že výmluvy jako „*neměla jsem na to čas, chuť nebo nápady*“ (K 45) nejsou zcela pravdivé. Stěží uznává, že větší vinu mají důvody jako: „*... z pohodlnosti, z nechuti poprat se sama se sebou. I z vědomí, že promarněná léta se tak jako tak nevrátí, že mládí je definitivně pryč a životní penze (viděna pod tímto úhlem) zase nesmírně blízko*“ (K 45). Nahlas však přiznává „*chtěla bych se k hlině vrátit.*“ (K 46)

Návštěvou bývalého přítele, psychologa Čenka Háhna, kterou Magda učinila začátkem roku, autorka zobrazuje, jak se žena dokáže změnit. Jak ji běh života a rozvod může zasáhnout, ovlivnit a přeměnit v pasivního člověka, jak ji naučí skrývat se za povinnosti, které však mají určité hranice. Zároveň nutí čtenáře zamyslet se, že život je potřeba žít a prožívat a ne jen přežívat. „*Tenkrát jsi něco chtěla, usilovalas o to, záleželo ti na spoustě věcí, hlavně na sobě samotné ... Ted' už ti doopravdy záleží jen na Vandě, Magdo.*“ „*Jsem přece máma, jestli ti to uniklo!*“[...] „*A to ostatní – nevím, co mi vlastně vyčítáš! Že jsem vyrovnaná a spokojená?*“ „*A jsi opravdu spokojena?*“ „*Sice jsi mě neviděl fůru let, ale víš o mně úplně všechno, že?*“ „*To nevím, ale pochopil jsem, že jsi zaujala k svému životu postoj diváka. Pozoruješ ho, bavíš se jím, možná že se dokážeš i rozzlobit, jako třeba ted', ale v podstatě se vzdáváš předem šancí do života nějak zasáhnout.*“ „*Ještě mi zbývá, abys mi poradil, že se mám vdát, neboť ženská bez chlapa je divná, [...]*“ „*Panebože, Magdo! Copak jsi vážně zabeďněná?! Musíš se vzchopit...*“ „*Nechtěla jsem se vzchopit [...]*““(K 49) Magda si však také uvědomovala svůj postoj před několika měsíci, k němuž se nyní staví jinak. „*Bůhvíproč jsem se najednou nemohla zbavit pocitu, že kdybychom se my dvě setkaly (ona a Magda před půl rokem), asi by mi vykala. A rozhodně by s tím neměla co dělat úcta k věku či běžná zdvořilost.*“ (K 50) Magda se zúčastnila spolu se svými spolupracovnicí večírku v rámci oslavy MDŽ. Autorka připomíná, že i když se žena baví, ubírají se její myšlenky k dítěti. „*Co asi ta moje holčička ted' dělá, sama v prázdném bytě, chudinka zlatá.*“ Když už se „*prostorem Malého sálu plížila neodbytná nuda*“, (K 57) rozhodly

se „*tři tancechtivé ženské vyrazit do šumu*“. (K 59) I přes Magdiny pochyby, zdali se ona výborně baví, si připouštěla, že se cítí uvolněně.

První úspěchy a změny se dostavily, když byla Magda oceněna „vyznamenáním při příležitosti Dne učitelů v rámci města“. Léta ji vedení pionýrského domu odrazovalo od modelování kvůli nevhodným podmínkám v „baráku“, což začala i ona „*bezmyšlenkovitě papouškovat*“ (K 69), proto bylo další změnou rozhodnutí „najít sama sebe“ a to návratem k modelování z hlíny v kroužku, který v pionýrském domě vedla. Přestože první pokusy vnímala jako „*náhlé vzpoury proti sobě*“, (K 69) přičemž se skrytě obrací i na čtenáře „*opravdu byla tak náhlá*“, jí autorka dodává povzbuzení „*Hergot, Vávrová, chtěj něco, dokaž za to bojovat!*“ (K 69)

Jak píše Ladislav Soldán: „*Schmidtová chce být angažovanou spisovatelkou; podařilo se jí přitom odpozorovat a zachytit některé postavy pracovníků pionýrského domu, aniž by [!] čtenáře zavlekla do sféry „výrobního románu“ z pedagogického prostředí.*“¹¹ Autorka tedy zobrazuje i vedlejší postavy, kterými jsou osoby, jež zasahují do Magdina života či spadají do běhu pionýrského domu. Jsou jimi převážně její kolegyně a kolegové. Jejich charakter se vyvíjí v průběhu děje a je vykreslen poměrně detailně. Je na nich zobrazována lidská povahová rozmanitost a generační odlišnost. Postava kamarádky Lenky zde působí jako Magdin protiklad.

Do Magdina oddělení byla přijata nová dívka jako „protekční dítě se strýčkem na odboru“. (K 72) Opět se setkáváme s protekcí stejně tak, jak tomu bylo v autorčině druhém románu *Dívka jako ty*. Náklonnost vyhrává opět protekční dítko Marcela, i přestože zprvu Magda přiznala, že takové dětičky nemá ráda. Její příchod symbolizuje energii a aktivitu mládí, kterou právě Magda potřebuje, tudíž se Marcela stává jejím „tažným koněm“.

Součástí Magdiny povinností byly návštěvy třídních schůzek. Odhodlaně věřila, že je vše u Vandy v pořádku. Ohledně prospěchu ano, byla „výtečná žákyně“, ale „*i hořká pilulka mívá bonbónovitou slupku*“. (K 78) Ukázalo se, že ačkoliv byla Vanda takto vychovávána, měla „*příliš měkké srdce [...] Ochotně pomáhá každému bez ohledu na to, zda si to ten druhý i zaslouží [...] „O přestávce je však její obětavost zapomenuta a tytéž dívky se jí přede všemi vysmívají, že je šprkounka a srab. Vandu to pochopitelně mrzí, až příliš jí záleží na názoru vrstevníků, takže chce třídu přesvědčit o opaku. Jednou jsem ji přistihla, jak své hrdinství dokazuje tím, že si špendlíkem rozdrásává předloktí. Jí tekla krev a ostatní měli báječnou zábavu.*“ (K 78) Autorka se zde snaží nejen zobrazit psychologii mladých lidí, prostoupit do jejich nitra, ale zároveň

vzbuzuje ve čtenáři zamyšlení se nad daným problémem. Magda si vzpomněla na Vandiny škrábance na ruce, avšak dcera se věrohodně vymluvila na trnité křoví. Magda si i přes svou několikaletou pedagogickou praxi nebyla jista, co by měla v daném momentě udělat. Když se Magda snažila o tomto problému s Vandou promluvit, dcera ji však obvinila, že nemá její kamarádky ráda, a jediné, čeho se bála, bylo, zda jí Magda „zakáže s holkama kamarádit“. (K 82) Autorka zde podařeně vykreslila emotivní rozpor matky a dcery. Magda odpověděla a zároveň jejich rozhovor ukončila, mohla bych říci vzorovým jednáním: „*Ne, Vando. Jenom chci, abys o tom, co jsme si tu pověděly, přemýšlela.*“ (K 72)

Vanda darovala Magdě ke Dni učitelů živou kočku, která byla nechtěným mazlíčkem její kamarádky. Magda našla „*soucit s bezmocným tvorem*“ (K 89) a souhlasila, že si kočku nechají. Kočka jako nový přírůstek do rodiny je zde symbolem odrazu do nové životní cesty. „*Při pohledu na hroudu zbylé hlíny na dně vany jsem pocítila chuť modelovat.[...] vymodeluji malé dítě, jak se sklání ke kočce.*“ (K 89)

Jako vedoucí estetického oddělení zodpovídala Magda za jeho chod, tudíž když onemocněla její spolupracovnice Stanislava, všechna starost ohledně zařizování recitační soutěže, kterou měla Stanislava zařizovat, padla na Magdu. Do této akce zapojila novou pracovníci Marcelu, s níž se díky této spolupráci skamarádila, protože „*se jí líbí, jak se má čile k světu*“. (K 99) Magdinou nejtěžší úlohou bylo získat šest porotců. Do poroty zapojila všechny své spolupracovnice, ale jeden člověk jí stále chyběl. Marcelka jí navrhne zkusit štěstí u nějakého herce z divadla. Nyní začíná Magdin zlom v jejím dosavadním životě. Magda neviděla tuto možnost jako nejlepší a již předem své šance opět vzdávala. Ovšem přes Marcelino provokování se Magda rozhodla zkusit své štěstí. Byla odkázána na Luděk Boučka, který shodou okolností vystupoval s recitací na večírku jejich oslavy MDŽ. Magda využila všech svých ženských zbraní, sama ohromena vlastním koketním úsměvem a i přes počáteční odmítnutí, přemluvila Boučka k jeho účasti v porotě. Magda si připouští, že Luděk Bouček v ní vzbudil určitý zájem. „*Ale, Vávrová – pozvalas ho sem, aby posuzoval kvality soutěžících, nikoliv kvality tvoje!*“ (K 101) Avšak když mu Magda odnášela tácek s kafem, našla od něj lyricky napsaný vzkaz: „*Až večer umřu na Vojnarce, budu mít spoustu volného času. A Vy?*“ (K 102)

Najednou se Magdě „*dostane satisfakce.*“¹² Večer, když měla odejít na schůzku s Luděkem Boučkem, jí zavolal bývalý manžel Richard a navrhl výlet do podnikové chaty, kam by chtěl vzít nejen Vandu, ale i ji, přičemž jí ponechal čas na rozmyšlenou.

Magda strávila příjemný večer s Ludškem Boučkem a po jeho upřímném: „*Podívejte se, Máří Magdaléno, nebudu vám namlouvat, že vás chci pozvat na kafe nebo si prohlédnout sbírku hornin. Kávu a šutry doma nemám. Když řeknete ne, posedíme tady tak dlouho, dokud nás vrchní nevyhodi,*“ (K 104) spolu strávili noc.

Magda nadále následuje svůj cíl modelování, své dílo dítěte s kočkou spolu s výtvy děti odnesla do LŠU, kde tato umělecká díla nechala vypalovat. Zde Magda potkala učitele, kterého zaujala její soška. Navrhl jí, aby se vyučila kantorkou u nich a Magda s nadšením večerní vyučování přijala. Po návratu do kanceláře našla vzkaz od Ludka Boučka s návrhem na večerní setkání. Magda celá zaneprázdněná rušným pracovním dnem nepomýšlela, že by se na navrhovanou schůzku dostavila. Náhodou se v onen den objevil v její kanceláři Richard, aby se domluvili na slibovaném výletě do Rudy. Richard chtěl, aby Magda jela také. Snažil se ji naladit ke vzpomínání, ale Magda se k této hře svést nenechala. Na jarní prázdniny s ním tedy jela pouze Vanda.

Když se Magda nedostavila na smlouvenou schůzku s Ludškem Boučkem, přišel za ní sám do „baráku“. Teprve nyní se o něm dozvěděla, že je bezdětný, pět let rozvedený a o tři roky mladší než je Magda. V Magdě se objeví pochyby, zdali chce v jejich vztahu pokračovat, ale nemůže se ubránit dalším setkáním.

Autorčin idealistický pohled vzhledem k pravdivosti příběhu zavání k nevěrohodnosti příběhu, protože Richard protentokrát Magdu a Vandu navštívil u nich doma. Jeho slova splétala jinotaje: „*Domníval jsem se, že na návraty nevěříš,*“ usmál se Richard a jeho slova měla jemný, nicméně výrazný podtext: *Vrátila ses k modelování, proč by ses nevrátila ke mně? “; „Jsem rád, že ses vrátila k modelování... “[...] „Budeš se divit, ale já jsem taky ráda, moc mi to chybělo,*“ řekla jsem naprosto upřímně, jak jsem to cítila. Okamžitě toho zneužil: „*Ano, staré lásky nerezaví.*“ „*Tak moment!*“ vykřikla jsem dopáleně. „*K modelování jsem se sice vrátila, ale – “[...] „Ne, Madlo, prosím tě, neříkej už nic! Já vím ... “* (K 135) Magda má ve vztahu k Richardovi jasno. Po jeho odchodu se však Vanda vyjádřila, že „*by bylo docela prima, kdyby tu někdo s náma byl*“, (K 135) tím myslela Richarda.

Při výpravě do Rudy zachytila Schmidtová vydařeně moment balení a poučování dětí při odjezdu na cesty. „*Bud' hodná, Vandí, a dávej na sebe pozor!*“ (K 136) Na výlet však nejela jen Vanda se svým otcem, ale Richard s sebou vzal i svou dceru Dáju, s níž se Vanda chtít - nechtít musela snést. Po jejich odjezdu se Magda dozvěděla důvod, proč se chce najednou Richard vrátit. Se svou novou ženou mají potíže a „*vypadá to na rozvod*“. (K 139) Mezitím, co tráví Vanda prázdniny na výletě, schází se Magda ve

svém bytě s Ludškem. Zjišťovala, že je jí s ním dobře, že je to člověk, který jí bude naslouchat a rozumět.

S její citovou idylou se rozvíjí i úspěchy její keramické tvorby, stále navštěvuje úterní večerní kurzy v LŠU a s cílem zavést keramický kroužek i v pionýrském domě, se vydala do své staré školy pro hrnčířský kruh, který s úspěchem dostala. V pionýrském domě našla nadšeně prostor pro jeho umístění a se souhlasem vedení „zbyly na dveřích z nápisu archív už jen dírky po hřebících“ (K 160) a během několika dnů „je zakryla cedulkou keramická dílna“ (K 160) Tento idealistický konec je „doslazen“ také šťastným koncem v jejím milostném životě.

Vanda se se svým otcem a Dájou vrátili dříve, než bylo v plánu. Ten den se Magda těšila na společně strávený víkend s Ludškem, ale jejich návrat jim plány překazil. Magda však neočekávala Ludškovu reakci. Byl ochoten vzít s radostí Vandu s sebou. Magda se však obávala, že by jejich vztah nedokázala Vandě vysvětlit, tudíž chtěla Ludškovu existenci zatajit. Při jejím pobíhání po domě a uklízení všech stop se zmoohl Luděk jen na ironickou poznámku: „*Snad bys měla ještě vydezinfikovat.*“ (K 151) V tomto momentě si Magda uvědomila, že ho nechce ztratit. Slíbila tedy, že Vandě o jejich vztahu poví, což jí ale Luděk příliš nevěřil.

Aby Magda vyřešila svůj vztah ke své dceři a zároveň k Ludškovi, vymyslela plán, že Ludška představí Vandě nejprve jako herce. Po zhlédnutí jeho představení, v němž se Vandě líbil, je Magda vzájemně seznámila, což bylo také jejím cíleným úmyslem. Luděk je v rámci vyprávění o své profesi doprovodil až domů. Magda dceři navrhla, že by Ludška mohly pozvat na zítřejší oběd. Vandina otázka byla však pro Magdu nečekaná „*To myslíš, mami, jako k nám domů?*“ (K 159) Luděk se však s touto reakcí vypořádal hbitě. Oběd odmítl z důvodu časového zatížení, a aniž počkal na souhlas obou dívek, ohlásil návštěvu na příští večeri. Políbil Magdu a odešel. Doma se strhla hra na otázky a odpovědi. Až když se Vanda ujistila, že Luděk lásku její matky k ní neovlivní, položila Magdě poslední otázku: „*A myslíš, že má rád palačinky?*“ „*Řekla bych, že ano...*“ „*Tak se ho radši zeptej, ať to víme jistě [...]*“ „*A to je tak důležité, Vandí?*“ „*Prostě nechci, aby se nad mou večerí nějak ofrňoval.*“ (K 160)

I ve vztahu ke kamarádkám nakonec Vanda prozřela a své přítelkyně ohodnotila, že „*jsou to obyčejný nány*“.(K 155)

„*Magdina aktivita nemá charakter vzpoury, díky svým zkušenostem si uvědomuje, že nelze začínat úplně znova, její usilování o změnu je poctivým hledáním*

podstatných životních hodnot. Pochybnosti a dílčí neúspěchy dodávají příběhu věrohodnosti.“¹³

Spisovatelčina novela *Když kvete voda* vzbudila dle recenzí, které se mi dostaly do ruky, poměrně velký zájem. Řada kritik potvrdila, že je Eva Schmidtová výbornou stylistkou a chvála její znalosti psychologie mladých lidí a současného dění je oprávněná. Jana Šindelářová napsala, že se „*Evě Schmidtové podařil komplexní pohled na život dnešní ženy, ukázala, že pracovní sféra je pro ni stejně důležitá jako oblast osobní. [...] Jazyk knihy je úsporný, autorka uplatňuje smysl pro podstatný detail, což se projevuje v líčení prostředí i v charakteristice hrdinů. Vyhnula se jakémukoli sentimentu, příběh je napsán s humorem, někdy s nádechem jemné ironie, nejčastěji namířené proti samotné hrdince.*“¹⁴ Štěpán Vlašín v Kulturní práci též vyzdvihl řadu pozitivních rysů: „*Schmidtová vychází z dobré znalosti dnešního života, přistupuje k němu bez předsudků, dovede psát živě a hutně, využívá střihů a pauz; vypráví v první osobě – a její sympatická hrdinka Magda dokáže vidět vady svých kolegů – a také se s nimi utkat.*“¹⁵ Magda sice zaujímá pozici vedoucí, ale ke svým spolupracovnícům se tak nechová. Je to chápatelká a přátelská žena. Svě kolegyně zná a ví, že každá má své klady a zápory, tudíž při výskytu jakýchkoliv problémů jim dokáže říci pravdu, ale způsobem, aniž se jich to více dotklo a ublížilo jim.

Recenze Ladislava Soldána v Literárním měsíčníku vyjadřuje smíšené pocity. Soldán nachází společné rysy v knize Evy Schmidtové *Když kvete voda* a v knize od Evy Bešťákové a hodnotí je: „*Obě autorky se nejlíp cítí v oblasti novely s dívčí hrdinkou. Obě se přitom pohybují až na hranici jakési ženské exaltovanosti – a spisovatelský zápal, s nímž vypovídají o osudech svých ženských postav, má rušivý vliv na způsob vyjadřování*“¹⁶ a následně k novele Schmidtové dodává: „*Hlavní hrdinka, vyprávějící v první osobě, si libuje ve slovních hříčkách podobných oněm, jež najdeme u hrdinů americké „drsné školy“, dokáže se i předvádět („nejsem jen pracovnice pionýrského domu a matka dospívající dcery, ale i ženská s jistým půvabem“, srov. s. 99). A tak rádobypoetická směs pracovní i životní romantiky s erotikou (byť cudně pozastřenou) nemá někdy daleko od velmi průměrného čtiva.*“¹⁷ Autorka užívá běžný hovorový jazyk, plného humoru, nadnesených výrazů („*když jsem na ni vylila kbelík pedagogického moudra*“), prvků ironie, obrazných pojmenování („*tu a tam jsem zvedla z linolea kousek upadlé hlíny, abych se jí mohla dotknout, ochutnat v prsech její příjemný omak, potěšit se[...]*“). Autorka také vyniká užitím příznačného jazyka pro určitou generaci („*jinak by mě maminky zatoužily zlynčovat*“). Jemně a citlivě dokáže

vylíčit lechtivé scény, kterými neurazí. Jazyk tudíž působí přirozeně, reálně, a proto bych nesouhlasila, že by obtěžoval, ba naopak, čtenáře zaujme a lehce ho vtáhne se zájmem do přirozeného děje, s nímž se snadno ztotožní. Slabá stránka knihy, na níž se v podstatě shoduje většina recenzentů, a tudíž i zmíněná průměrnost může pro některé čtenáře vycházet z toho, že „i když se autorka snaží o maximální pravdivost a sdělnost své výpovědi, nezachycuje bohužel víc než povrchní jevy každodennosti, registruje jen „šum“ života. Vůbec se nesnaží dobrat pravdy ve vyšším smyslu, propojit jednotlivá fakta daného výseku skutečnosti do obrazu, který by je stylizoval v pronikavé podobnosti a vyslovoval skrze náhodný příběh Magdy Vávrové k závažným lidským a společenským problémům současnosti. Magdy se pokouší vybědnout ze stereotypu neuspokojené rozvedené ženy, která jen pasivně plní své pracovní povinnosti. Popis jejích běžných životních zkušeností nemůže dát odpověď na otázku po smyslu života, zobrazení skutečnosti zabředá do vulgárního objektivismu [...] A to je přece jen trochu málo, zvláště když je zřejmé, že autorka sama cítí, kolik vážných otázek její příběh v podtextu nadhazuje.“¹⁸

Schmidtová prostřednictvím Magdy precizně vylíčila každodenní život současné ženy, ale místy směřuje k její oblíbené románovosti. Jak jsem již zmínila, vinu má její přílišný idealistický přístup, a jak píše Štěpán Vlašín: „Prostě optimismem autorka nešetří a trochu tím znevěrohodnila závěrečné pasáže své „prózy pro ženy“.“¹⁹ Vlašína také: „... zamrzí kritika (a jistě i náročnějšího čtenáře), že si autorka neodpustila tolik se pro svou hrdinku angažovat, odklízet jí z cesty všemožné překážky, takže šťastný konec už voní sladkou malinovkou až nadměrně. Autorka má jistě na náročnější stupínky, než s jakým se spokojuje – líbivost je pro ni zřejmě hlavním nepřítelem. Druhým pak držení všech palců ústřední hrdince.“²⁰ I přes vyřknuté kritiky se ztotožňuji s Janou Šindelářovou, že „aktuální problematika, kterou si autorka zvolila, a její velmi zdařilé zpracování čtenáře nejen zaujme, ale mnohdy donutí k zamyšlení.“²¹

- 1) Vlašín, Š.: *Prózy z krajských nakladatelství*. Kulturní práce, 27, č. 3/1987, s. 16
- 2) Obal knihy *Když kvete voda*. Západočeské nakladatelství, 1986
- 3) Soldán, L.: *Dvakrát ze Západočeského nakladatelství*. Literární měsíčník, 16, č. 5/1987, s. 130
- 4) Šindelářová, J.: *O ženě a nejen pro ženy: Nad novou knihou Evy Schmidtové*. Pravda, 67, č. 250, 23. 10. 1986, s. 5
- 5) Vlašín, Š.: *Prózy z krajských nakladatelství*. Kulturní práce, 27, č. 3/1987, s. 16
- 6) Šindelářová, J.: *O ženě a nejen pro ženy: Nad novou knihou Evy Schmidtové*. Pravda, 67, č. 250, 23. 10. 1986, s. 5
- 7) Tamtéž
- 8) Tamtéž
- 9) Tamtéž
- 10) Tamtéž
- 11) Soldán, L.: *Dvakrát ze Západočeského nakladatelství*. Literární měsíčník, 16, č. 5/1987, s. 130
- 12) Vlašín, Š.: *Prózy z krajských nakladatelství*. Kulturní práce, 27, č. 3/1987, s. 16
- 13) Šindelářová, J.: *O ženě a nejen pro ženy: Nad novou knihou Evy Schmidtové*. Pravda, 67, č. 250, 23. 10. 1986, s. 5
- 14) Tamtéž
- 15) Vlašín, Š.: *Prózy z krajských nakladatelství*. Kulturní práce, 27, č. 3/1987, s. 16
- 16) Soldán, L.: *Dvakrát ze Západočeského nakladatelství*. Literární měsíčník, 16, č. 5/1987, s. 130
- 17) Tamtéž
- 18) Mourková, J.: *Stylizace a pravdivost*. Tvorba, příloha Kmen, č. 24, 17. 6. 1987, s. 10
- 19) Vlašín, Š.: *Prózy z krajských nakladatelství*. Kulturní práce, 27, č. 3/1987, s. 16
- 20) Tamtéž
- 21) Šindelářová, J.: *O ženě a nejen pro ženy: Nad novou knihou Evy Schmidtové*. Pravda, 67, č. 250, 23. 10. 1986, s. 5

7. SLEČNA PŘES PALUBU

Eva Schmidtová chtěla svůj seznam publikovaných knih obohatit ještě o jedno dílo dívčí četby. To už se ale na pulty knihkupectví nedostalo, jelikož pro nakladatelství nebylo atraktivní. Rukopis této knihy *Slečna přes palubu* je však uchován u dcery Lucie a já měla možnost do této pozůstalosti nahlédnout

Knih je opět prostoupena rysy autobiografie a inspirací k napsání této knihy byla pro Schmidtovou její dcera Lucie.

Stejně jako v jejích předchozích dílech i v tomto románu pro dívky se děj odehrává ve městech, jež Schmidtovou značně ovlivnila. Příběh začíná v Karlových Varech, v rodném městě hlavní protagonistky Michaely a následně se posouvá do Plzně, kde Míša poznává možnosti života po maturitě. Bližší vyobrazení těchto měst v knize opět nenajdeme. Prostředí je naznačeno pouze pro představivost a snadnější proniknutí čtenářů do situace. „*Byl červen, seděly na lavičce v parku, kolem nich proudili lázeňští hosté s pohárky minerální vody, opodál hráli hudebníci ve fracích promenádní koncert, ale obě dívky se už viděly v tom báječném pokojíku, jehož dveře v záři otevřou.*“ (S 6) Schmidtová opět jako v některých dílech soustředila děj do nemocničního prostředí. Tentokrát ho vykresluje se značnou znalostí podrobněji.

Tématem se pro Schmidtovou stala slečna, jež po maturitě neuspěla u přijímacích zkoušek na vysokou školu. Jedinou možností, jak přečkat dobu, než bude moci zkusit svou další šanci v přijetí ke studiu, je nahlédnout do každodenního života pracovních povinností a tím se také ujistit v chtěný návrat na svou palubu.

Děj se rozvíjí v lineární časové posloupnosti vyprávěné v er-formě prolínající se s dialogy a stejně jako v díle *Když kvete voda* autorka zakomponovala do textu myšlenkové proudy a komentáře hlavní protagonistky.

Schmidtová se tentokrát příliš nesoustředila na vedlejší postavy a vykreslování jejich charakterů, centrální pozornost věnovala hlavní hrdince.

Jako u většiny autorčiných knih tak i zde je ústřední postavou mladá slečna, tentokrát osmnáctiletá Michaela Firbasová. Míša na gymnázium v Praze úspěšně odmaturovala s vyznamenáním a jejím snem bylo studium na Lékařské fakultě v Plzni, kam absolvovala přijímací řízení spolu se svou nejlepší kamarádkou Zlatkou Trčkovou a dvěma spolužáky, Ilonou Pluchovou přezdívanou „sněžný pluh“ a Přemkem Mejdrem, bývalým šaškem třídy. Se Zlatkou si vysnily plzeňský kolejní

pokojíček, kde spolu budou po přijetí na studia bydlet a „braly ho jako hotovou věc“. Míše tedy příliš nevadilo, že její rodiče s mladší sestrou odjedou na dva roky na Kubu kvůli otcovým pracovním povinnostem. Otec byl zpravodajem Československé tiskové kanceláře. Čím více se blížil odjezd rodičů, tím více si Míša s lítostí uvědomovala i přes připouštěné klady: „...*Umíš si představit tu slast – nikomu se nepovídat, co děláš a proč to děláš a jak dlouho to ještě budeš dělat?!*“ (přibližující se dva roky strávené bez rodičů. „*A mě tu klidně nechají, jako bych ani nebyla jejich.*“

Před odjezdem rodičů Míšu čekaly přijímací zkoušky na vysokou školu a oni nepochybovali o tom, že se na fakultu dostane.

Schmidtová opět zachycuje výchovný rodičovský rozhovor, kárání a konfrontaci názorů s jejich dětmi. Míša odmaturovala s vyznamenáním, ale přesto měla strach z případného selhání u zkoušek. Napadla ji možnost dostat se na medicínu díky protekci, již jí mohl zařídit její otec. Tato myšlenka ho však rozhořčila. „*Všichni tvrdí, že nerozhodují znalostí, ale známosti,*“ zamumlala první, co ji napadlo. „*Takže - podle tebe – bych měl zvednout telefon, nebo snad radši jít někam leštit kliky? Případně podstrčit příslušně tlustou obálku? Tak si tu pomoc představuješ?*“ V tátově podání byla protekce něco úplně jiného než Zlatčina „tlačénka“, rozhodně mnohem odpornější. „*Nikdy jsem přece na tobě nic takového nechtěla,*“ pokusila se o obranu. „*Až dneska tě to napadlo, co?*“ řekl kousavě A to by ses nestyděla – vědět, že ses na fakultu dostala jen díky protekci?“ Michaela si vzdychla. *Táta snad opravdu žije na jiné planetě, jak někdy tvrdí Zlatka. Proč bych měla? Za co? Mít známé, tlačénku nebo „krytá záda“, to je přece dneska úplně běžná věc, člověka to dopaluje jen tehdy, když žádného šikovného „strýčka“ nemá (a táta by jich mohl mít, kolik by chtěl!) [...]* „*Tak odpověz, Michaelo!*“ kdykoliv ji takto oslovil, šlo do tuhého. Navíc bylo jisté, že od své dcery očekává jedinou možnou odpověď: „*Ano, styděla bych se... „ Jestli tohle řeknu nahlas, budu mít nos měkký jako malinu! [...]* Vysvobodilo ji zazvonění zvonku. Bezpochyby už přijelo auto pro tátu, sláva! Usmál se, jako by přečetl její myšlenky. „*Tak mi alespoň slib, že budeš o našem rozhovoru přemýšlet!*“

Večer před zkouškami strávila Míša u svého příbuzenstva žijícího ve vilce společně – u tety Hermíny, Hermínina osmdesátiletého otce, jenž byl pro všechny dědečkem, a rodiny sestry Majky, již tvořil manžel Vladimír, pětiletá dcerka Andrea a roční syn Pip. Její starší třiaadvacetiletá sestra Majka snila po maturitě o studiu žurnalistiky, její plány však překazilo nečekané těhotenství. Vdala se, se svým manželem Vladimírem se nastěhovali do Plzně do vilky k ovdovělé tetě Hermíně,

pořídili si ještě druhé dítě a Majka se svých studentských snů nadobro vzdala. Její čas patřil pouze dětem a manželovi Vladimírovi, a přestože se svým životem nebyla zcela spokojena, smířila se s ním. Stejně jako poznali čtenáři v knize *Když kvete voda* ženu žijící stereotypním životem, podobný obraz nám představila autorka právě v *Majce*.

V Míšiných vzpomínkách na Majčino oznámení svatby zobrazila Schmidtová v reakci rodičů odlišnost generačního přístupu na životní situace. „*Máma lomila rukama, že dítě bude mít dítě, a táta zaúpěl: „Co studium, na tos nemyslela?“*“ (S 16)

Během večera Míše teta Hermína oznámila, že pro ni připravila „zadní cimru“, jež jí byl k dispozici nejen na přenocování, ale i po celou dobu Míšina studia Lékařské fakulty. Míša tetu vyvedla z omylu, nehodlala se vzdát vysněného kolejního pokojíku se Zlatkou. „*Hlouposti!*“ znovu se ujala slova teta Hermína. „*Takové kamarádšofty já znám! Budete samý kluk, samá tancovačka a kdovíco ještě a učení půjde stranou. Uvědom si, Michaelo, že takové studium je něco jako řehole. A na to, abys pilně studovala, já už dohlédnu, to si piš!*“ (S 21)

Teta Hermína představuje ráznou ženu dbající na dobré vychování. Spisovatelka na ni znázornila obraz starší generace tedy protikladu současné mládeže.

Na přijímacích zkouškách se Míši zmocnila nejistota, ale zároveň se uklidňovala, neměla důvod si nevěřit. „*Co když mě na medicínu nevezmou? Okamžitě zaháněla ošklivou myšlenku: Neměla důvod se bát, maturovala jsem na výborně, koho by měli vzít, když ne mne, tvrdila Majka, dokonce i protivná teta Hermína pevně věří, že budu studovat v tom jejím kutlochu (ha, ha!), táta s mámou jsou přesvědčeni, že přijímačky zvládnou úplně hravě, tak se přece nepolekám písemky z chemie, ani s fyzikou jsem neměla nikdy problémy, tak co!*“ Přijímací řízení skládali také všichni tři její spolužáci a Přemek její obavy uklidňoval pro něho typickým žertem. „*Neboj, taky jsem slyšel, že černovlásky berou!*“ Černovlásky – tak ji z legrace oslovovali spolužáci, snad proto, že žádné z děvčat ve třídě nemělo tak světlé a tak dlouhé vlasy.“ Na zkoušce jim bylo sděleno: „*... Vyrozumění dostanou nejdříve ti, kteří neuspěli, aby se mohli rozhodnout, zda se pokusí dostat na jinou fakultu, o kterou není takový zájem, nebo zda půjdou pracovat.*“

Všichni nemluvili o ničem jiném než o zkouškách a netrpělivě očekávali vyrozumění. První obdržel dopis Přemek. „*Užs něco dostal?*“ odpověděl posmutnělou grimasou a ukázal palcem dolů. „*Zrovna to jdu zapít, nechceš jít se mnou, černovlásko? No nic, oslavím to sám.*“ „*Odvoláš se,*“ povzbuzovala ho Michaela a všechno v ní zpívalo – mě vzali, jinak bych tady skučela s Přemou, hurá!!! „*Leda na lampárnu, černovlásko.*

Uvědom si – dvacet míst na dvě stovky nepřijatých, „ procedil skepticky. „tak to zkusíš za rok, Přemo, spousta lidí to tak dělá. Mejdř přece musí být dr., sám jsi to tolikrát říkal.“ Ani se nepousmál. „Jo za rok! To bude dr. Mejdř pilně válčit, černovlásko...“ Slibovala, že mu na vojnu bude psát. Jistě, o všem napíše, třeba každý den, fakt – jen se, Přemo, už netrap! Utěšovala ho a chlácholila, ale oddychla si, když se za Přemkem zavřely dveře. Tváří v tvář jeho prohře nemohla dostatečně vychutnat své vítězství.“ (S 29) Schmidtová povedeně navnadila čtenáře, aby se domnívali a radovali z Míšina úspěchu, proto je také pro čtenáře překvapující zpráva, již Míša následně dostala a již zároveň autorka zesílila čtenářský prožitek.

Míša obdržela úřední obálku skrývající obeznámení o jejím nepřijetí k dennímu studiu všeobecného lékařství. Míša však rodičům, očekávajícím radostnou zprávu, pravdu nepřiznala. Dopis jim zatajila a ponechala je v očekávání. Zato její nejlepší kamarádka Zlatka i nepříliš oblíbená Ilona se na fakultu dostaly. A Zlatka ji uklidňovala stejně jako ona Přemka. Michaela své tajemství chtěla před rodiči utajit, dokud neodjedou na Kubu. Jim však přišlo divné, že dopis ještě nepřišel, proto pověřili Vladimíra, manžela Majky, aby se v Plzni na fakultě pozeptal a Míša to „rezignovaně přijala“. Vladimír Alster byl jejím otcem považován od jejich prvního setkání za: „... moulu a nepraktického člověka, jehož veškerá činorodost se vyčerpávala na černobílých polích šachovnice.“ (S 34) Vladimír se s odpovědí ozval hned ten den. V tomto momentě Schmidtová opět své čtenáře překvapila „Dobře, ať to praskne s plnou parádou! Usoudila Michaela a ve snaze oddálit ten výbuch alespoň o pár sekund, vytratila se do holčičího pokojíku, kde s obličejem zbořeným do polštáře trpně čekala, až se to stane. „Blahopřeju, myško. Udělalas mámě i mně radost.“ Takže žádné výčitky, ale sžíravá ironie? Překvapeně zvedla tvář, bílou a provinilou. „Co se tak poplašeně koukáš“ To tě tolik překvapilo, že jsi byla na fakultu přijata? Mě to neudivuje, jsi přece moje dcera, ne? A vidíš, myško, šlo to i bez leštění klik!“ [...] Ohromená Michaela oplácela polibky i objetí, nic nevyvracela, ani nevysvětlovala, jen blahopřejná slova přijímala s pocitem, že se tu někdo zbláznil.“ (S 35) Po odletu rodičů si Míša s Majkou objasňovaly situaci. „Vladek na žádnou fakultu nešel, myslel, že by mu tam stejně nic neřekli. A zároveň nechtěl tátu zklamat, víš přece, že nemá o Vladkovi valné mínění“ [...] „Vladka totiž ani nenapadlo, že bys ty zkoušky neudělala. Věřil, že tě přijali, Miško. Všichni jsme tomu pevně věřili,“ vzdychla Majka nešťastně.

Míša byla celé prázdniny zklamaná a trpěla pocitem méněcennosti mísící se s „nespravedlivým vztekem (za všechno stejně může táta, kdyby nebyl tak paličatě proti

protekci, jistě by mě vzali)“ (S 39) Nikdo jí její neúspěch nevyčítal, ba naopak celá rodina ji podporovala a Majka pro ni našla řešení. *„Jestli jsi dočista nezanevřela na medicínu, Miško, tak zajdem některý den do nemocnice a flek pro tebe tam určitě seženeme, uvidíš.“* (S 38) Protože Míša ve zdravotnictví pracovat chtěla, navštívily spolu nemocnici, kde se byly optat na pracovní místo. Hlavní sestra řekla: *„... nemocnice nutně potřebuje pracovní síly, zejména střední a pomocný personál, ale nemá bohužel dostatek mzdových fondů, a že momentálně může sestře paní Alsterové nabídnout jen místo pomocnice na operačních sálech. „Přesněji – jde o úklid sálů. Proto jsem se ptala na tu krev.“* “ Majka se však s touto nabídkou nechtěla spokojit, chtěla pro jejich nadějnou Míšu lepší funkci. Míše bylo *„Majčino licitování proti srsti“*, protože zdravotní sestra se o pracovní pozici vyjádřila jasně, tudíž ze sebe vyhrkla rozhodnutí tuto práci vzít. Majka byla na Michaelu rozzlobená. Nechápala, jak mohla přijmout tak nuznou práci, když chce být lékařkou. S nespokojeností pochodila i u celé rodiny.

Míša do nemocnice jako uklízečka nastoupila. Byla přidělena ke skupině starších žen označených jako „babči“ a pracovala na dvě směny. Na práci si Michaela po čase zvykla, s babčami vycházela dobře, i ony se také zdály bezproblémové a postupná Michalčina nadšenost přecházela v apatii ke všemu.

Michaela se tím alespoň nabídla příležitost poznat na operačních sálech řadu věcí z oboru. Autorka taky přiblížila čtenářům nemocniční prostředí. Schmidtová užívá také některé odborné termíny a přibližuje je: *„ Michaela se snaživě pustila do mytí galoší a marně dumala, co ten persteril vlastně je (smrdí trochu jako ocet, ale ne úplně přesně, čertví) O něco později ji jedna ze sestřiček ochotně poučila, že jde o směs kyseliny peronové a peroxidu vodíku. „Tohle je půlprocentní roztok a dezinfikuje se s ním prakticky všechno. Jen na ruce používají doktoři zředěnější persteril, koncentrace 0,2 procenta, doplnila[...].“* Uvede název operace, např. osteoplastickou kraniotomii. Spisovatelka popisuje stav sálů po operaci, jež Míša následně uklízí, nebo také přibližuje dění na sálech (např. práce anesteziologa, postup operace).

Míša se v Plzni setkává s kamarádkou Zlatkou, jež se na lékařskou fakultu dostala. Míša poznala Zlatčin kolejní pokojíček, o němž spolu snily, seznámila se také s její spolubydlící Vendulou Rudolfů. Míša Zlatce tiše záviděla a postupně si uvědomovala vzdálenost mezi Zlatčíným a svým světem. Míša však vycítila odlišnost v jejich zájmech, Zlatka se také změnila (měla studium a spoustu kluků) a Míšin vztah s nejlepší kamarádkou se po konfrontační hádce nakonec rozpadl.

Michaela však udržovala trvalý kontakt s bývalým spolužákem Přemkem Mejdrem, jenž se na studium nedostal a nastoupil prezenční vojenskou službu. S Míšou si psali dopisy, líčili si zážitky a vzájemně se psychicky podporovali.

Pro Míšu se její práce stala každodenní povinností a nudou. Ze směny s babčami ji přeřadili do Jolaniny party, tedy skupiny mladých pracovnic s vůdčí osobností Jolanou. O Jolaně se proslýchalo, že je přísná, tudíž znechucená Michaela předstírala vážné onemocnění, aby následně dostala neschopenku a od práce si mohla odpočinout. Během lenošení se však Míša s předstihem věnovala přípravě na přijímací zkoušky, protože chtěla zkusit štěstí znova. Také při sledování práce lékařů se utvrdila ve své touze po této profesi, avšak s jiným přístupem než měla dříve. Poznala, že být doktorkou je velká zodpovědnost. *„I když se v jejím snění o studiu promítala i touha zbavit se práce, která ji nebavila, už si nedělala iluze o tom, že doktor chodí v bělounkém plášti a bere za to „těžké peníze“.“* (S 80)

V době fingované pracovní neschopnosti se Míša rozpovídala se svým švagrem Vladimírem. Vladimír byl náruživým hráčem šachů a nabídl jí, aby se zašla do klubu šachistů podívat, protože ona nehraje špatně a mohla by si zkrátit nudu, jíž se v Plzni otravuje.

Po ukončení své předstírané nemoci Míša nastoupila na směnu s Jolaninou partou a pochopila, proč tato skupina u „bábrdlí“ nebyla oblíbená. Jolana překypovala pracovitostí a pílí, přičemž babči byly úplně opakem. Michaele se zpočátku Jolanina neúnavnost také přičila, ale postupně se s tímto tempem sžila.

Míša ke svým osmnáctým narozeninám dostala od tety Hermíny „dárek“, jímž byla přihláška na vysokou školu. *„Obstarej si v nemocnici posudek, ty dospělá, to už udělat za tebe nemůžu.“ Tetin dárek vyvolal veselost, ale nejvíc se snad smála obdarovaná. Na okamžik se vytratila z pokoje a pak ode dveří zamávala úplně stejným dvojlistem. Moc se omlouvá, že se o tom rodině nezmínila, ale přihlášku si vyzvedla na fakultě už před týdnem. „Asi jsem ti, teto, zkazila radost - “ „Houby zkazila! Udělalas mi ji, ty hloupá.! Kdo by to do tebe řekl?!”* (S 93)

I když Míšu nudila každodenní stereotypní práce, našla si na ní i něco pozitivního. Rozhodla se využít šance podívat se na průběh operace. Pro svolení si musela zajít k hlavní sestře a při této příležitosti ji požádala o posudek. Tam ji však čekala překvapující zpráva. *„ Málo vřelými slovy dívce sdělila [hlavní sestra Míše], že touha studovat vysokou školu je jedna věc, ale plnění povinností na pracovišti je věc druhá. Práce pomocnice na operačních sálech jistě není lehká , ani příjemná (to byla hlavní*

*sestra ochotna připustit), ale rozhodně ji nelze brát na lehkou váhu. Vždyť ledabyle uklizený sál je de facto septický a může zapříčinit, že úsilí lékařů a sester přijde vniveč, když život pacientů bude ohrožován případnou infekcí. [...] „Poslední informace, kterou jsem na vás dostala, právě nesvědčí o tom, že byste si toto plně uvědomovala. A uvědomit byste si to měla tím spíše, že v budoucnu hodláte studovat na lékařské fakultě.“ (S 107) Šokovaná Míša neměla sílu bránit se. Tímto zlomovým momentem zvýšila Schmidtová dějové napětí. Kdo Míšu pomluvil? Stejně jako v knize *Dívka jako ty* i v tomto románu Schmidtová do děje zakomponovala konflikt hlavní hrdinky s jejími spolupracovnicemi. V Michaelle se probudil strach z toho, že s negativním posudkem nemá šanci u zkoušek uspět a zároveň měla vztek na osobu, jež ji tak nespravedlivě pomluvila. Doma nic nepřiznala a se svým trápením se potýkala sama. Míšu napadla jediná možná osoba stojící za jejími pomluvami – Jolana. Jolanu obvinila za pomluvy. Ta však nechápala, o čem Míša mluví. Později se Míša od spolupracovnice Alžběty dozvěděla pravdu. „*To o té pocákané lampě a neposbíraných sušeních ví staniční Kašová od babek, ne od Jolany, řekla mi to,*“ sdělila Michaelle výsledek svého pátrání po Jolanině „zradě“ a připomněla dívce týden, kdy vypomáhala v druhé partě. Michaela se nevěřicně podívala. *To není možné – milé, laskavé babči že mě pomluvily?! „Proč se divíš? O nich se všeobecně ví, že rády dělají mrzutosti. Taky jsem s nima dělala, a když se strhl poprask kvůli šmouhatý podlaze na trojce, klidně to svedly na mě.“ „Mě ale měly rády,“ [...] „Třebas je něčím namíchla, i to se mohlo stát...“ Probírala v paměti onen listopadový týden, kdy zastupovala Vopaleckou. Chvilku trvalo, než si vzpomněla, jak babči nevráživě reagovaly, když připomněla Jolanu. „Tak to je jasný!“ zasmála se Alžběta vědoucně. „Jolanu nemůžou ani cejtít, tos nevěděla? Než sem nastoupila, všichni ve špitále mysleli, že není nad babky. A pak jim Jolana ukázala, jak má práce pořádně vypadat. Víš sama, jak maká poctivě, až to někdy leze člověku krkem.“* „ Míša litovala svého nespravedlivého obvinění a jelikož nastaly Vánoce, čas klidu a pohody, využila této chvíle a upřímně se Jolaně omluvila.*

Míša byla také svědkem řady nehod a operačních zákroků, při jejichž popisu autorka projevila znalost zdravotního prostředí. Jednoho dne na Michaelu čekala Zlatka, s níž se před časem pohádaly, a od té doby se spolu nesetkávaly. Zlatka ji nyní navštívila kvůli pacientům ležících na lůžku v nemocnici po těžké autonehodě. Byla jím Zlatčina spolubydlící Vendula, s níž se tehdy Míša seznámila na kolejním pokojíku, a spolužák Bořek, u jehož operace byla Míša přítomna. Zlatka ji přišla poprosit, zda by je Míša nenavštívila během vánočních svátků. Míša je opravdu navštívit šla a Vendulu

nakonec chodila povzbuzovat i po svátcích do doby, kdy budou mít spolužáci ze „zdrávky“ konec zkouškového období. Míša se se Zlatkou naposledy setkala, aby Míša podala informace o Vendulině zdravotním stavu a při Zlatčině snaze navázat opět kamarádství zpět si Míša potvrdila, že už si opravdu nemají co říci.

Míša si našla svou zálibu, jíž věnovala většinu volného času, a díky ní získala také nové kamarády. Využila Vladimírovu nabídku podívat se do klubu šachistů. Zjistila, že šachy nejsou pouze koníčkem starých pánů, ale poznala zde i mladé osazenstvo, jež bylo zastoupeno samými chlapci a šestnáctiletou dívkou Renatou. Renata byla jedinou dívkou v klubu a v šachách byla neporazitelná. V Českých Budějovicích se mělo konat přátelské utkání a kluci si přáli, aby s nimi jela Míša, avšak funkcionář klubu chtěl na zápas poslat Renatu. Kluci tedy uspořádali turnaj mezi Míšou a Renatou a výherkyně, tedy ta lepší nakonec pojede na „přátelák“. Když Renatu viděla a hrála s ní poprvé, nedopadlo to nejlépe. *„Po dvou hodinách a třech prohrách Michaela uznala Renatinu naprostou převahu na šachovnici a zároveň dospěla k přesvědčení, že se bez přítelkyně jejího typu docela dobře obejde.“* Nyní měla Míša hru na své straně, ale: *„... do hry však nemusela zasáhnout nadpřirozená síla, stačilo podcenit černého jezdce a Michaela naprosto trapným způsobem přišla o dámu i o hru.“* Míšu tato prohra mrzela, protože se do Budějovic těšila. Vítězka Renata však všechny překvapila. *„ale tam přece může Míša jet,“ promluvila Renata tím bohorovným způsobem, který jí Michaela tolik zazlívala. Stejně jsem s přátelákem nepočítala, mám už na neděli něco domluveno...“* Překvapila tím všechny nejen Michaelu. *„Tak k čemu ta šaškárna, Renko?“ „Jaká šaškárna, Jarku?“ opáčila vysoká dívka neviňoučce a obrátila obrýlený pohled k němu. Sám jsi přece Míše říkal, jak je důležité umět prohrávat,“ pousmála se. Takže mi to s chutí předvedla! pomyslela si Michaela otráveně. „A kdybyste byli na mne hned nevyjeli, že mám hrát s Míšou o to, kdo je lepší, byla bych vám to řekla hned, že nikam nepojedu.“ Kluky to kupodivu nepohoršilo, patrně usoudili, že všechno dopadlo lépe, než mohli vůbec doufat, ale Michaelu Renatina slova páčila.“*

V klubu se do Míši zahleděl Arnošt, ale ona jeho city neopětovala. Aby se ho zbavila, vymyslela si přítele sloužícího na vojně v Budějovicích a při tom si vzpomněla na Přemka Mejdra, s nímž si po celou dobu koresponduje. V textu jsou zmínky o jejich dopisech, ale na jejich vztah se Schmidtová příliš moc nesoustředila, tudíž čtenář postavě Přemka nepřikládá důležitost. Míša Arnoštovi nalhala, že při příležitosti šachového přátelského utkání se také setká se svým chlapcem u kasáren a psala

Přemkovi, ať tam na ni čeká. Arnošt jejího chlapce chtěl vidět a šel na smluvené místo tedy s ní. Tam však čekal neznámý hoch. „*Kdyby necítila v zádech Arnoštův pohled, nikdy by ji něco takového nenapadlo. Ted' se však vojáka tiše zeptala? „Můžete mi dát pusku? Stačí na tvář...“ [...] „Vysvětlím vám to potom, ale ted'... prosím vás...“ (Proč já idiot, jsem si vymýšlela velikánkou lásku v Budějovicích, proč jsem Arnoštovi neřekla rovnou, že už mi leze na nervy?! Ted' se tu doprošuju takového slonbidla, aby mě líbal – to snad není pravda! („Já bych – jenže to, slečno...“ Voják zavrtěl hlavou. „Jste přece Míky, žejo? Zez Plzně, žejo?“ Když kývla (tentokrát pro změnu ohromena ona), dodal, že by ho za to Přemysl zabil. „Přemek?“ vydechla s pocitem, že se přeslechla. „No, dyť von je do vás celej to – kdepak, slečno, von mě sem poslal, protože nemůže sám.“ Přemek se později dostavil do „putiky“, kde na něj počkali. „Vůbec se nebránila, když ji Přemek objal a především políbil na ústa, zdálo se jí to zcela přirozené. [...] “Já jsem se strašně bála, že odjedu a neuvídím tě...,” říkala Michaela a byla to pravda. Zdálo se jí nejdnou, že Přemka Mejdra miluje už strašně dlouhou dobu, a představa, že ho za chvíli opustí, jí svírala hrdlo. Potom už se jen hladově líbali a nedbali na halasné poznámky pivovarské společnosti.“ (S 130) S Přemkem si dále dopisovali a o Vánocích se opět spolu sešli, tentokrát v rodném městě Karlovy Vary.*

Stejně jako v knize *Když kvete voda* i zde se snažila autorka hlavní hrdince odstranit všechny překážky z cesty. Nepatrný problém, jež autorka postavila mezi zamilovaný pár, bylo Přemkovo převelení na Slovensko. Oba usoudili, že vzdálenost jejich láске nebrání, a hned po přijímacích zkouškách Míša slíbila Přemkovi návštěvu. Také Míšiny neúspěchy v šachách nezůstaly nepřekonány. Na očekávaném vánočním turnaji si vedla Míša vyrovnaně. Rozhodující zápas měla hrát opět s Renatou. Zápas to byl vyrovnaný, ale nakonec Míša Renatu porazila.

Postava Míši se po celý příběh vyvíjí. Sice se vyskytla přes vysněnou palubu, ale tato možnost jí nabídla přijmout život i z jiné stránky. Poučit se, poznat, že vše má své klady i zápory, a utvrdit se v tom, co chce a proč to chce v životě dokázat.

Knih končí Michaeliným čekáním u přijímacího řízení. „*Chápeš to?*“ oslovila Michaelu vytáhlá brunetka. „*Co?*“ „*No – že sem přišli podruhé.*“ „*Mě taky vloni nepřijali.*“ „*Fakt? A cos dělala?*“ „*Uklízela jsem na operačních sálech.*“ Brunetka se na ni nedůvěřivě zahleděla (snad pochybovala o Michaelině zdravém rozumu) a pak prohlásila, že ona raději zkusí jinou vysokou školu, jestli se nedostane na medicínu. „*To je přece škoda – ztratit rok!*“ Michaela se jen pousmála: „*Myslíš?*“ Víc neřekla. Ani ji by byl vloni nikdo nepřesvědčil o opaku, některé věci jsou prostě nesdělitelné. Když

vstupovala s ostatními do učebny, měla pocit, že znovu slyší Přemkovo povzbuzující: „Neboj, mám zjištěno, že letos černovlásky berou.“ Schmidtová opět nechala otevřený konec. Ponechala na čtenářích, zdali usoudí, že má Míša právo na štěstí a dostat se zpět na palubu.

Autorka prokázala znalost lékařského prostředí. Její zálibu v šachách a nepatrně i v rodokmenech užila v textu.

Opět prokázala svou schopnost výborné stylistky. Příběh je dynamický, čtivý a svěží. Tentokrát užila více popisných pasáží, jež nepůsobí násilně, s lehkostí zapadají do textu. Nenalezneme zde opět výrazné dramatické konflikty. Citový vztah je také posunut do pozadí.

Avšak autorka precizně představila duši mladé dívky, která se po neúspěchu potýká nejen s bojem s okolím, ale i se sebou samou, s návaly smíšených pocitů a pochyb. Schmidtová dává čtenářům návod, jak se s takovou situací vypořádat a ukázat, že nic není ztraceno a vše je v životě přínosné, ať už je to pro člověka více či méně příjemné.

8. EVA SCHMIDTOVÁ A JEJÍ SOUČASNICE

V této kapitole mé práce bych se chtěla krátce zmínit o spisovatelce Hedě Halířové (1914 – 2000). Svou pozornost této autorce nevěnuji pouze z rozmaru, ale můj zájem o její tvorbu spočívá v tom, že kromě děl Evy Schmidtové se v plzeňském regionu na výsluní dostávala v období 70. – 80. let právě také její díla. Ano, nebylo by na tom nic zvláštního, autorů publikovaných v plzeňském regionu je více, ale právě Heda Halířová se řadí mezi současnice Evy Schmidtové. Svou tvorbu, stejně jako Schmidtová, věnovala dětskému a mladému světu. Svou spisovatelskou činnost zahájila svými knihami pro děti a od roku 1971 vydáním publikace *Simona* začala přispívat také do rubriky dívčí četby.

Můj následující úsudek o tvorbě Hedy Halířové a její srovnání s prací Evy Schmidtové vyplývá z přečtení knihy *Moje veličenstvo, já*. Kniha byla pod tímto názvem vydaná v roce 1984 a v roce 1989 bylo uvedeno její druhé vydání pod názvem *To jsem já, Hanka!*.

Heda Halířová čerpala také námět z prostředí mladých lidí a zapůsobila na čtenáře pohledem do „dívčí duše“. V knize *To jsem já, Hanka!* se zaměřila na téma generačního rozporu vůči rodičům, tedy vzdoru, sobeckosti a nepochopení mladé dívky vůči její ovdovělé matce. Zároveň čtenáři s hlavní protagonistkou Hankou prožívají její každodenní povinnosti a činnosti, zábavu, úspěchy, ale i první lásky, nezdary a vzpoury.

Obsah jednotlivých kapitol se skrývá v jejich názvu. Kompoziční postup je chronologický. Autorka pro vyličení příběhu zvolila ich – formu, tudíž vypravěčem je sama hlavní protagonistka Hanka Šípová.

Oproti Schmidtové, jež se soustředila na hrdiny středoškolského věku, postavila Halířová do centra dění třináctiletou Hanku. Knihu bych proto zařadila do žánru románu pro dívky a za adresáty bych určila spíše mladší čtenáře, již se lehce vžijí do příběhu mladičké Hanky.

Na rozdíl od Schmidtové, u níž čtenáři znali místo dění, tak u Halířové se celý děj odehrával v blíže nespecifikovaném městě a jeho okolí v průběhu jednoho roku. V rámci této doby vylíčila Halířová události, jež zažila a prožila Hanka, dívka jako kterákoliv jiná.

I když je Heda Halířová o generaci starší než Schmidtová, umí i ona věrohodně přiblížit psychologii mladičké slečny. Její věkový rozdíl se v knize částečně odrazil

v zálibě, již se zabývala její hrdinka Hanka, protože u současných vrstevníků Hančina věku, vyžití ve sportovních oddílech upadá do pozadí. Přesto však se s ostatními činnostmi, jimiž se mladí v knize bavili, ztotožňují. Mohla bych tedy říci, že pro čtenáře byl Hančin koníček v plaveckém oddíle příkladem, jak smysluplně trávit svůj volný čas a zároveň něco dokázat.

V protikladu k tvorbě Schmidtové se v knize Halířové čtenáři dočkají více výrazných dějových konfliktů, jež také v dívčím románu očekávají a z nichž se zároveň ponaučí.

Hlavní hrdinka se stejně jako u Schmidtové vyvíjí, není stejná jako na začátku, dospěje k určitému vývoji.

V protikladu se Schmidtovou, v jejíž tvorbě nalezneme řadu autobiografických rysů, na základě čehož líčila příběhy reálné a věrohodné i s konečným vyzněním (také ale s některými výtkami), zvolila Halířová pro hlavní hrdinku šťastný konec, jež u románu pro dívky a zároveň v příběhu pro danou věkovou skupinu recipientů lze očekávat.

Věkové kategorii čtenářů, jimž byla kniha určena, přizpůsobila Halířová i svůj literární styl. Děj je svižný a poutavý. Na rozdíl od Schmidtové, jejíž styl se vyznačoval precizním zachycením prostředí, situací a jednání prostřednictvím dialogů, převládal v textu Halířové postup vyprávěcí, se složenými větami či jednoduchým souvětím. Schmidtová uměla precizně vystihnout mluvu a jednání mladistvých, k čemuž výtečně užívala jejich slang a hovorovou češtinu. Halířová ve vyprávění i v dialozích vystihla jednání a mluvu mladých, již měla dokonale odposlouchanou, a v níž užívala spojení běžných pro jejich řeč, přesto bych však řekla, že její jazyk současného čtenáře neosloví tolik jako u Schmidtové. Její věkový rozdíl se odrazil v užití jazyka, v němž Halířová neužívá slang mladých, ale spíše se setkáme se spisovnou formou jazyka, tudíž text na současného čtenáře působí trochu strojeně. Také bych řekla, že v rámci zasazení příběhu do rozmezí jednoho roku působily některé pasáže příliš urychleně, proto jsem příběh nemohla prožívat více tak plynule a nenásilně jako tomu bylo u Schmidtové, avšak nemohu říci, že by byl nudný a vleklý, ba naopak.

Stejně jako Schmidtová byla Heda Halířová nadějnou spisovatelkou, bohužel také jen v rámci plzeňského regionu. O region se centrum málokdy zajímá. Rozuměla psychologii mladých, dokázala se vžít do jejich nitra, uměla se se čtenáři podělit a vylíčit vše, s čím se duše mladí setkává a co cítí.

ZÁVĚR

Při analýze dívčí četby Evy Schmidtové jsem se pokusila představit a zaměřit se na nejdůležitější znaky, jež jsou charakteristické pro spisovatelčiny knihy.

Autorka se zajímala o „nejcitlivější oblast literatury“¹, soustředila se na tvorbu „o mladých a pro mladé“². Zajímala se o dospívající dívky, ale i ženy, o problémy obklopující jejich každodenní život, po stránce citové, vztahové a pracovní.

Eva Schmidtová většinu svých děl ztvárnila na základě vlastní zkušenosti. V knihách tedy lze značně pocítit bohatost autobiografických prvků, a tak její příběhy nabývají na reálnosti a věrohodnosti. Ačkoliv je Eva Schmidtová autorkou dívčích románů a novel, nejsou její knihy sentimentální (až na pár výtek). Svou hrdinku vykresluje jako obyčejnou dívku, jež má nárok třeba na omluvu „Odpusťte, že je mi 16“, avšak dívku jedinečnou, a to svou vlastní osobností, svým půvabem. Má své problémy, klady a zápory, ale zůstává sama sebou stejně jako „Dívka jako ty“. Svým hrdinkám autorka nepřichystala šťastný konec (s výjimkou knihy „Když kvete voda“), ale zvolila takový, na němž je určitým způsobem patrný hrdinčin vývoj. Svůj konec si hrdinka zvolí sama, svým způsobem se s ním vyrovná, smíří a stává se pro ni příznivý i v případě, že chodí „Pro lásku se džbánem“.

Předností knih je spisovatelčina znalost psychologie mladistvých. Zná jejich jednání a chování, umí se vžít do jejich role a představit je bez jakýchkoliv předsudků. Schmidtová se snaží věnovat pozornost také vedlejším postavám, vykresluje jejich charakter a zobrazuje rozrůzněnost mladé generace a lidských povah, což také využívá ke kontrastnímu vyobrazení postav.

Velké ocenění patří jejímu literárnímu stylu, v němž se odráží i její smysl pro detail. Schmidtová se nesoustředí na popis a vyprávění, ale prostředí, situace a rozhovory vykresluje prostřednictvím precizních, živých dialogů, v nichž užívá mluvy mladistvých, jejich slangu a odposlouchaných hlášek. Děj zasazený do prostředí mladých lidí je tudíž dynamický, zábavný a čtivý.

V knihách Schmidtová předkládá obraz každodennosti, zaměřuje se na problematiku milostného vztahu, spory citové a řeší mezilidské vztahy. Neopomněla

¹ Ryšánková, H.: *O mladých – pro mladé – a kus historie. Příspěvek k regionální bibliografii personální – čtyři současní západomošavští autoři*. Příloha Zpravodaje západomošavských knihovníků, leden - únor 1973

² tamtéž

nahlédnout do sféry pracovní, zachytit i hledání vlastní identity, přibližuje generační rozpory, vztah matky a dcery a nahlíží do duše mladých lidí, ale i dospělé ženy, matky. V situacích prostupujících dějem nelze hledat funkci moralizující, ale spíše dávají čtenáři návod, jak přistupovat k životu a jeho okolnostem.

Součástí milostných vztahů jsou i lechtivé scény, jež Schmidtová s něžností, lehkostí a jemností pouze naznačuje.

Při snaze vylíčit příběh s reálným základem by mohla autorka čtenáře zklamat ochuzením o větší dramatické konflikty, jež čtenáři při četbě románů očekávají. Ano, i já autorce vytykám nedostatek dramatizace, avšak knih s typickou formou dívčího románu a „umělých“, známých konfliktů už je mnoho. Proto si dovoluji tvrdit, že tím její díla svou hodnotu neztrácejí. Většinu jejích knih se odvážím označit jako velice cenných. Jsou určené pro čtenáře, kteří touží nalézt v knihách odpověď na své problémy či „porozumění pro své otázky“.³ Schmidtová neusilovala o tvorbu typického románu pro dívky, ale mínila vytvořit taková díla, jimiž se chtěla přiblížit čtenářům – naznačit jim, že problémy nemají jen oni sami. Zobrazit, jaký je život, s jakými situacemi se mohou setkat, jak se s nimi lze vyrovnat, nebo také ukázat možnost, přestože je někdy život jako *Když kvete voda*, lze se mu postavit.

Každý člověk má přece své problémy, jež nejsou však individuální, ale „jsou to téměř dané směrnice pro vývoj člověka“⁴, proto si myslím, že knihy Evy Schmidtové jsou pro čtenáře inspirativní a nabádají k zamyšlení.

Autorčina tvorba byla sice přeložena do různých jazyků, ale přesto Eva Schmidtová zůstala v podstatě známá pouze jako regionální spisovatelka.

³ Ryšánková, H.: *O mladých – pro mladé – a kus historie. Příspěvek k regionální bibliografii personální – čtyři současní západočeští autoři*. Příloha Zpravodaje západočeských knihovníků, leden - únor 1973

⁴ tamtéž

Prameny a literatura

1. Schmidtová, E.: *Odpusťte, že je mi šestnáct*. NAVA, 1993
2. Schmidtová, E.: *Dívka jako ty*. Západočeské nakladatelství 1990
3. Schmidtová, E.: *Julie umírá dvakrát*. NAVA 1994
4. Schmidtová, E.: *Pro lásku se džbánem*. NAVA, Plzeň 1995
5. Schmidtová, E.: *Když kvete voda*. Západočeské nakladatelství, 1986

6. Adam, J.: *Marný pokus o detektivku*. Literární měsíčník, 4, č. 9/1975, s. 114
7. Dokoupil, B.: *Novela o mladých lidech*. Nové knihy, č. 25, 18. 6. 1975, s. 4
8. Dvořák, P.: *Eva Schmidtová psala o Plzni s láskou*. Plzeňský kulturní přehled Kultura, říjen 2001, s. 27
9. Frýbort, P.: *Region stojí stranou zájmu, říká v našem rozhovoru Eva Schmidtová*. Tvorba, příloha Kmen, č. 43/ 1987, s. 4
10. Hájková, A.: *Eva Schmidtová: Julie umírá dvakrát*. Romboid, 10, č.11/1975, s. 77 - 78
11. Halířová, H.: *To jsem já, Hanka!* NAVA 1994
12. Mourková, J.: *Stylizace a pravdivost*. Tvorba, příloha Kmen, č. 24, 17. 6. 1987, s. 10
13. Ryšánková, H.: *O mladých – pro mladé – a kus historie. Příspěvek k regionální bibliografii personální – čtyři současní západočeští autoři*. Příloha Zpravodaje západočeských knihovníků, leden - únor 1973
14. Schmidtová, E.: *Zastavení v pobočce Svazu českých spisovatelů*. Zpravodaj západočeských knihovníků, č. 3/4, 1988, s. 26
15. Schmidtová, E.: *Region stojí stranou zájmu*. Tvorba, č. 43, příloha Kmen, 1987, s. 4
16. Slabý, K. Z.: *Ve středu zájmu je šestnáctiletá dívka*, Zlatý máj, 14, č.7/1970, s. 1970
17. Slabý, K. Z.: *Eva Schmidtová, Dívka jako ty*. Zlatý máj, 17, č. 2/1973, s. 131
18. Soldán, L.: *Dvakrát ze Západočeského nakladatelství*. Literární měsíčník, 16, č. 5/1987, s. 130
19. Sováková, J.: *Evě Schmidtové by bylo šedesát*. Plzeňský deník, 9, č. 224, příloha Kultura, 25. 9. 2000, s. 27
20. Sováková, J.: *Marie Váňová*. Spektrum, 3, č. 1/2000, s. 13

21. Strnad, J.: *Medvědí služba*. Práce, 28, č. 70, 23. 3. 1976, s. 6
22. Šindelářová, J.: *O ženě a nejen pro ženy: Nad novou knihou Evy Schmidtové*. Pravda, 67, č. 250, 23. 10. 1986, s. 5
23. Vlašín, Š.: *Prózy z krajských nakladatelství*. Kulturní práce, 27, č. 3/1987, s. 16
24. Zítková, I.: *... je jim sladkých šestnáct a jsou jiní*. Nové knihy, č. 35, 20. 9. 1995, s. 7

PŘÍLOHY

Eva Schmidtová

ODHOZENÝ KLÍČ

Hudba: Jiří Váňa

Text: Eva Schmidtová

Dopis, kte-rý skrý-vá vymyš-le-nou lež. Ob rádku čtu: Tak už běží

Proč sny ještě mí-vám, ať mi povi snář, poztrá-ce-ly sva-to-zář. Protože

u-mí jen lhát - já nechci se stát e-zvě-nou vzdá-le-nou, nemáš mě rád, musím se smát s duší spá-le-nou. Pod rohožkou zbývá odhozený klíč, vím, že už jsi dávno pryč.

Písně s textem od Evy Schmidtové a hudbou složenou bratrem Jiřím (1. část)

D⁷ G^b E^{b7} A^{b7} D^{b7} A^{m7} D⁷/G^b G^b
 Proto - že umí jen lhát, - já nechci se stát o-zvěnou vzdále - nou, nemáš mě rád,
 G^{b7} C^b A^{b7}
 musím se smát i s du-ší spále - nou. Pod rohožkou zbývá odhozený klíč,
 A^{b7} A⁷ A^b D⁷/G G^b E^{b7} A^{b7}
 D^{b7} A^{m7} D⁷/G^b G^b Solo C^{tr} D⁷/G G^b (orchestr)
 vím, že už jsi dáv-no pryč. i vím, že už jsi dáv-no pryč.

Písň s textem od Evy a hudbou složenou bratrem Jiřím (2. část)

Malba Evy Schmidtové

Malba Evy Schmidtové

ČEKANKA

1. ledna. 1954.

1. číslo, 7. ročník

Čekanka. č. 1, s. 2

Marie Váňová:

Rodinná trojice

Parta jede na tramps.

Mirek vyběhl rychle z domu do zahrady a obezvětlně se rozběhl ke skleničce. Tam dlouze zahřádl a za kamennou stěnou se objevily dvě žluté hlavy a jejich těla a nakonec se přehoupili přes sedl dva hoši. „Mirkou, já mám nápad, zvolal menší hoch. „Výtečný, vidí, Brušow-na! obrátil se na většího hochu, který přiterjál. „Tě to vyjelop!“ řekl menší Mirek, který byl již velmi zvědav. Bob usedl na trávník a začal vyprávět: „Rojedete někam? Ne, vidíte. Já taky ne. Mohli bychom jeti ranní na týden se stanem na tramps. Že je to pěkné, Mirkou? No a mohli bychom třeba na Flubokou. Je tam les a pěkné“ „To my máme,“ řekl suše druhou. „Rojedeme tam,“ řekl raději ně smílelo Mirek. „Ale proč nás tam mají? táral se již smutněji, když si vzpomněl na svou maminku. Pečlivá a starostlivá, snad příliš starostlivá, paní Machovcová se bude tvářit překvapeně, až její synáček bude prosit o dovolení

Marie Káňová: Malá Ruska.

- ale všeka se všdy vedla -
Nataša vzpomíná.

Natašce dnes nechtil přijít spánek. Zavírala stále oči, ale všeka se všdy vedla. Dříve bylo jí dobře. Ano, ještě před dvěma měsíci. Žila s maminkou v Rusku v Moskvě. Ach, co je proti velké Moskvě město Budějovice. A praxe maminka zde není. Kde asi je? Tuto otázku si Nataša stále kládla. Což mluví paní Judovou nazývat tím sladkým slovem: "Maminke!" Paní Judová jí více má ráda, Nataša stále myslí na maminku, paní Borisovou.

Nataša vzpomíná na ten den, kdy s maminkou letěly letadlem. Ano, udělalo se jí špatně a praxe jí to přešlo. Ráhle vskočilo ve stroji letadla a praxe

se letadlo vřít do země. Mamička
 vykřikla: „Nataško, duš se přeruš!“ Nataša
 se jen, se zavřela hrůzou oči. Pak ucítila
 tvrdý úder a uslyšela mamičino
 zasténání a výkřik pilota. Pak
 omdlela a probudila se až dědkem
 sirotčince. Ano, vzpomíná na Kětku,
 Janu, Edenu a všechny. Mohla tam
 být, kdyby se byla nelíbila paní Ju-
 dorové a ta ji vzala domů a prohlá-
 sila ji za svou dcerušku. Bravda,
 Nataša měla vše, nač jen pomysle-
 la, ale to hlavní, mamičku, tu ne-
 měla. „Nataško, spíš?“ uslyšela tichý
 hlas, jež ji probudil ze vzpomínek.
 „Nespím“, řekla Nataša. „Kde jsi má,
 miláčku?“ tázala se starostlivě paní
 Judorová. (Kokracování)

- kdyby se byla nelíbila paní -

Atlas hub.

Houby jedlé:

Hřib jedlý či borový

Klouzek slivový

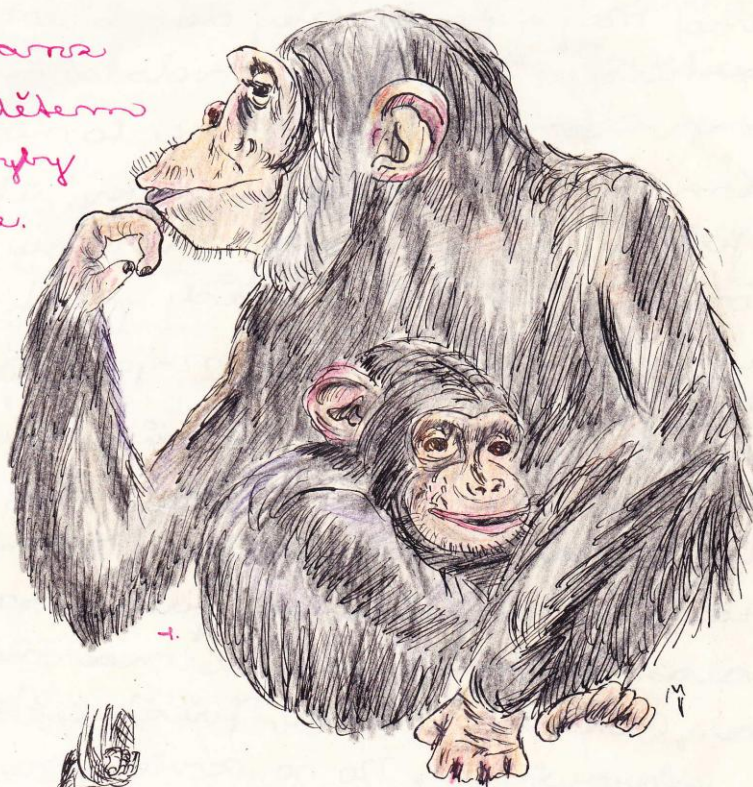

Liška obecná.

Šaraci.

T. Opice:

- 1. Šimpanza
s mládětem
- 2.-3. Pohyby
šimpanzei.

Maria Káimová:

Jirka a Mája.

"Jirko, pojď domů, nastýl by si. A pak bys nemohl jít ven, ovdá..."
"A Mája nemůže. A já ano. Mája, pojď taky domů!" rozkašlal mladší sestřičku. "Maminka volala jen tebe, Jirko. To znamená....", ale dořici to nemohla, to znamená, že přijdeš taky," řekl velitelky. Jirka, uchopil ji za ruku, vlekl ji k domku. "Ať mě hned pusťš nebo tě sežou," vyhržovala Mája. "Já něco vím, a když nepůjdeš domů, tak ti to měřeknu. Je to moc pěkné," lákal Jirka Māju.

"Ať. Ale já domů půjdu sama," adřekla Mája a vyběhla se Jirkovi; směříc se utíkala k domu. Tam na něho počkala. "Řekneš mi to, Jirčičku?" otázala se zkroutěně. "No jo, zvědavá šnětká," ulevil si "po mužsku" Jirka. "Řeknu ti to doma, a po tichu dodal. "Přijď do mého pokojku abkřená. Někam přijdem." Mája vykulila očka,

- mája přeměřila smičko -

ale bylo zlé,
neboť se bála,
že něco prozra-
dí.

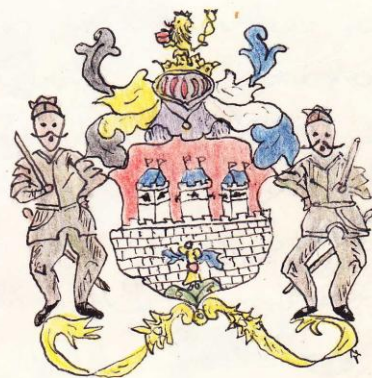
"To je dost, že
jdete," přivítala
je maminka.
"Ka," řekla

si hrát do pokojíčku a budete hodní!"
Fírka utíkal napřed a za ním Mája.
"Fírko, a co tuví tajemství," řekla mu,
když je dohnala. "Buď tiše, májo! Před
ní jej řeknu," odryl Fírka Májku. Když sa-
věli dříve, Fírka se okrasitě rozhlédl,
a řekl: "Mája, ráno jsme se trochu há-
dali a maminka řekla, že Jíříček nám
nic nepřinese. Ani stromček, pramátoje?"
Mája hodlivě přikyvla. "A my si strom-
ček a dátky uděláme sami. Najdeme
do lesa a ozdobilme si jej čokoládou
a cukrovím, však nějaké máme. Chceš?"
otázal se Fírka sestry. "No to bude brá-
ješné," zvolala nadšeně Mája. "Půjdeme
hned?" "Ano." Najdeme si stromek
a ozdobilme jej. Večer tam půjdeme,
aby maminka nevěděla, půjdeme
tiše jen v pušvůbkách...." Mě bude
venku zima," zapřekala Mája.
"Jé, ty jsi hloupá!" zvolal Fírka.
(obrázky 9)

Naše vlast:

Č. Budějovice
- náměstí.

Znak českých Budějovic.

21. ledna 1924 zemřel
velký sovětský vůdce
lidu Vladimír
Ilyič Lenin.

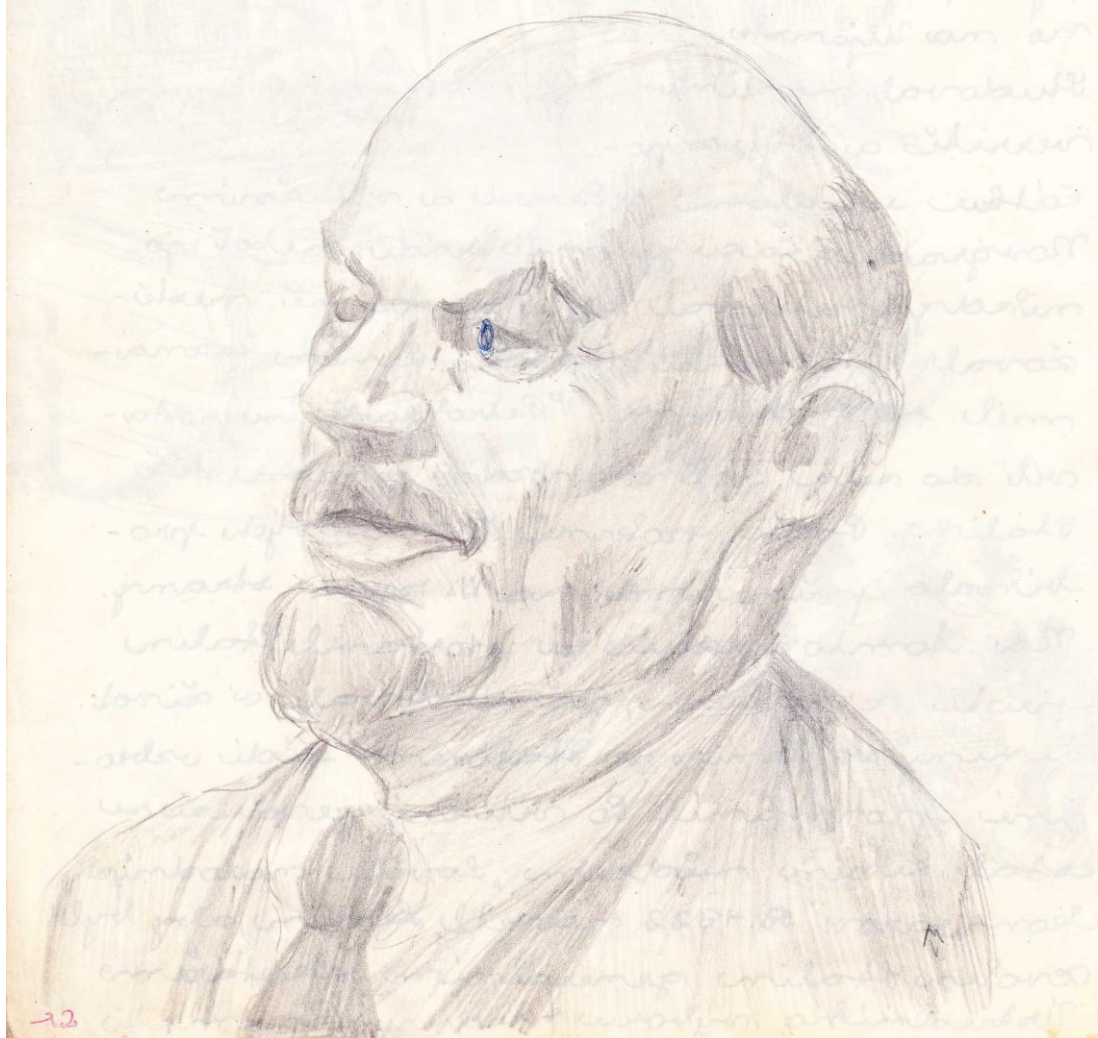
Náš V. I. Lenin se na-
rodil 22. dubna 1870 v
Simbirsku v malém
Simbirsku, které
bylo přejmenová-
no na Ulyanovsk.
Studoval na uni-
versitě a byl v po-
čátku učitelem v Penze a v Nižním
Novogradu. Zároveň měl rádi, neboť je
nikdy nechtal ani se na ně nesto-
žoval. V prosinci 1905 se Lenin setná-
vil se Stalinem. V Petrohradu se posta-
vil do čela boje a později s ním též
Stalin. Podle pokynů Leninových pro-
bíhala příprava na II. sjezd strany.
Na tomto sjezdu se postavil Stalin
proti stádcům, jež avizovali o život
Leninův. Lenin se Stalinem řídí v bo-
jové povstání. Po vítězné revoluci se
stal Lenin vůdcem „Lidové národního
komitatu.“ R. 1922 navrhl Lenin, aby byl
 zvolen Stalin generálním sekretářem
ústředního výboru strany. Po smrti

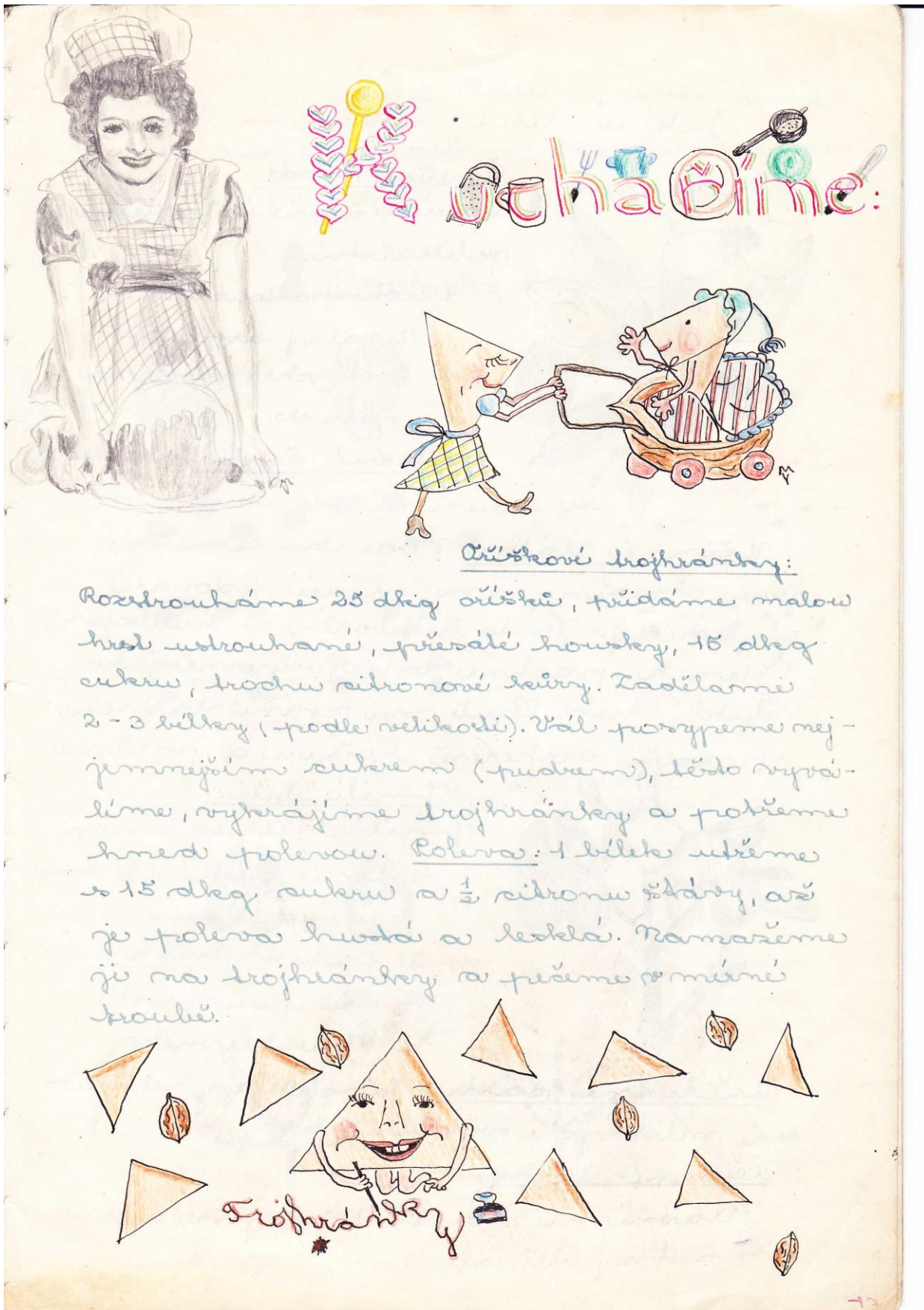

V. I. Lenin ve čtyřech
letech.

tohoto velkého muže se sešla celá strana
kolem Stalina. Za přítomnosti celé stro-
ny slíbil a přitahal Stalin nad Leni-
novou rakví, že bude plnit jeho odkaz.
(z „Pravdy“)

Vladimír Iljič Lenin (Uljanov)
zemřel 21. ledna
1924.

Oříškové trojúhánky:

Rozetrouháme 25 dkg oříšků, přidáme malou
 hrst utrouhané, převařené housky, 15 dkg
 cukru, trochu citronové kůry. Zaděláme
 2-3 vejce (podle velikosti). Vál posypeme nej-
 jemnějším cukrem (pudrem), těsto vyvá-
 líme, vytrájíme trojúhánky a potřeme
 hned polevou. Poleva: 1 bílek utřeme
 s 15 dkg cukru a $\frac{1}{2}$ citronu šťávy, až
 je poleva hustá a lepká. Namazáme
 ji na trojúhánky a pečeme v mírné
 troubě.

Trojúhánky

Jako se léčit rostlinami.

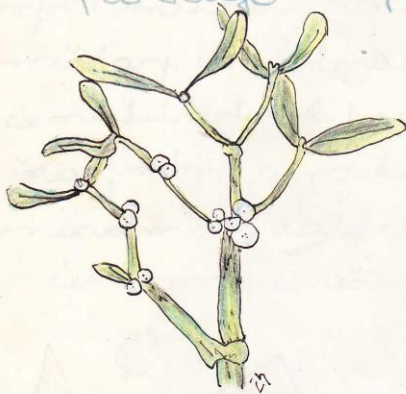
Čemeřice červená.

Čemeřice červená se používá
v lékařství:

1. Proti padoucnici
(Nevalný úpěch)
2. Proti skvrnám na
játrech.

Užitečné části: Jako droga
se používá odenek.

Účinné látky: V odenku čemeřice
jsou obsaženy dva prudce jedovaté
glykosidy. Je to helleborin a helleborin.
Odenek pachne ostře, odporně jako
žlutý tuk. Chuť má spíše sladkou,
poté odporně hořkou a palčivou.

Jméli bílé.

Jméli bílé se užívá:

1. Proti vysokému krevnímu
tlaku.
2. Proti srdečným
oběhům krevního.
3. Při poruchách
oběhu krevního.

Užitečné části: Jako droga se užívá
mladých větévek a listy.

Účinné látky:

Hlavními součástmi jméli jsou
mastný olej, alkaloidy, glykosidy,

cukru a neznámá látka, podobná fermentu; celá rostlina za čerstvosti vyvolává odporčivý zápachem.

Stopyškový olabikáň.

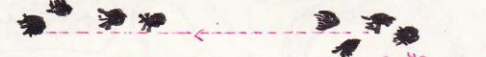
Vydra:

Pravá přední a zadní stopa 3x zmen.

Stopa vydry v běhu

Stopa při běhu

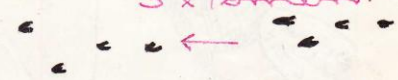

Stopa při chodu.

Zajíc:

Pravá přední a zadní stopa 3x zmen.

zajíc hupkuje

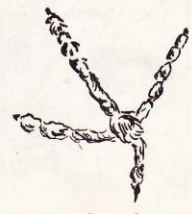
zajíc v běhu

přední a zadní stopa
smač 2x zmen.

přední a zadní
stopa želena
zmeně. 3x.

Stopa holuba
2x zmen.

Stopa skřivana
(okudeš. velikost)

ČEKANKA

1. únor 1954.

2. číslo, 7. ročník

MASOPUST!

Hockey:

26. 11. 1954, začalo mezinárodní utkání ve Stockholmu. Ktokoli utkání se zúčastnili bylo státy: SSSR, ČSR, Kanada, Švédsko, Záp. Německo, Finsko, Švýcarsko a Norsko. Přijeme našim hokejovým, aby se dostali mezi první, kteří zvítězí a doufáme, že naši sportovci se budou s to snažit se všechno.

Naši hokejisté ve Stockholmu:

Hajšmann, Zahradský, Rospíšil,
obránce Jel a Václav Bubník.

18

m. Váňová:

Jirka a Mája. (1. pokračování)

„a nejsem kloupaí,“ odsekla mu Mája. „V punčochkách půjdeme, ale jen po chodbě,“ vysvětlil to Jiřík. „Půjdeme, Mája!“ rozkázal vážně.

Mája přikývla a oblékla se. Vyšli tiše ven, skoro po špičkách. Potom utíkali k blížkému lezu. „Mája, půjdeme na plošinku,“ zavolal Jirka. „Dobře,“ odvětila tiše Mája a zaměřila se plošince. Stál tam překrásný smuček. „Mája, ten je překrásný, vidí?“ oběhl se Jirka k mladší sestře. Mája přemýšlela smuček okoumaným pohledem. „Ten se hodí,“ řekla raději Mája, „ale jistě musíme vrátit. Maminka nás už možná hledá. Pojd, Jirko!“ rozkázala a obrátila se k domovu. Jirka jí kopěšně následoval.

Doma měla maminka moc práce, proto malé uprchlíky, ani nepostřádala. Jirka vklouzl tiše do pokoje, a za ním Mája. „Kečer tam jdeme, vidí, Jirko?“ táhla se Mája Jirkou. „No, jo,“ odbyl jí Jirka, „ted' raději přemýšlej o ozdobách! Tam máme zářivky, ani dárky.“ Já mám takovou žlutou hvězdu z papíru,“ řekla Mája, „a dárky, to nic není. Ale můžeme si to co dáme pod stromek, chápeš, Jirko?“

(Pokračování)

Marie Těšová:

Rodinná trojice.

(1. pokračování)

„Já smím,“ řekl vesle Bob. Bručouni, jinak velmi mizutý, dnes byl v mimoriádné náladě, pochopil starost Mirka. „Tě víš, Mirku, že pojedeš!“ volal na smutného hochu, „já se přimluvu.“ Klom se ozvalo volání z domu: „Mirkú, Mirečku!“ Mirek se rozedl, podal chlapečkovi ruce a ubíral se k domovu.

Bob a Bručoun vedli dále na trávu a přemýšleli. Bylo hluboké ticho. „Bob, myslíš, že bude Mirek smět s námi na trampy?“ zeptal se náhle Bručoun. „Asi ne. Tě víš, jeho maminka se o něj bojí jako o miminko,“ řekl Bob. Bručoun zamysleně hleděl k domu a náhle se klepl do hlavy a řekl stručně Bobovi: „Pojď!“ a chytil jej za ruku a utíkal s Bobem k nádkým zahrady. Bob nechtěl jeho počínání, ale poslušně jej následoval. Jen kroutil hlavou, když Bručoun zastavil na Mirka. Vyhledla paní Machovcová a na zádech Bručouna sesla se schodů. „Paní Machovcová, máte záda Mirka?“

a na její přikývnutí pokračoval: „Kusťte
jej s námi na trampy!“ vyprávěl náhle
Bručoun. „Nic se mu nestane,“ dodal Bob,
který pochopil Bručounovu ofensivu.
Paní Machorová slíbila, že se poradí ješ-
tě s mušemi a chlapci odešli.

Porada dopadla dobře, a tak Mirek
se začal chystat na trampy. Asiak
se zase projevil starostlivost jeho matky.
Mirek vše sdělil a upravil do balohu.
Bob byl úplně nadšen, Bručoun jen
si spokojeně mruvil ruce a Mirek?
To je těžké vylicít jeho radost a jakou se
připravoval.

Na týden jeli všichni tři sta-
kem na Klubokou. Zbytek cesty
šli pěšky. Mirek měl velký batoh
úplně zaplněn
a jen
se před
jeho těm
pohybal.

Bob měl
malý
chlebičk,
a Bručoun také. Šlo se jim leze.
(Pokračování)

Atlas hub

Houby jedlé

špičnice

hlíva močrák.

klouzek obojný.

Čekanka. č. 2, s. 7

Marie Váňová:

Malá Ruska.

„Rebolí, ale velmi se mi stýská,“ řekla Nataša a tiše se rozvylkala. Paní Judová usedla na kraj postele a jako dřív malou Natašu. „Nataša, chceš se mamince?“ tázala se Rusky. „Ó, ano,“ vykřikla radostně Nataša, a v tomto vykřiku byl obsažen i radostný očekávaní dalších zpráv. Paní Judová zasmušněla, ačkoli neočekávala jinou odpověď. „Maminka je nemocná, proto pro tebe nepřišla, ale napíšeme jí zítřka psaní, drakovičku,“ řekla něžně, hladce Natašu, jako se zvedla a odešla. Ke dveřím se otočila: „Děť musíš ale spát, Nataša!“ rozkázala něžně a zavřela. Nataša zavřela oči a ještě chvíli přemýšlela, ale správně přemohl malou dívčinku. Usínala s úsměvem na rtech.

Ráno. Nataša lehce bokočila a běžela do jídelny. „Budeme psát dopis?“ tázala se nedočkavě. „Pršem, ale nejdříve se nasmídej, a jako ti přechu dopis od maminky,“ řekla paní Judová, vedoucí Natašu ke stolu.

„Poslouchej!“ řekla paní Jurová a začala
číst s rozzechvěným dýcháním:

Drahá dceruško Natašo!

Ležím v nemocnici v Praze. Nev-
volalo se ti nic? Hned bych proře-
kla jela, kdybych mohla. Přijed
za mnou, nebo mi alespoň na-
píš! Velmi se mi stýská.

Lobám tě 100x.

Proje matka.

„Mohu jít za maminkou?“ otázala
se Nataša. „Ne, ale pojed napíšem jí
hned dopis!“ odpověděla paní.
„Já neumím psát česky!“ řekla smut-
ně Nataša. „Posedu ti rukou,“ těšila
jí paní Jurová. A začaly psát.

Únorové vítězství 1948.

Kapitalisté viděli, že vlna lidu roste. Čarovali se mj. jiné věci, které měly být v. 1948. Svádni ministři se smlouvali a v únoru 1948 vyhloupili a vládu (podali demisi). Proložili se na tehdejšího presidenta dr. Beneše, že se postarají na jejich stranu a bude jmenovat vládu bez komunistů.

Ale přepočítali se. Tjeto, že komunisti a vláda neoděli, ale a celá republika počaly ihned docházet telegramy a resoluce, ve kterých lid žádal, aby president Eduard Beneš

přijal demisi ministrů a na jejich místo jmenoval věrné zastupce lidu - komunisty. V únoru 24. únoru na Staroměstském náměstí, lid žádal mohutnou manifestaci, aby byly jeho požadavky vyplněny. Dne 26. února 1948 na výzvu KSČ a ROH všichni pracovníci v celé republice zastavili na hodinu práci. Touto generální stávkou ukázali, že stojí za Klementem Gottwaldem a za KSČ. Dne 25. února president Beneš přijal demisi svádňích ministrů a jmenoval novou vládu v čele s Klementem Gottwaldem. Lid vítězil!

25. února 1948 dostal se náš pracovní lid k moci! Bylo to konečné vítězství dělnické třídy.

Jak se léčí rostlinami.

Jalovec obecný.

Jalovec se užívá:

- 1.) na choroby žaludků
- 2.) proti jaterním chorobám
- 3.) ke čištění krve
- 4.) na srdceční choroby
- 5.) masání na reumatismus.

Užitečné části: Jako drogy se užívá jaloveček, t. j. zralých bobulí (fructus Juniperi nebo baccae Juniperi). Dále se užívá i dřeva jalovcového.

Učinné látky: Zralé bobule obsahují hojně etherického oleje a cukru.

Dřevo a kořeno obsahuje též olej.

Topol černý.

Topol černý se užívá:

- 1.) proti reumatismu
- 2.) na spáleniny
- 3.) rybní se s ním pomáhá na vlasy.

Užitečné části: Ja-

ko drogy se užívá zimních pupků černých topolových.

Učinné látky: Pupeny obsahují

příjemně vonící esenciální olej, balva-
mickou pryskyřici a jiné méně dlešá-
té součásti. Na povrchu jsou pupeny
silně lepkavé. Barvu mají zelenou ne-
bo hnědišlutou. Chutí mají kořenitě hoř-
kou.

Kucháříme:

Karty, ale sladké.

Zlineckého těsta:

40 dkg hladké mouky, $\frac{1}{4}$ kg másla,
18 dkg cukru, 3 žloutky a z jednoho
citronu kůra i šťáva. Těsto vyválíme
méně než půl cm silně, pravítkem
rozdělíme na stejná obdélníková
políčka a dáme zvdna yčci.
Z této sládky je 36 karet velikosti
6 x 9 cm.

led na karty umícháme ze šťavy
1 citronu a potřebného množství
praškového cukru. Chladné karty
prolijeme a do čerstvého ledu mů-
žeme vkládat vrdička, kary, krůže
přky (troučka ke tomu koupíte v
obchodě).

Slapavý slabikář.
Veruška.

Kuna leoní.

Přední a zadní stopa

2 x zmenšeno

Kuna leoní při chůzi

Kuna leoní běží

Kuna leoní skáče

Přední a zadní stopa

Skut. velikost

Veruška

postkakovýs

Přední a zadní stopa jeřava

skut. velikost.

chůze jeřava

Jeřava běží

Přední a zadní stopa

jeřava. 3 x zmenšeno

I r e a a D a n a

na výletě.

(Převzato z časopisu 'Dělník')

ENGLISH SUMMARY

This thesis paper deals with the life and work of the writer Eva Schmidtová, known by this name, was active in the culture and social life, and between 1964 and 1999 she was a creative writer of the West Bohemia region.

The thesis is divided into seven chapters. The first chapter introduces her life, as well as chronology of her books origin. The second one deals with her first book *Odpusťte, že je mi šestnáct*. About the book *Dívka jako ty* is the third chapter. Then, in the fourth one, I mention the book *Julie umírá dvakrát*, different from her other books. The book *Pro lásku se džbánem* is discussed in the fifth chapter. The last published book, novella *Když kvete voda* in the sixth chapter. The unpublished manuscript, *Slečna přes palubu*, is discussed, too, in the seventh chapter. In the eighth chapter, in outline, I compare Eva Schmidtová's work to the book of her contemporary, Heda Halířová, a Pilsen region writer, too.

When analysing her work(s), I try to emphasize the basic features, as well I focus on the work content analysis, and think of the possible impact on the contemporary reader/recipient in the '70s-'80s.

Most of her books I dare to label as really valuable. They are for readers, looking for solutions of their problems or *understanding their problems*. Schmidtová did not try to create typical novels for girls, but such books, close to the reader and telling them – you are not the only one with such troubles. She showed the life situations as they are, or show how to take a stand – in the book *Když kvete voda*. Each person has problems, but they are not just individual, but rather "*set limits for the human growth*" – therefore I think, her books are inspirational, and thought-provoking.

Although Eva Schmidtová's books were translated into a few languages, mostly she is known only as a regional writer.